

Народна банка на Република Македонија
Сектор за супервизија, банкарска регулатива и финансиска стабилност
Дирекција за финансиска стабилност и банкарска регулатива

***ИЗВЕШТАЈ ЗА РИЗИЦИТЕ ВО БАНКАРСКИОТ
СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО
ТРЕТИОТ КВАРТАЛ ОД 2015 ГОДИНА***

декември 2015 година

СОДРЖИНА

I. РЕЗИМЕ.....	3
II. РИЗИЦИ ВО БАНКАРСКОТО РАБОТЕЊЕ.....	5
1. Кредитен ризик	6
1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките.....	6
1.2 Анализа на ризичноста на позначајните кредитни производи за домаќинствата	11
1.3 Анализа на ризичноста на кредитната изложеност кон нефинансиските друштва, според одделни дејности.....	13
1.4 Капацитет на банките за апсорпција на евентуалните загуби од нефункционалните кредити.....	18
1.5 Стрес-тестирање – симулација на зголемување на кредитниот ризик	21
2. Ликвидносен ризик	22
2.1.1 Динамика и состав на ликвидните средства.....	22
2.1.2 Показатели за ликвидноста	28
2.1.3 Рочна структура на средствата и обврските.....	29
2.1.4 Стрес -симулации за ликвидносни шокови.....	31
3. Валутен ризик.....	33
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности	37
5. Ризик од несолвентност.....	40
5.1.1 Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите.....	40
5.1.2 Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем	43
5.1.3 Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем.....	44
5.1.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови.....	45
III. СТРУКТУРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ, ПОЗНАЧАЈНИ БИЛАНСНИ ПРОМЕНИ И ПРОФИТАБИЛНОСТ НА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ.....	48
1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем	49
2. Активности на банките	52
2.1.1 Кредити на нефинансиските субјекти	54
2.1.2 Депозити на нефинансиските субјекти	56
2.1.3 Останати активности	59
3. Профитабилност.....	63
3.1 Приходи, расходи и показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем.....	63
3.2 Движење на каматните стапки и на каматниот распон	69
АНЕКСИ	72

I. РЕЗИМЕ

Во третиот квартал од 2015 година, продолжи солидниот раст на македонската економија, поддржан од кредитната активност на банките, коишто во услови на здрава солвентна и ликвидносна позиција и зголемена профитабилност, ја поттикнуваа понудата на кредити.

И покрај постепеното исцрпување на ефектите од економско-политичките настани во Грција и домашните политички случувања од летниот период, сепак нивното влијание врз активностите на банкарскиот систем беше сè уште присутно. Имено, активата на банките растеше, но забавено, пред сè заради натамошното забавување на растот на депозитите. За разлика од претходниот квартал, во овој квартал зголемувањето на депозитниот потенцијал на банките во целост произлезе од новото штедење на секторот „домаќинства“, при пад на корпоративните депозити, што соодветствува и со движењата на кредитниот пазар во овој период. Имено, во третиот квартал од 2015 година, кредитната поддршка на секторот „домаќинства“ и натаму расте, додека корпоративните кредити бележат минимално намалување. Трендот на раст на долгорочното штедење беше прекинат, така што во порастот на депозитите најзастапени беа депозитите по видување, но и девизните депозити, што од своја страна укажува на забавување на процесот на денаризација на депозитна активност. Заради поттикнување на долгорочното штедење и штедењето во домашна валута, од септември 2015 година е во примена нова мерка на монетарната политика¹.

Кај кредитното портфолио се одржа истиот квалитет, при што учеството на нефункционалните во вкупните кредити се движи во рамки на вообичаеното ниво за последните две години, помеѓу 11% и 12%. Годишниот раст на нефункционалните кредити видно забави, што доведе до намалување на учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити во споредба со септември 2014 година за 0,6 процентни поени, сведувајќи се на 11,7% на крајот на третиот квартал од 2015 година. Сепак, во споредба со јуни 2015 година, има мало влошување на овој показател. Ова се должи единствено на движењата кај нефинансиските друштва, кај кои при намалена кредитна поддршка, учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити на 30.9.2015 година забележа произразен пораст. Но, тоа е сепак под нивото од истиот месец во 2014 година. Најголем придонес во порастот на нефункционалните кредити имаа дејностите „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ и „трговија на големо и мало“, додека „индустријата“ придонесе за намалување. Кај домаќинствата, стапката на нефункционалните кредити и натаму се намалува, главно поради забрзаниот кредитен раст на ниво на овој сектор. Сепак, се воочени сигнали за можни растечки ризици од секторот „домаќинства“ поради продолжениот забрзан раст на потрошувачките кредити, при олеснети услови за кредитирање.

Високата покриеност на кредитите со издвоената исправка на вредноста, го неутрализира ризикот за сопствените средства на банките од евентуално остварување на

¹ Со измените, чијашто примена започна на 1.9.2015 година, се изврши намалување на стапката на задолжителната резерва за обврските на банките кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една година, од 8% на 0%, со што овие обврски добиваат ист третман како и обврските (и денарски и девизни) над две години, за кои веќе околу три години се применува стапка од 0%.

кредитниот ризик, односно од остварување на екстремната претпоставка за целосна ненаплата на нефункционалните кредити.

Побрзиот раст на кредитите во споредба со депозитите во третиот квартал од 2015 година, предизвика минимално намалување на ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем. Но тие се и натаму на задоволително ниво и обезбедуваат задоволителна покриеност на краткорочните обврски на банките и на депозитите на домаќинствата. Симулациите за комбинирани ликвидносни шокови уверуваат дека ликвидните средства на македонскиот банкарски систем се доволни за покривање на екстремните хипотетички ликвидносни одливи.

Останатите ризици имаат мало значење во спектарот ризици на кои се изложени македонските банки.

Солвентноста на банкарскиот систем е висока. Во третиот квартал од 2015 година, дојде до минимално намалување на стапката на адекватноста на капиталот, но таа и понатаму е двојно повисока од законскиот минимум од 8% и изнесува 16,1%. Дополнителен фактор за силната солвентност на македонскиот банкарски систем е високиот квалитет на сопствените средства, од кои само една половина е „искористена“ за регулаторното покривање на ризиците.

Профитабилноста на банкарскиот систем и натаму зајакнува, при што добивката остварена во првите девет месеци од 2015 година е значително поголема од добивката остварена во истиот период од 2013 и 2014 година. Причина за зголемената добивка е растот на нето каматниот приход, како резултат на побрзиот пад на каматните расходи во однос на падот на каматните приходи, како и растот на другите редовни приходи. Забавувањето на растот на депозитите, покрај тоа што се поврзува со домашните политички превирања и случувањата во Грција, сепак укажува и дека штедењето станува сè почувствително на надолната промена на каматните стапки, сигнализирајќи дека нивното понатамошно намалување може негативно да се одрази врз обемот на депозитите. Ризиците за тековните стратегии на банките се зголемени, бидејќи евентуалното зголемување на општото ниво на каматни стапки на депозитите, комбинирано со присутни ризици во кредитното портфолио на банките, ќе има директен ефект врз нивните биланси, што бара навремено ревидирање на постојните стратегии во прилог на зацврстување и проширување на депозитна база, преиспитување на каматната политика и барање нови извори на профитабилност.

II. РИЗИЦИ ВО БАНКАРСКОТО РАБОТЕЊЕ

1. Кредитен ризик

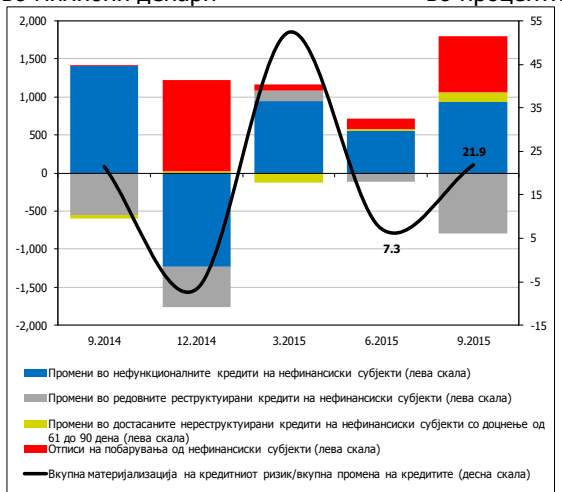
Во третиот квартал од 2015 година, главно се одржа квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем, при што учеството на нефункционалните во вкупните кредити се задржа во рамките на вообичаеното ниво на овој показател за последните две години, помеѓу 11% и 12%. Во овој квартал, растот на нефункционалните кредити, при поизразено забавување на кредитната активност на банките, придонесе за зголемување на учеството на нефункционалните во вкупните кредити на 11,7%. Кај нефинансиските друштва, иако растот на нефункционалните кредити не беше висок, нивното учество во вкупните кредити достигна 16,6%, за што поголем придонес имаше намалената кредитна поддршка на овој сектор, отколку растот на нефункционалните кредити. Кај домаќинствата, стапката на нефункционалните кредити и натаму се намалува, главно поради забрзаниот кредитен раст. Ниското ниво на кредитниот ризик од „кредитирањето на мало“ произлегува и од големата дисперзираност на побарувањата на банките, како според износот, така и според бројот на клиентите. Растот на кредитите на домаќинствата во најголем дел е сконцентриран кај кредитите наменети за потрошувачка. Ова, при олеснети услови за одобрување, може да биде сигнал за очекување за сè поголеми ризици од потрошувачките кредити. Поради тоа се наметнува потребата за повнимателно следење на редовноста во отплатата и навремено откривање на финансиските потешкотии кај овие клиенти, за зајакнување на критериумите на банките при одобрувањето кредити наменети за потрошувачка, но и за преземање одредени мерки за ограничување на потенцијалните ризици од забрзаниот кредитен раст наменет за потрошувачка. Ризикот за сопствените средства од евентуално остварување на кредитниот ризик од нефункционалните кредити не е висок, поради

нивната висока покриеност со издвоената исправка на вредноста (83,1% со сопствената и над 100% со вкупната исправка на вредноста).

Графикон бр. 1

Остварување на кредитниот ризик во портфолијата на банките

во милиони денари во проценти

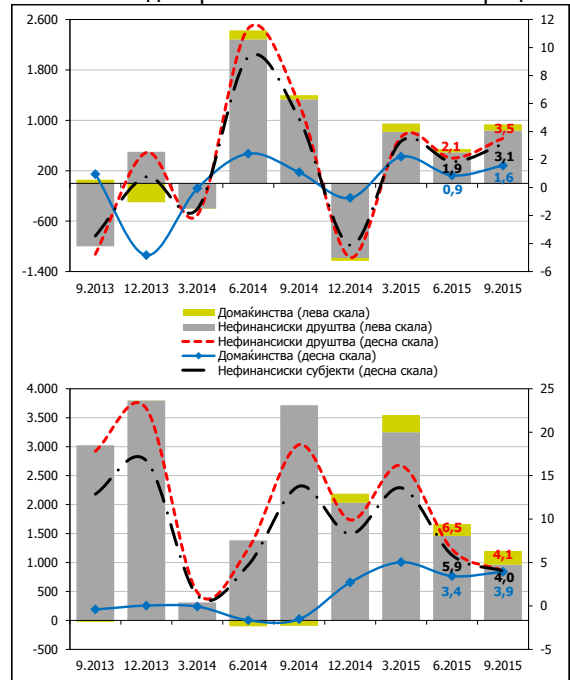
Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.1 Остварување на кредитниот ризик во билансите на банките

Во третиот квартал од 2015 година, промените во категориите коишто означуваат остварување на кредитниот ризик (раст на нефункционалните кредити, извршени отписи, преземен имот заради наплата и слично), во споредба со растот на вкупните кредити, покажуваат дека **остварувањето на кредитниот ризик во портфолијата на банките е значително повисоко во споредба со претходниот квартал и зафаќа 21,9% од растот на**

Графикон бр. 2 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти во милиони денари во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредитите на банкарскиот систем во третиот квартал од 2015 година².

Квалитетот на кредитното портфолио на банкарскиот систем, следен преку промените на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти, бележи спротивни движења, односно влошување на квартална основа и извесно подобрување на годишна основа. Сепак, кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити не наметнува потреба од загриженост со оглед на нејзиното мало забрзување во однос на претходниот квартал и одржувањето под нивото од истиот квартал претходната година. Годишната стапка на раст на нефункционалните кредити бележи генерален надолен тренд и на крајот на третиот квартал од 2015 година изнесува 4,0%, што е најниско ниво во последните четиринаесет месеци.

Растот на нефункционалните кредити (годишен и квартален), во најголем дел произлегува од растот на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва, и тоа кај одреден помал број клиенти. Така, во третиот квартал од 2015 година, растот на нефункционалните кредити е одраз на влошените остварувања на некои клиенти од дејностите „трговија на големо и мало“ и „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“.

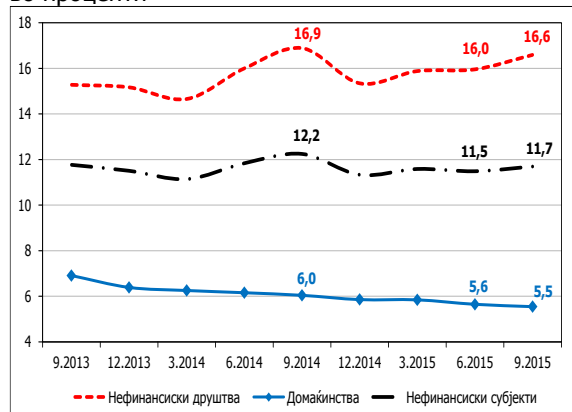
Нефункционалните кредити на домаќинствата и натаму се движат по нагорна линија, и тоа со забрзана динамика, како на квартална, така и на годишна основа. Притоа, втор последователен квартал, нефункционалните

² Вкупното остварување на кредитниот ризик е пресметано како збир од направените отписи на побарувањата, кварталниот раст (намалувањето не се зема предвид) на преземените средства врз основа на ненаплатени побарувања и од кварталните промени во нефункционалните кредити, редовните реструктурирани кредити и достасаните нереструктурирани кредити со доцнење од 61 до 90 дена. Вкупната промена на кредитите се однесува на кварталната промена на кредитите, вклучувајќи ги отпишаните побарувања за кварталот и кварталниот раст на средствата преземените врз основа на ненаплатени побарувања.

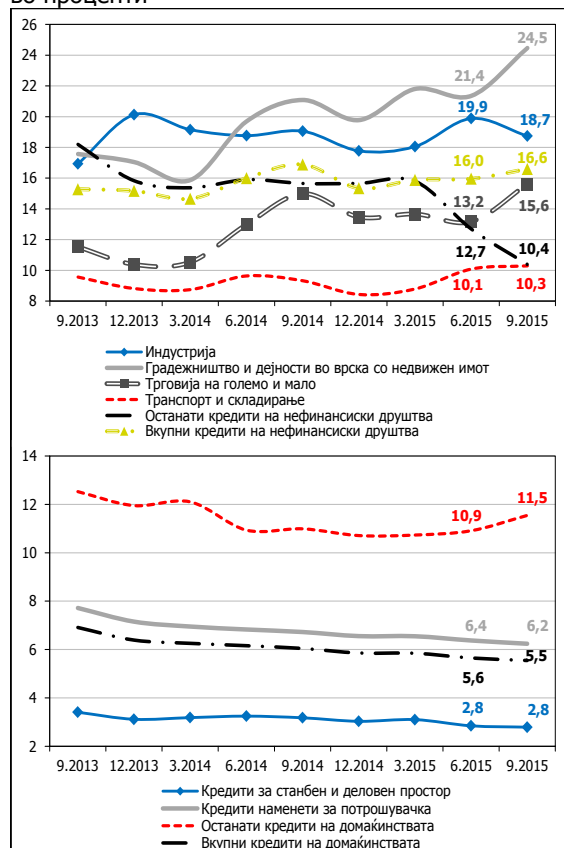
Графикон бр. 3

Учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити на нефинансиските субјекти и на одделните сектори во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 4 Учество на нефункционалните во вкупните кредити на нефинансиските друштва, по одделни дејности (горе) и на домаќинствата, по одделни кредитни производи (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредити на домаќинствата бележат двоцифрен придонес во годишниот раст на вкупните нефункционални кредити, што последен пат беше случај на крајот на 2010 година. И покрај тоа што нивниот раст не е загрижувачки, сепак овие кредити треба да се следат со поголемо внимание поради отстапувањето од нивното вообичаено движење, но и поради засилениот раст на кредитирањето на овој сектор во изминатиот период.

Растот на нефункционалните кредити, во услови на забавување на кредитната активност на банките, доведе до **извесно зголемување на учеството на нефункционалните во вкупните кредити на 11,7%**. Кај нефинансиските друштва ова учество бележи позначително нагорно поместување и на крајот на третиот квартал достигна 16,6%, што покрај од растот на нефункционалните кредити, произлегува и од намалената кредитна поддршка на овој сектор. Од друга страна, стапката на нефункционалните кредити³ на домаќинствата и натаму се намалува и се сведе на најниско ниво по 2008 година. Ова движење се должи на натамошното засилено кредитирање на овој сектор, кон кој банките ја насочија целата кредитна поддршка во третиот квартал од 2015 година.

Според висината на стапката на нефункционалните кредити, кредитниот ризик е највисок кај побарувањата на банките од нефинансиските друштва од дејностите „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ и „индустрија“.

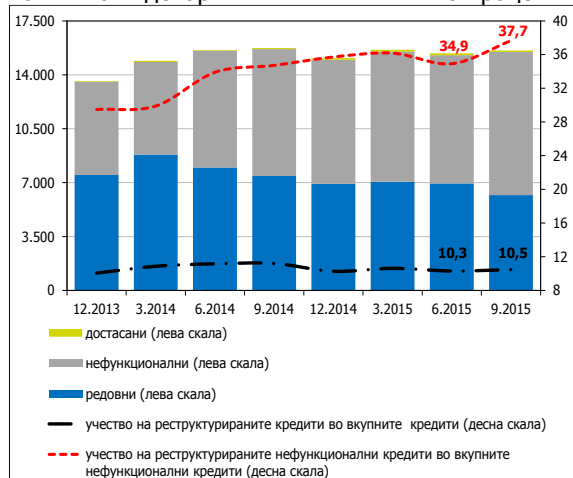
Кај домаќинствата, стапката на нефункционалните кредити главно бележи поволни поместувања кај одделните кредитни производи. Сепак, кај кредитите наменети за потрошувачка, како најбрзорастечка категорија од кредитите на домаќинствата, стапката на

³ Стапката на нефункционалните кредити претставува учество на нефункционалните кредити во вкупните кредити.

Графикон бр. 5
Динамика на реструктурираните кредити на нефинансиските друштва според статусот (редовен или нефункционален) во милиони денари

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нефункционалните кредити сè уште го надминува нивото на показателот за целиот сектор „домаќинства“.

Динамиката и обемот на реструктурираните кредити е дополнителен показател за ризичноста на кредитите на нефинансиските друштва. Во третиот квартал од 2015 година, реструктурираните нефункционални кредити на нефинансиските друштва бележат зголемување, наспроти намалувањето на оние со редовен статус. Насоката на промената кај реструктурираните редовни и нефункционални кредити упатува на заклучокот дека некои од претходните реструктурирања не биле успешни, односно не се спречило преминувањето во нефункционален статус. Ова се потврдува и со поголемиот процент на реструктурираните кредити со редовен статус коишто за период од еден квартал преминуваат во нефункционален статус⁴. При вакви движења, учеството на реструктурираните кредити во вкупните кредити на нефинансиските друштва се зголеми на 10,5%, додека учеството на реструктурираните нефункционални кредити во вкупните нефункционални кредити го достигна највисокото ниво од 37,7% (34,9% на 30.6.2015 година).

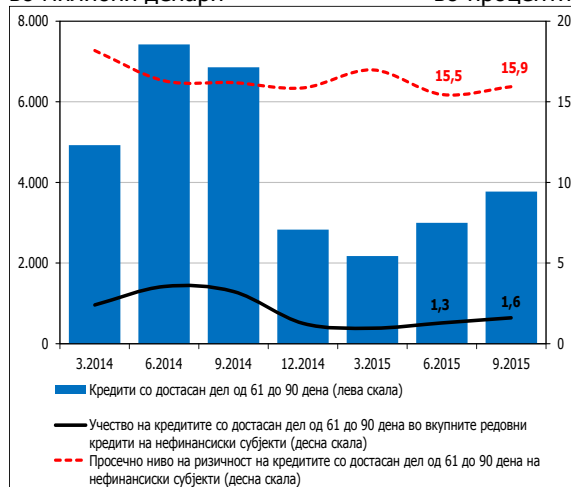
Задоцнување во отплатата на одделните побарувања подолго од 90 дена е еден од основните критериуми за стекнување нефункционален статус. Оттука, **достасаните кредити со период на задоцнување во отплатата на главницата помеѓу 61 и 90 дена⁵ претставуваат потенцијален ризик за**

⁴ Во третиот квартал од 2015 година, 20,9% од реструктурираните редовни кредити на нефинансиските друштва преминале во нефункционален статус, наспроти преминот од 3,0% забележан во вториот квартал од 2015 година. Високиот премин во третиот квартал произлегува од реструктурираните кредити класифицирани во категоријата на ризик „В-редовно“, коишто преминале во категориите со повисока ризичност, пред сè во категоријата на ризик „В-нефункционално“.

⁵ Од 31.12.2014 година, во анализата се опфатени кредитите коишто доцнат во отплатата само на главницата помеѓу 61 и 90 дена, додека за претходните квартали се опфатени кредитите кај кои има доцнење помеѓу 61 и 90 дена врз основа на која било ставка (главница, камата или друго побарување) на датумот на известување.

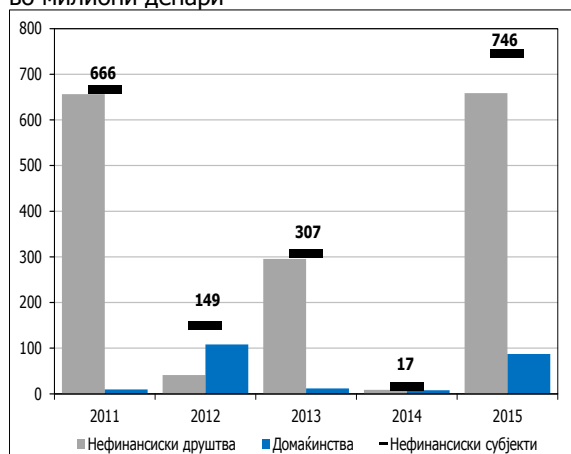

Графикон бр. 6
Динамика и просечно ниво на ризичност на кредитите со достасан дел во отплата на главницата помеѓу 61 и 90 дена во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 7
Отписи направени во текот на третиот квартал, низ годините во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

премин во нефункционален статус и соодветно, за зголемување на нивото на нефункционалните кредити во наредниот месец, односно за можно остварување на кредитниот ризик во портфолијата на банките. Под претпоставка дека кај ниту еден од достасаните кредити помеѓу 61 и 90 дена нема да се наплати достасаниот долг во наредниот месец, 1,6% од вкупните редовни кредити со состојба на 30.9.2015 година би преминале во нефункционални, со што само врз оваа основа нефункционалните кредити би пораснале за 3.776 милиони денари, или за 12,1%. Сепак, во следниот месец (октомври 2015 година) остварениот раст е значително помал од оваа екстремна претпоставка и изнесува 1,1%, или 347 милиони денари, што упатува на **солидна наплата на достасаниот дел од 61 до 90 дена.**

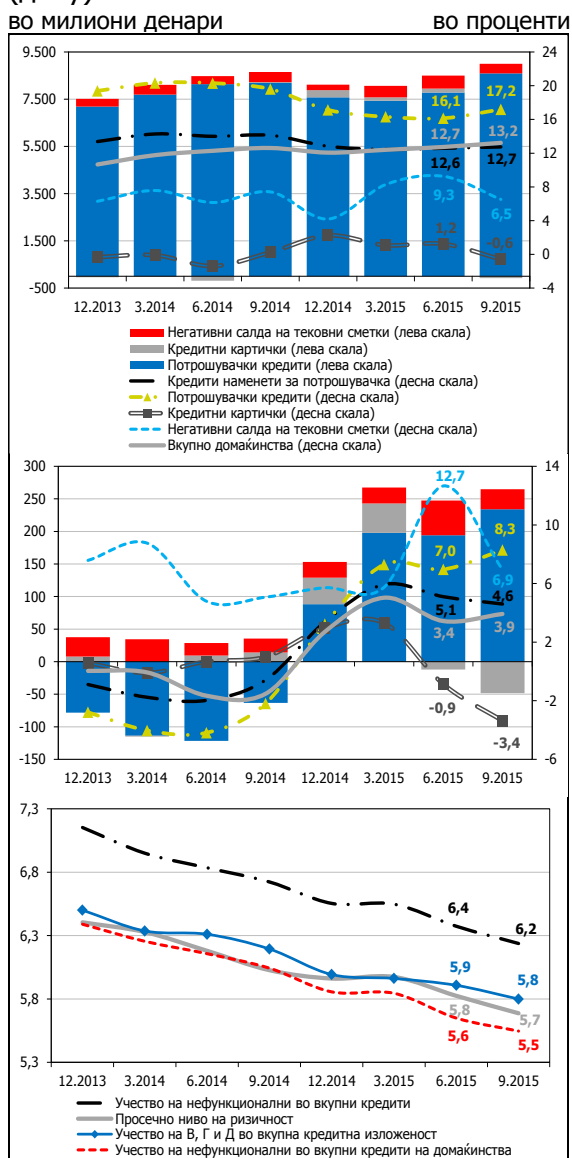
Во третиот квартал од 2015 година беа отпишани 746 милиони денари, што во просек е речиси трикратно повеќе од отписите направени во текот на третиот квартал во претходните четири години. Карактеристично за овој квартал е поголемата ангажираност на банките во разрешувањето на „лошото“ кредитно портфолио, наспроти нивната вообичаена практика претежно да отпишуваат побарувања во последниот квартал од годината. Отпишаните побарувања во најголем дел (88,3%) се однесуваат на нефинансиските друштва, додека во вкупната наплата на веќе отпишаните побарувања се најзастапени наплатите од домаќинствата. Поголемиот износ на отпишани побарувања од нефинансиски друштва се должи на отписите направени од страна на една банка, додека повисокиот износ на отпишани побарувања од домаќинствата од вообичаениот се поврзува со отписот на побарувањата од физички лица, согласно со Законот за еднократно отпишување на долговите на граѓаните⁶.

⁶ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/2014.

Графикон бр. 8

Годишна промена на вкупните кредити наменети за потрошувачка (горе), на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за ризичноста на кредитите наменети за потрошувачка (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Отписите извршени во третиот квартал од 2015 година влијаат врз динамиката на вкупните нефункционални кредити, така што доколку тие не биле извршени, кварталната стапка на раст на нефункционалните кредити би била повисока за 2 процентни поена. Притоа, влијанието на отписите е поголемо кај нефинансиските друштва, така што со исклучување на нивниот ефект, кварталната стапка на раст би била повисока за 2,2 процентни поени од остварената.

Поголемите отписи во третиот квартал придонесоа за мало намалување на учеството на целосно резервираните нефункционални кредити во структурата на вкупните нефункционални кредити, што воедно може да упатува и на извесни обиди на банките за чистење на ова кредитно портфолио. Сепак, учеството на целосно резервираните кредити во вкупните нефункционални кредити и понатаму е високо и изнесува 59,6%. Во очекување за натамошно „чистење“ на билансите на банките од ваквите целосно резервираните побарувања, може да се очекува и намалување на нефункционалните кредити по оваа основа. Под претпоставка за отпис на овие кредити, учеството на нефункционалните во вкупните кредити би било повеќе од двојно пониско.

1.2 Анализа на ризичноста на позначајните кредитни производи за домаќинствата

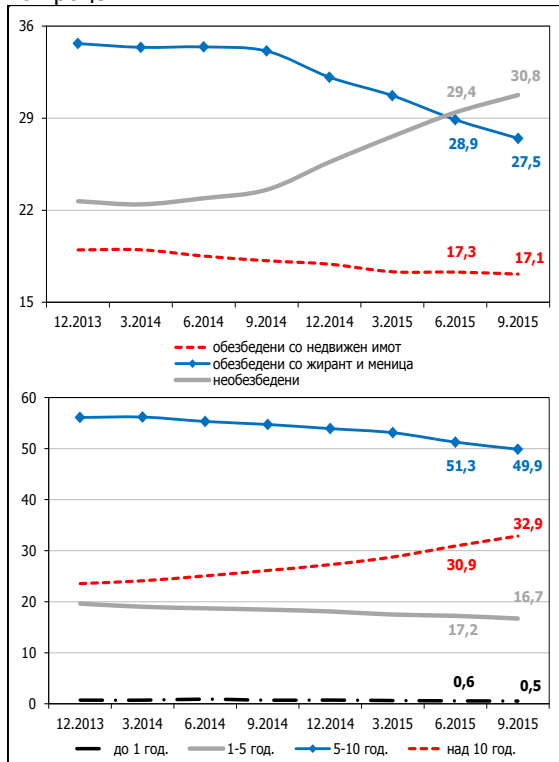
Одржливоста на високиот раст на **кредитите наменети за потрошувачка**⁷ во изминатиот двегодишен период, во услови на исклучително поволни кредитни услови за новите кредитокорисници на овие типови кредитни производи, наметнува потреба од повнимателно следење на нивната динамика. Исто така, растот на потрошувачките

⁷ При оваа анализа, кредитите наменети за потрошувачка се сочинети од потрошувачките кредити и кредитите врз основа на кредитни картички и пречекорувања на трансакциски сметки.

Графикон бр. 9

Структура на потрошувачките кредити според обезбедување (горе) и според договорниот рок на достасување (долу) во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

кредити, којшто во третиот квартал дополнително забрза и достигна 17,2% на годишна основа, ги затскрива можните растечки ризици од овие кредити, односно можниот раст на учеството на нефункционалните кредити во вкупните кредити.

Наспроти забрзаниот раст на вкупните кредити наменети за потрошувачка, растот на нефункционалните кредити коишто произлегуваат од овој вид производи забавува на годишно ниво. Тоа се должи на намалувањето на нефункционалните кредити врз основа на кредитни картички. Сепак, нефункционалниот дел кај потрошувачките кредити, забрзано расте и веќе девет последователни месеци придонесува за севкупниот раст на нефункционалните кредити на домаќинствата. Ова е сигнал за нивната зголемена ризичност. **Притоа, стапката на нефункционалните кредити наменети за потрошувачка (6,2% на 30.9.2015 година) е повисока во споредба со стапката на нефункционалните кредити на ниво на секторот „домаќинства“ (5,5%).** Карактеристично за овие кредити е и ниската покриеност со одредена форма на обезбедување.

Потрошувачките кредити се најзастапени во структурата на вкупните кредити наменети за потрошувачка. Учеството на необезбедениот дел кај овие кредити (30,8% на 30.9.2015 година) бележи особено изразен нагорен тренд во последните пет квартали⁸. Ова ги истакнува потенцијалните ризици од потрошувачките кредити, поради олеснувањето на условите за нивно одобрување (полиберални барања за обезбедување).

Дополнителен сигнал за растечки ризици поради олеснети услови за кредитирање (за потрошувачките кредити) е

⁸ За споредба, на 30.6.2014 година необезбедените потрошувачки кредити учествуваа со 22,9% во вкупните потрошувачки кредити.

и продолжувањето на договорната рочност на потрошувачките кредити, којашто на крајот на третиот квартал е на историски највисоко ниво. Имено, 82,8%, односно 32,9% од вкупните потрошувачки кредити на крајот на септември се со рочност над 5 години, односно над 10 години, соодветно. Подолгиот рок на отплата може да е показател за „послаба“ кредитна способност на корисниците на потрошувачките кредити (кои за да можат да ја отплатат месечната обврска поради зголеменото задолжување, отплатата на кредитот ја распоредуваат на повеќе месечни отплати/рати).

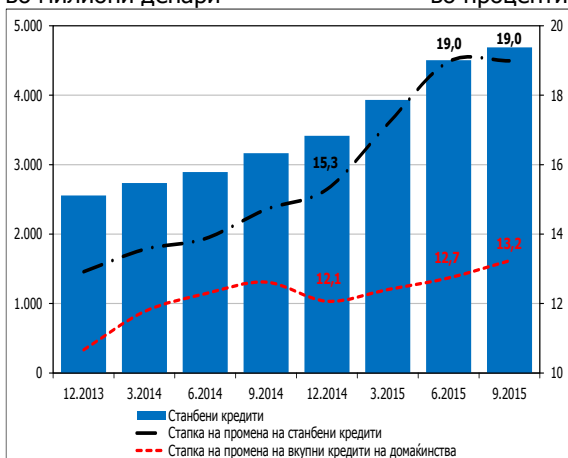
Постојаниот раст на кредитите наменети за потрошувачка, во услови на истовремено зголемување на „лошиот дел“ од овие кредити, наметнува потреба од поголема внимателност при следењето на овој тип кредитирање, пред сè во однос на критериумите за нивното одобрување.

Позначително забрзување на кредитниот раст (на годишна основа) од почетокот на 2015 година се забележува и кај **станбените кредити** (од 15,3% на 31.12.2014 година, на 19,0% на 30.9.2015 година), но засега квалитетот на овие пласмани не дава сигнали за загриженост поради забавениот раст на нефункционалните кредити. Имено, ниската стапка на нефункционалните станбени кредити (2,8%) и високата обезбеденост на овие кредити со станбен простор⁹ (86,0%) ја потврдува нивната ниска ризиичност.

1.3 Анализа на ризиичноста на кредитната изложеност кон нефинансиските друштва, според одделни дејности

Во третиот квартал од 2015 година настапи квартално намалување на кредитирањето на нефинансиските друштва (од 1,6% на 30.6.2015 година на -0,4% на

Графикон бр. 10
Динамика на станбените кредити (годишни промени)
во милиони денари во проценти

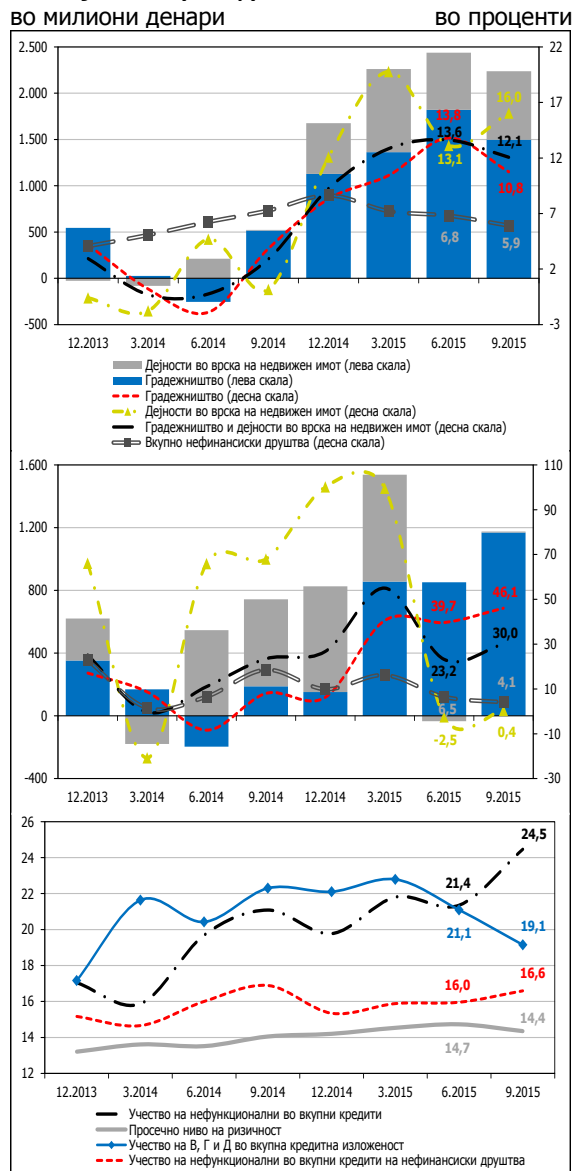

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

⁹ Станбен простор за живеење и издавање за живеење и друг станбен простор.

Графикон бр. 11

Годишна промена на вкупните кредити од дејноста „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“ (горе), на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за ризичноста на дејноста (долу)

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

30.9.2015 година), додека годишниот раст на кредитната поддршка на овој сектор забави (од 6,8% на 30.6.2015 година на 5,9% на 30.9.2015 година). Ова движење, во услови на раст на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва придонесе за зголемување на и онака високата ризичност на побарувањата на банките од овој сектор.

Градежниот сектор е една од најбрзорастечките дејности од аспект на обемот на кредитирањето и воедно, најголем дел од растот на средствата на корпоративниот сектор во 2014 година произлезе токму од оваа дејност. На крајот на септември 2015 година, годишниот раст на кредитите на дејноста „градежништво и дејности во врска со недвижен имот“¹⁰ (од 12,1%) бележи мало забавување во однос на претходниот квартал (кога изнесуваше 13,6%), но сè уште е двојно повисок од кредитниот раст кон нефинансиските друштва, што се поврзува со солидниот годишен раст на вредноста на извршените градежни работи.

Ризичноста на побарувањата од оваа дејност, согледана преку податоците од завршните сметки за 2014 година, упатува дека „градежништвото“ бележи најголемо годишно влошување на показателите за задолженоста, во однос на останатите дејности опфатени во корпоративниот сектор. Притоа, нивото на показателите за задолженоста¹¹ упатува на ограничени можности за финансирање на растот преку нова кредитна поддршка, односно го ограничува капацитетот на градежниот сектор за нови задолжувања. **Нефункционалните кредити кај оваа дејност имаат највисоко учество (24,5%) во споредба со другите дејности од секторот „нефинансиски**

¹⁰ Дејностите „градежништво“ и „дејности во врска со недвижен имот“ се споени во една дејност поради сличностите на активностите што ги вршат.

¹¹ Показателите за задолженоста вклучуваат: показател за вкупната задолженост, показател за долгорочната задолженост, показател долг/капитал, показател за левериџ (средства/капитал) и показател за покриеноста на расходите за финансирање со добивката од редовни активности.

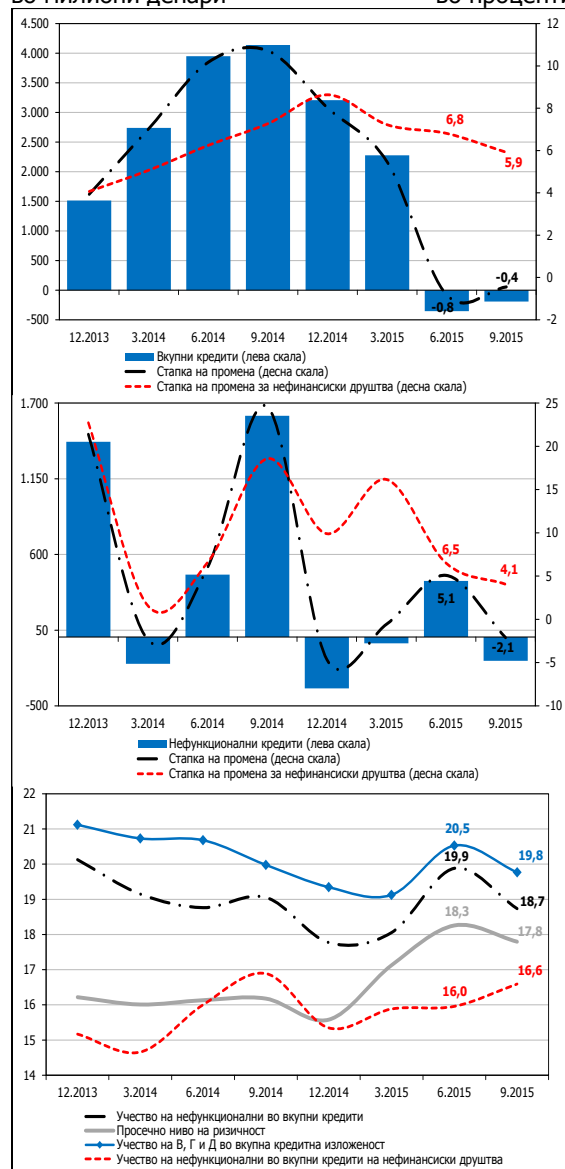

Графикон бр. 12

Годишна промена на вкупните кредити од дејноста „индустрија“ (горе), на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за ризицноста на дејноста (долу)

во милиони денари

во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

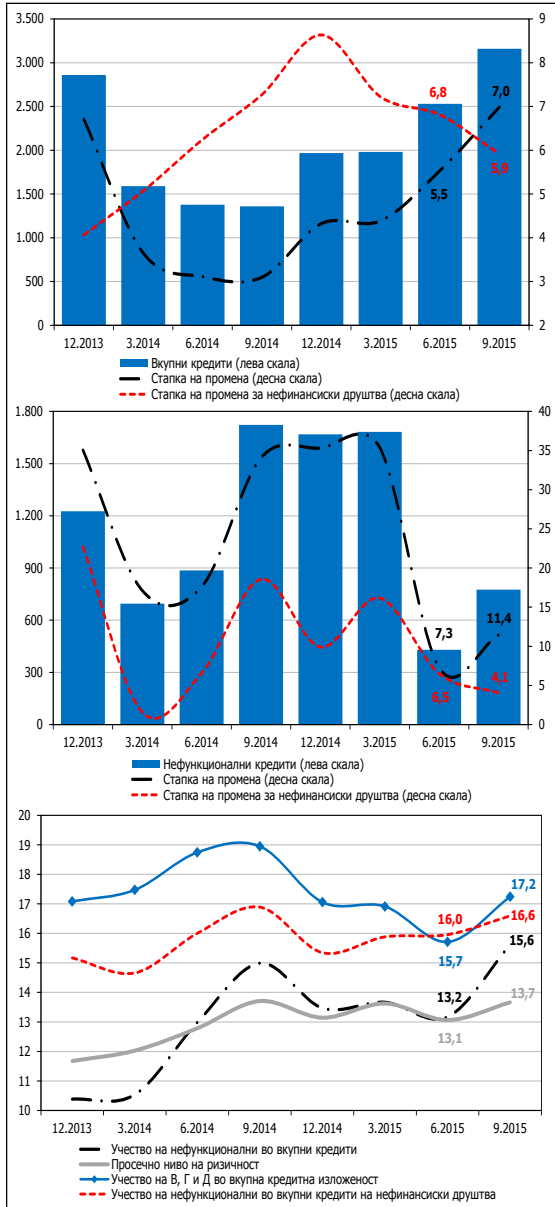
друштва”, што ја издвојува оваа дејност како најризична. Во третиот квартал од 2015 година, ова учество достигна ново рекордно ниво, што се должи на забрзувањето на и онака високата годишна стапка на раст на нефункционалните кредити на „градежништвото“ (којашто изнесува 39,7% на 30.6.2015 година и 46,1% на 30.9.2015 година), при само мало забавување на растот на вкупните кредити на оваа дејност. Растот на нефункционалните кредити на „градежништвото“ не е одраз на остварувањата на целата дејност, туку произлегува само од неколку нефинансиски друштва.

Од аспект на кредитниот ризик, дејноста „индустрија“ се издвојува како втората најризична дејност. Оваа дејност е особено значајна за кредитната активност на банките, со оглед на фактот дека опфаќа речиси 30% од вкупната кредитна поддршка на нефинансиските друштва. Третиот квартал од 2015 година е втор последователен квартал на намалување на кредитирањето на „индустријата“ на годишно ниво, и покрај поволните движења кај индустриското производство.

Нефункционалните кредити на „индустријата“ се карактеризираат со променливо движење во изминатиот двегодишен период. Во третиот квартал од 2015 година тие забележаа умерено годишно намалување од 2,1%, што во најголем дел произлегува од отпис на некои застарени побарувања и преземање имот заради наплата на побарување коешто воедно беше продадено (наплатено) во истиот квартал. Ова се однесува на неколку клиенти од индустриските дејности „текстилна индустрија“ и „производство на метали, машини, алати и опрема“.

Графикон бр. 13

Годишна промена на вкупните кредити од дејноста „трговија на големо и мало“ (горе), на нефункционалните кредити (средина) и динамика на показателите за ризичноста на дејноста (долу) во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Овие движења условија подобрување на показателите за ризичноста на „индустријата“. Така, учеството на нефункционалните во вкупните кредити се намали на 18,7%, но сè уште го надминува нивото на показателот за секторот „нефинансиски друштва“.

Позначително влошување на показателите за кредитниот ризик се забележува кај дејноста „трговија на големо и мало“. Оваа дејност е значајна бидејќи кредитирањето на трговските друштва зафаќа речиси една третина од вкупното кредитно портфолио кон нефинансиските друштва. На крајот на септември 2015 година, годишниот раст на кредитите на дејноста „трговија на големо и мало“ забрза (од 5,5% на 30.6.2015 година на 7,0% на 30.9.2015 година), и покрај забавениот годишен раст на остварениот промет во вкупната трговија.

Годишниот раст на нефункционалните кредити на „трговијата на големо и мало“ исто така забрза (од 7,3% на 30.6.2015 година на 11,4% на 30.9.2015 година), но овој раст во најголем дел произлегува од прекласификација на едно поголемо нефинансиско друштво од дејноста „снабдување со електрична енергија, гас, пара и климатизација“. Нивото на овој раст не е загрижувачко и е многу помало во споредба со трикратно повисокиот раст на нефункционалните кредити на оваа дејност забележан на крајот на минатата и почетокот на оваа година.

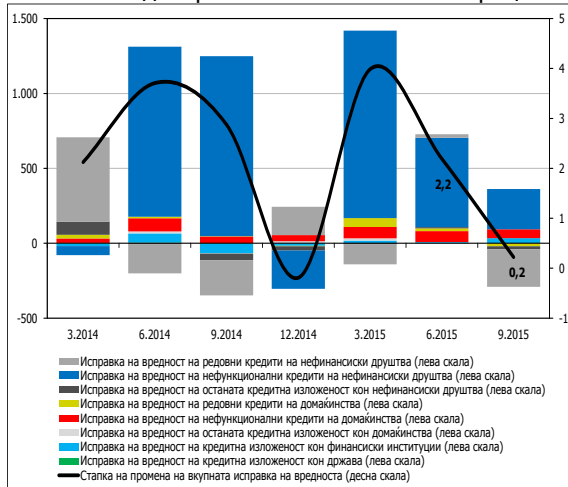
Сепак растот на нефункционалните кредити предизвика влошување на показателите за ризичноста на „трговијата на големо и мало“. Така, учеството на нефункционалните во вкупните кредити порасна (од 13,2% на 30.6.2015 година на 15,6% на 30.9.2015 година) и се доближи до стапката на нефункционалните кредити на нефинансиските друштва.

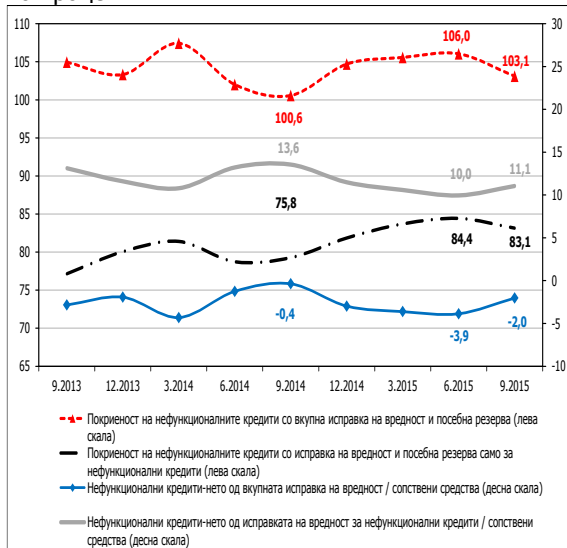

Графикон бр. 16
Квартална промена на исправката на вредноста за одделните сектори во милиони денари во проценти

Извор: Кредитен регистар на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 17
Покриеност на нефункционалните кредити на нефинансиските субјекти и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

1.4 Капацитет на банките за апсорпција на евентуалните загуби од нефункционалните кредити

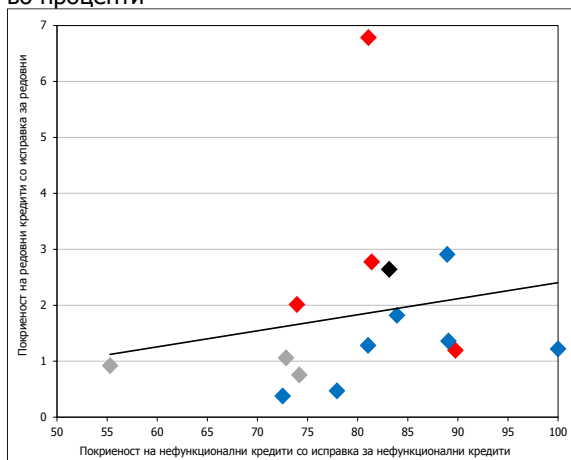
Во третиот квартал од 2015 година, исправката на вредноста за вкупното кредитно портфолио на банките се зголеми за само 75 милиони денари, или 0,2%. Овој раст, иако е забавен, во целост произлегува од исправката на вредноста за нефункционалните кредити.

Покриеноста на нефункционалните кредити со издвоената исправка на вредноста е висока, што упатува на задоволителен капацитет на банкарскиот систем за апсорбирање на потенцијалните кредитни загуби. На крајот на третиот квартал од 2015 година, покриеноста со вкупната исправка на вредноста бележи извесно намалување, но и натаму е над 100%. Надолно поместување, но послабо, се забележува и кај покриеноста на нефункционалните кредити со сопствената исправка на вредноста, по постојаното зголемување на овој показател во претходните четири квартали.

Графикон бр. 18

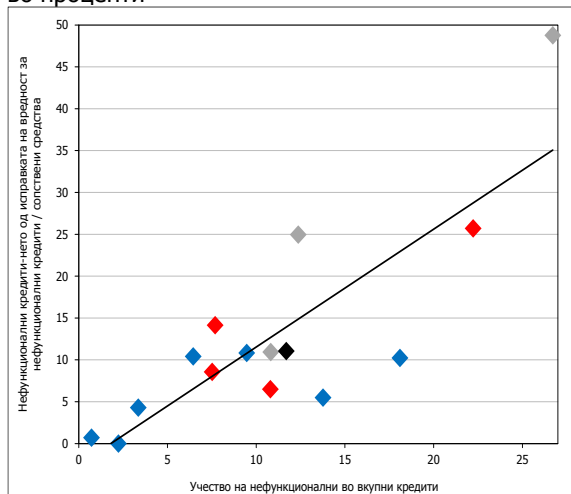
Споредба помеѓу покриеноста на нефункционалните кредити и редовните кредити на нефинансиските субјекти со сопствената исправка на вредноста, по одделна банка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Забелешка: Големите банки се означени со црвена боја, средните со сина, малите со сива боја, додека црна точка е показателот за банкарскиот систем. Црната линија е трендот. МБПР АД Скопје е исклучена од анализата поради нејзините специфични активности (има мал број на нефинансиски клиенти). Оваа забелешка се применува и на следните два графика.

Графикон бр. 19

Споредба помеѓу стапката на нефункционални кредити и учество на нето нефункционалните кредити во сопствените средства, по одделна банка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

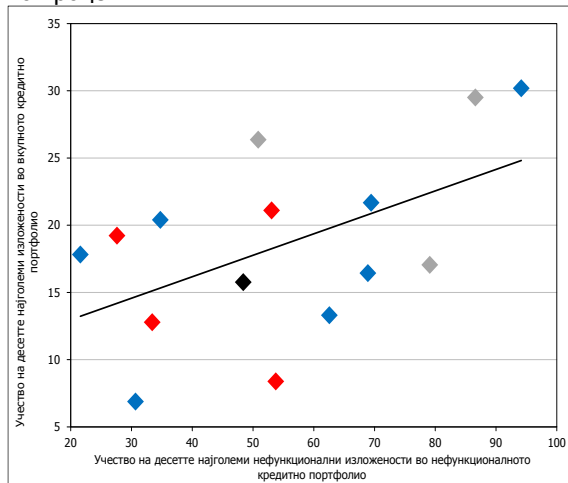
Со оглед на високата покриеност на нефункционалните кредити, негативните ефекти од евентуалната целосна ненаплата на овие кредити врз сопствените средства на банкарскиот систем се ограничени. Нерезервиралиот дел од нефункционалните кредити апсорбира само 11,1% од вкупните сопствени средства на банкарскиот систем, од кои би се покриле неочекуваните загуби при хипотетички екстрем настан на целосна ненаплатливост на овие кредити. При ваква екстремна претпоставка стапката на адекватност на капиталот, на крајот на третиот квартал од 2015 година, би се намалила за само 1,8 процентни поени (за 0,2 процентни поени повеќе од претпоставеното намалување во претходниот квартал, што се должи на поголемиот износ на нерезервираните нефункционални кредити).

И покрај ограничениот негативен ефект од нерезервираните нефункционални кредити врз сопствените средства на банкарскиот систем, кај одредени банки со висока стапка на нефункционалните кредити се забележува и високо учество на нерезервиралиот дел од нефункционалните кредити во сопствените средства, односно поголем ризик за сопствените средства од евентуална целосна ненаплата на овие кредити. Ваквата состојба кај одредени банки упатува на заклучокот дека пониската покриеност на нефункционалните кредити со сопствената исправка на вредноста може да

Графикон бр. 20

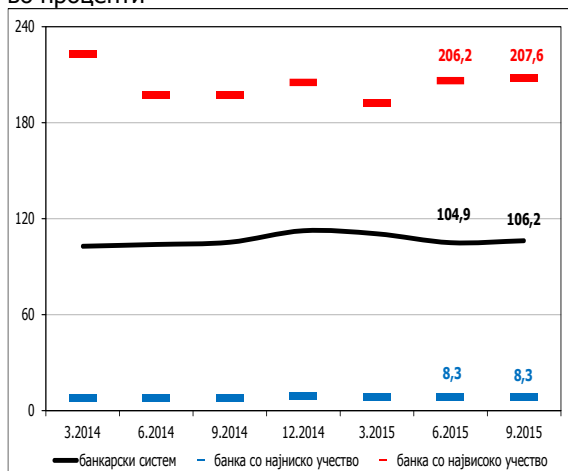
Споредба помеѓу концентрацијата на вкупното и на нефункционалното кредитно портфолио кон нефинансиските субјекти, по одделна банка во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 21

Учество на десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти во сопствените средства на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

претставува опасност за нивните капитални позиции.

Концентрацијата на вкупното кредитно портфолио на ниво на банкарскиот систем е мала, со оглед на тоа дека десетте најголеми изложености зафаќаат 15,8% од вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти. Спротивно на тоа, учеството од 48,4% на десетте најголеми нефункционални изложености упатува на **висока концентрација на нефункционалното кредитно портфолио кон нефинансиските субјекти**. Ова означува дека нефункционалните изложености на банките во најголем дел произлегуваат од неколку поголеми клиенти. По одделни банки, учеството на десетте најголеми изложености во вкупната кредитна изложеност се движи во интервал од 6,9% до 30,2%¹⁴, додека учеството на десетте најголеми нефункционални изложености во нефункционалниот дел од портфолиото се движи во интервал од 21,6% до 94,2%.

Сепак, десетте најголеми изложености кон нефинансиските субјекти зафаќаат значителен дел од сопствените средства на банките (106,2%), и тоа во интервал од 8,3% до 207,6%, по одделна банка. Просечното ниво на ризичност на овие изложености на банките најчесто е ниско и соодветствува на категориите на ризик „А“ и „Б“, но кај некои банки во структурата на големите изложености се забележуваат и изложености со повисока ризичност. **Со оглед на високото учество на големите изложености во сопствените средства, особено значајно е одржувањето на нивното ниско ниво на ризичност**, бидејќи при евентуално остварување на ризикот од овие изложености и неможност за нивна наплата, ефектот врз сопствените средства на банките би бил голем. **Најголемите нефункционални**

¹⁴ Доколку во анализата се вклучи МБПР АД Скопје, горната граница на интервалот за концентрацијата на вкупното кредитно портфолио изнесува 75,3%.

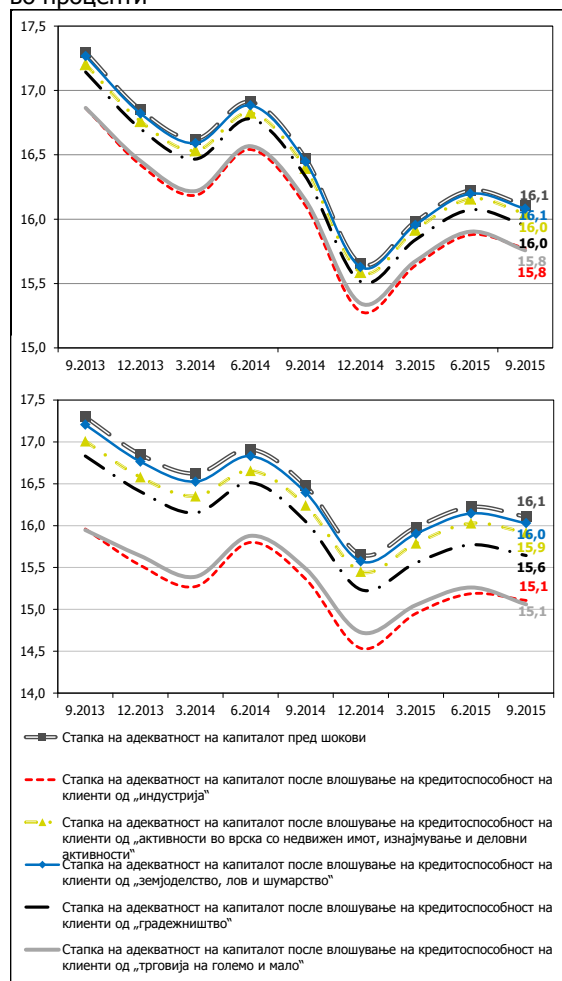

изложености на банките се солидно резервирани, со што потенцијалните (неочекувани) загуби од овие изложености се мали, а со тоа е мал и можниот ефект врз сопствените средства.

1.5 Стрес-тестирање – симулација на зголемување на кредитниот ризик

Графикон бр. 22

Стапка на адекватност на капиталот по одделни дејности, пред и по првата (горе) и втората (долу) симулација за двата сектора заедно во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Стрес-тестирањата коишто се спроведуваат на редовна основа имаат за цел да ја испитаат чувствителноста на банкарскиот систем при влошување на квалитетот на одделни сегменти од кредитното портфолио. Тие се состојат од симулации на хипотетичко преминување на 10% (прва симулација) и 30% (втора симулација) од кредитната изложеност кон нефинансиските друштва (по дејности) и домаќинствата (по кредитни производи), поодделно и кон двата сектора заедно, кон двете следни категории со повисока ризициност. **Резултатите од симулациите покажуваат отпорност на банкарскиот систем на симулираните шокови, но се малку послаби во споредба со претходниот квартал.** Ова се должи на малку пониската адекватност на капиталот на банкарскиот систем пред симулациите, но и на поизразената чувствителност на некои банки на претпоставените шокови. Сепак, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8% при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува хипотетичка потреба за докапитализација, но само при симулираните шокови од втората екстремна симулација. Најголемо намалување на стапката на адекватност на капиталот при спроведување на двете симулации се забележува при влошување на кредитоспособноста на клиентите од дејностите „индустрија“ и „трговија на големо и мало“, поради високото учество на овие дејности во вкупната изложеност кон нефинансиските друштва, 25,7% и 32,5%, соодветно (анекс бр. 27).

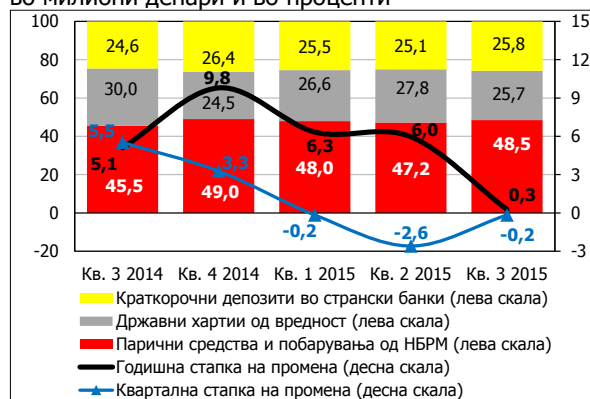

2. Ликвидносен ризик

Во третиот квартал на 2015 година, ликвидните средства на македонскиот банкарски систем забележаа скромно намалување, коешто во целост се должеше на падот на вложувањата на банките во државни хартии од вредност, додека другите компоненти на ликвидните средства растеа. Трендот на намалување на ликвидната актива е присутен во текот на целата 2015 година, но не претставува причина за загриженост бидејќи банките располагаат со високо првично ниво на ликвидни средства. Сепак, неговото опстојување на подолг рок може да биде причина за промени во деловното однесување на банките, а особено со намалување на склоноста за кредитирање. Влијанието на специфичните фактори од домашното и надворешното опкружување сè уште беше присутно и во третиот квартал од годината, што придонесе и за скроман раст на депозитите и преку тоа и на новоприбраните извори на финансирање на банките. Трендот на благо намалување на показателите за ликвидноста од првата половина на 2015 година, продолжи и во третиот квартал од годината, но побавно. Сепак, структурата на средствата на банките според преостаната договорна рочност не претрпе поголеми промени, додека кај обврските, постепено достасување на депозитите придонесе за намалување на учеството на обврските со поголема преостаната рочност. Симулациите за хипотетички комбинирани ликвидносни шокови покажуваат дека ликвидните средства на македонскиот банкарски систем во целост би биле апсорбирани и употребени како одговор на екстремни ликвидносни одливи.

Графикон бр. 23
Движење и стапка на промена на ликвидните средства

во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

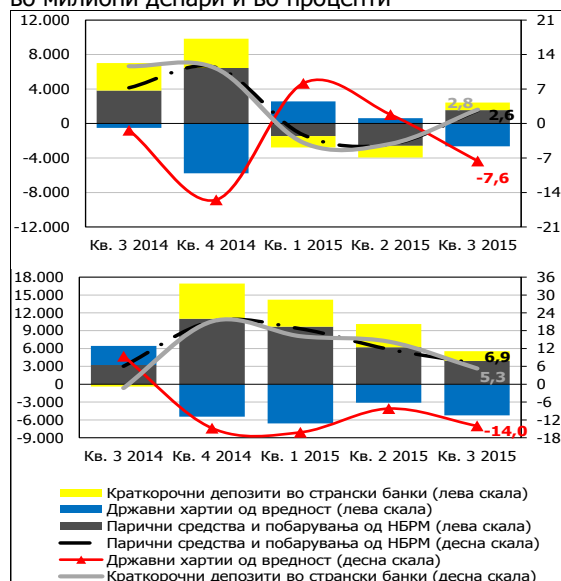
2.1.1 Динамика и состав на ликвидните средства

На крајот од третиот квартал на 2015 година ликвидните средства¹⁵ на ниво на банкарскиот систем изнесуваат 124.757 милиони денари. Ликвидните средства на банките, веќе три квартали по ред бележат умерено намалување. Во третиот квартал, намалувањето на ликвидните средства изнесува 0,2%, односно 206 милиони денари, што е помало во споредба со претходниот квартал. Годишната стапка на раст на ликвидните средства, којашто на крајот од третиот квартал на 2015 година изнесува 0,3%, го достигна најниското ниво во годините по светската финансиска криза.

¹⁵ Ликвидните средства ги опфаќаат: 1) паричните средства и побарувањата од Народната банка, каде што се вклучени ефективните парични средства, паричните средства на сметките на банките во Народната банка, расположливите депозити кај Народната банка и богајничките записи; 2) краткорочните депозити кај странски банки, вклучително и средствата на банките на нивните кореспондентните сметки во странство и 3) сметководствената вредност на пласманите во хартии од вредност издадени од Република Македонија. За потребите на анализата на ликвидносниот ризик, средствата и обврските во денари со девизна клаузула се сметаат како денарски.

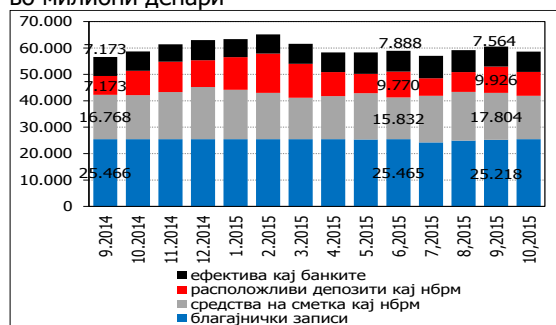

Графикон бр. 24
Квартална (горе) и годишна (долу)
апсолутна и релативна промена на
одделните инструменти што ги
сочинуваат ликвидните средства
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 25
Структура на паричните средства и
побарувањата на банките од Народната
банка
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забавениот раст на ликвидните средства на банките во текот на 2015 година, во еден дел, произлегува од поголемите осцилации во нивните извори на финансирање, главно предизвикани од нестабилниот амбиент во кој делуваат банките, но од друга страна, и од посилената склоност за кредитирање, што може да е поттикнато и од промените на рамката за оперативното спроведување на монетарната политика што ги направи Народната банка во Република Македонија во текот на оваа година¹⁶. По пресечниот датум на овој извештај, во октомври 2015 година, ликвидните средства бележат раст на квартална основа од 4,6%, а на годишна основа се зголемуваат за 3,7%.

Анализирано според одделните финансиски инструменти, намалувањето на ликвидните средства на банките во третиот квартал на 2015 година, се должеше на вложувањата на банките во државни хартии од вредност. Овие вложувања се намалија за 7,6% на квартална основа, односно за 14,0% на годишна основа. Паричните средства и пласманите во НБРМ, како и краткорочните депозити во странски банки забележаа благо зголемување во текот на третиот квартал на 2015 година.

Паричните средства и побарувањата на банките од Народната банка, како компонента со најголемо учество во ликвидните средства на банките, на крајот од третиот квартал на 2015 година беа и компонента што имаше највисок годишен раст, од 6,9%. Структурата на оваа компонента од ликвидните средства се промени, односно се зголеми учеството на паричните средства на сметките во Народната банка, а се намали

¹⁶ Народната банка во првиот квартал од 2015 година ја намали каматната стапка на расположливите депозити на банките преку ноќ од 0,5% на 0,25% и на расположливите депозити до седум дена од 1,0% на 0,5%. Исто така, во првиот и во третиот квартал на 2015 година, се промени начинот на организирање на аукциите на благајничките записи, поточно се применуваше механизам за ограничување на побарувачката на банките за овој инструмент. Исто така, во првиот квартал од 2015 година се овозможи банките по потреба, на дневна основа, целосно да ги користат средствата на нивната сметка кај Народната банка, додека во третиот квартал од 2015 година се воведо стапка на задолжителна резерва во висина од 0% за обврските кон физички лица во домашна валута со договорна рачност над една година.

Графикон бр. 26

Износ и каматна стапка на расположливите депозити преку ноќ кај Народната банка

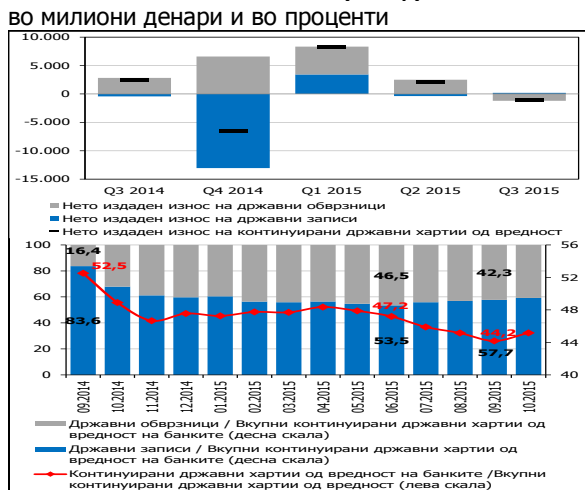
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка.

Графикон бр. 27

Квартална динамика на нето издадениот износ на државните хартии од вредност (горе) и структура на континуираните државните хартии од вредност во сопственост на банките (долу) во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка.

Забелешка: Пресметките се направени според номинална вредност на континуираните државни хартии од вредност.

учеството на вложувањата во благајнички записи, како и ефективата со која располагаат банките. Најбрз раст во третиот квартал на 2015 година од 12,5%, забележаа паричните средства што банките ги чуваат на сметката во Народната банка, со што беа и главен носител на кварталното зголемување на вкупните парични средства и побарувања од Народната банка. Во услови на непроменета каматна стапка и понуда на благајнички записи, вложувањата на банките во благајничките записи не забележаа поголема промена¹⁷. Расположливите депозити на банките кај Народната банка¹⁸ во третиот квартал на 2015 година порасна за 156 милиони денари, односно за 2,0%. Оттука, во третиот квартал на 2015 година, расположливите депозити кај НБРМ имаа позитивен придонес во растот на ликвидните средства на банките¹⁹.

Вкупниот номинален износ на издадените државни хартии од вредност забележа пад во третиот квартал на 2015 година. Така, на крајот од третиот квартал на 2015 година, износот на издадените државни хартии од вредност е помал за 1,5%, во споредба со крајот на вториот квартал од 2015 година, а на годишна основа бележи скроман раст од 2,6%. Поради намалената активност на

¹⁷ Во 2015 година, аукциите на благајничките записи се спроведуваа еднаш месечно, преку тендер со износи и каматна стапка во висина од 3,25%. Во август 2015 година, Народната банка го промени начинот на распределба на понудите меѓу банките при аукциите на благајничките записи, па почнувајќи од аукцијата во септември 2015 година понудите на банките се ограничени според процентуалното учество на обврските на банката во домашна валута без валутна клаузула од основата за пресметување на задолжителната резерва, во вкупните обврски на банкарскиот систем во домашна валута без валутна клаузула од основата за пресметување задолжителна резерва за периодот на исполнување којшто започнува на денот на аукцијата. Претходно, почнувајќи од март 2015 година, како основа за ограничување на понудите на банките беше процентуалното учество на задолжителната резерва во денари на банката во вкупната задолжителна резерва во денари на банкарскиот систем за периодот на исполнување којшто започнува на денот на аукцијата.

¹⁸ Согласно со Одлуката за расположливите депозити („Службен весник на Република Македонија“ бр. 49/12, 18/13, 50/13 и 166/13), банките можат да пласираат депозити во Народната банка секој работен ден со рок на достасување од еден работен ден и еднаш неделно со рок на достасување од седум дена. Овие депозити се пласираат без можност за делумно или целосно предвремено повлекување.

¹⁹ Пред промената на начинот на спроведување на аукциите на благајничките записи во март 2015 година, банките чијашто побарувачка ја надминуваše потенцијалната побарувачка за благајничките записи, беа обврзани разликата да ја пласираат како расположливи депозити до седум дена кај Народната банка.

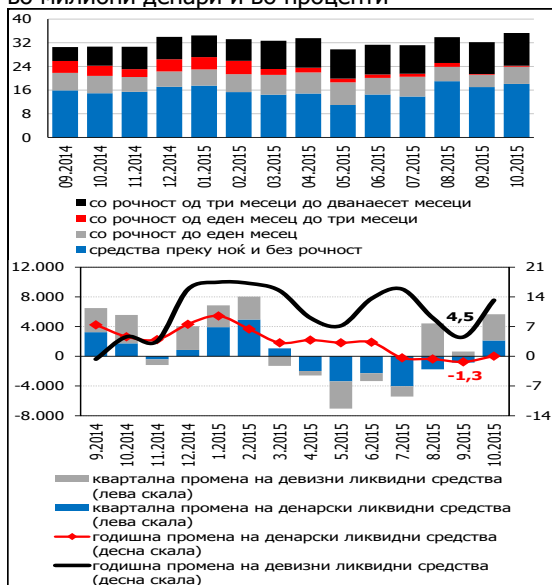

државата на примарниот пазар на државните хартии од вредност, и нето издадениот износ²⁰ на државните хартии од вредност беше негативен во третиот квартал на 2015 година. Оттука, **пласманите во државните хартии од вредност на банките забележаа квартален пад од 7,4%**. Во структурата на државните хартии од вредност во сопственост на банките, поизразено е учеството на државните записи, во споредба со државните обврзници, што укажува на посилената склоност на банките за вложување во државни хартии од вредност со помала договорна рочност. Ова се потврдува и со тоа што во рочната структура на државните обврзници што ги поседуваат банките, речиси три четвртини се двегодишни или тригодишни обврзници. Намалување на учеството на банките во вкупните издадени државни хартии од вредност имаше и во третиот квартал на 2015 година и на 30.9.2015 година тоа достигна 44,2%, што претставува негово историски најниско ниво.

Графикон бр. 28

Износ на краткорочните депозити кај странски банки (горе) и промена на ликвидни средства по валута (долу) во милиони денари и во проценти

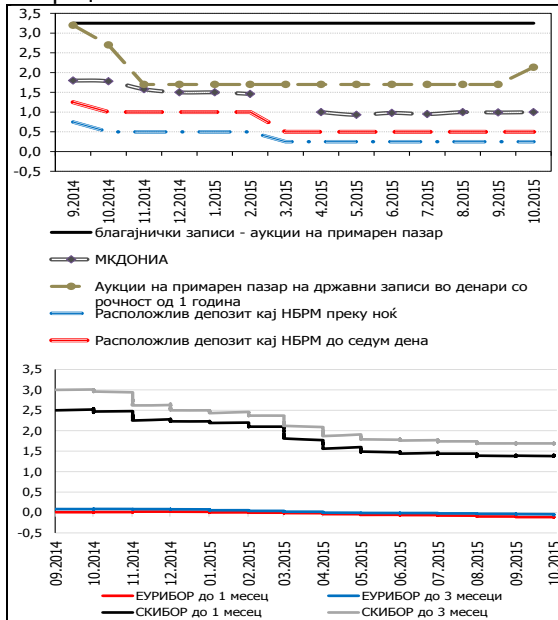
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

По намалувањето во првите два квартала од 2015 година, краткорочните средства пласирани во странски банки во третиот квартал забележаа раст за 2,8%. Главното место во рочната структура на овие средства им припаѓа на средствата на кореспондентните сметки во странските банки и средствата вложени преку ноќ, коишто вообичаено се користат за целите на платниот промет со странство. Но, во делот од средствата во странските банки што се вложени на одреден рок, и во третиот квартал на 2015 година, продолжи трендот на постепено зголемување на нивната договорна рочност, и тоа зголемување на средствата орочени повеќе од три месеци, за сметка на намалувањето на средствата орочени до три месеци. Клучниот фактор што придонесува за вакви промени во рочната структура на

²⁰ Нето издадениот износ на државни хартии од вредност на примарниот пазар се добива како разлика меѓу износот на новоиздадените државни хартии од вредност во определен период и износот на достасаните државни хартии од вредност во соодветниот период.

Графикон бр. 29
Движење на основните каматни стапки во проценти

Извор: Народната банка за СКИБОР и интернет-страницата на ЕММИ (European Money Markets Institute) за ЕУРИБОР.

средствата вложени во странски банки се историски ниските каматни стапки на меѓународните меѓубанкарски пазари, што предизвикува остварување дури и на негативен принос при вложувањето со пократки рочности. Овие движења на средствата пласирани во странски банки предизвикаа пораст на ликвидните средства во девизи на квартална основа за 1,9%, а на годишна основа за 4,5%. Наспроти ова, денарските ликвидни средства и на квартална и на годишна основа забележаа намалување и во целост го предизвикаа кварталниот пад на вкупните ликвидни средства на ниво на банкарскиот систем.

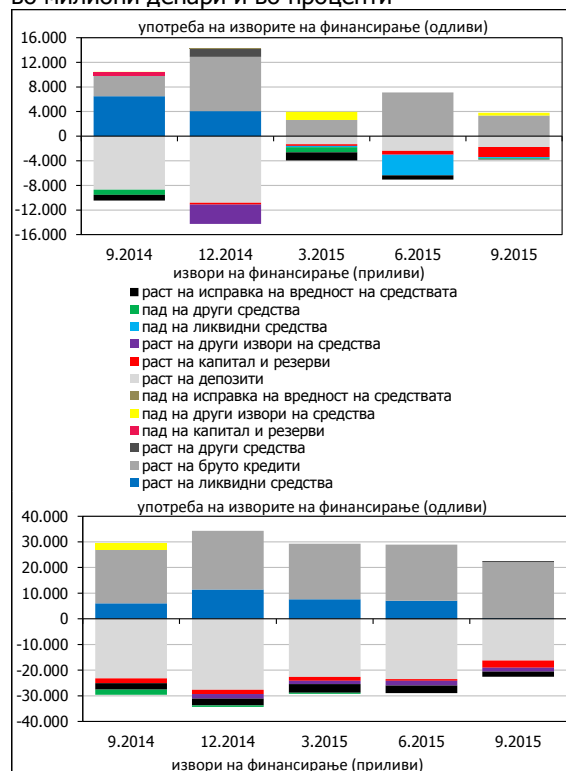
Во услови на непроменети каматни стапки на инструментите на Народната банка, каматните стапки на домашниот меѓубанкарски пазар (СКИБОР и МКДОНИА), во третиот квартал на 2015 година останаа на историски ниско ниво и не забележаа значителни промени. И во текот на третиот квартал од 2015 година, основните каматни стапки на меѓубанкарските пазари во еврозоната беа исклучително ниски, па за некои рочности дури и негативни.

Графикон бр. 30

Износ на новите извори на финансирање на банкарскиот систем и нивна употреба на квартална (горе) и на годишна основа (долу)

во милиони денари и во проценти

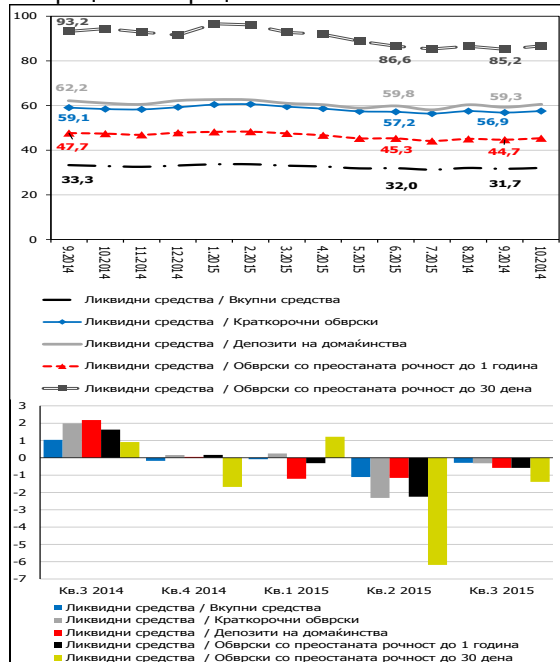
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Неизвесноста во опкружувањето во кое работеа домашните банки беше присутна и во третиот квартал на 2015 година, што од своја стана придонесе за ограничени можности за изнаоѓање поголем обем нови извори на финансирање²¹. Оттука, новите извори на финансирање на банките во третиот квартал на 2015 година беа со помала големина во споредба со минатите квартали. Речиси идентичен удел во нивното формирање имаа растот на депозитите на нефинансиските субјекти и растот на капиталот и резервите поради реинвестирањето на нераспределената добивка од минатата година кај една банка. Падот на ликвидните средства на банките во третиот квартал имаше поскумен удел во формирањето на новите извори на финансирање. Анализирани на годишна основа растот на депозитите има најголем удел (над 70%) во формирањето на новите извори на финансирање на македонските банки. Употребата на изворите на финансирање, во третиот квартал на 2015 година главно беше насочена кон кредитната активност на банките, додека околу 12% од употребата беше за раздолжување на банките, односно за враќање на други, недепозитни извори на средства.

²¹ Новите извори на финансирање на банките и нивната употреба од страна на банките се добиени преку индиректна пресметка, односно преку промената на салдата на одделните сметки од билансот на банките. Ефектот врз паричните текови на банките, којшто се должи на расходите и приходите коишто не претставуваат паричен одлив или прилив (на пример: отписи на кредити, ревалоризација на хартии од вредност коишто се расположливи за продажба или се чуваат за тргување, амортизација на основните средства, нето курсни разлики итн.) е составен дел на промената на соодветните билансни ставки на кои се однесува соодветниот прилив или одлив. Со категоријата „други средства“ се опфатени средствата коишто не се кредити на нефинансиските субјекти и коишто не се вклучени во категоријата „ликвидни средства“ (пласманите во хартии од вредност кои не се дел од ликвидните средства, долгорочните пласмани во странски и домашни банки, задолжителната резерва во девизи, преземените средства за ненаплатени побарувања, основните средства итн.). Со категоријата „други извори на финансирање“ се опфатени сите извори на финансирање коишто не се вклучени во депозитите на нефинансиските субјекти, капиталот и резервите, субординираните и хибридниите капитални инструменти (депозитите на финансиските институции, заемите, други обврски, тековниот профит итн.), како и ефектот од промената на исправката на вредноста на средствата.

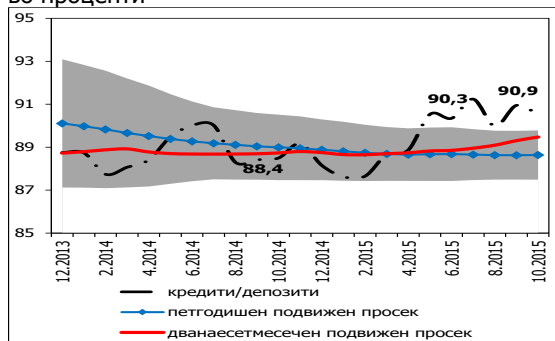

Графикон бр. 31
Движење (горе) и квартална промена (долу) на показателите за ликвидноста на банкарскиот систем во проценти и процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 32
Движење на соодносот кредити / депозити за банкарскиот систем во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Засенчениот дел во графиконот претставува распон од една стандардна девијација над и под петгодишниот подвижен просек на показателот.

2.1.2 Показатели за ликвидноста

Показателите за ликвидноста, главно се стабилни, иако со тренд на благо намалување²² којшто продолжи и во третиот квартал на 2015 година, но малку побавно во споредба со вториот квартал од годината. Учеството на ликвидните средства во вкупните средства на 30.09.2015 година изнесува 31,7%, бележејќи благ квартален и годишен пад. Покриеноста на различните категории обврски на банките со ликвидни средства, исто така, се намали, но сè уште е задоволителна. Најголемо квартално намалување за 1,4 процентни поени забележа показателот за покриеноста на обврските со преостаната рочност до 30 дена.

Анализирано по одделни банки²³, на крајот од третиот квартал на 2015 година, ликвидните средства учествуваат од 16,4% до 40,0% во вкупните средства, покриеноста на краткорочните обврски со ликвидни средства се движи од 34,8% до 97,2%, додека покриеноста со ликвидни средства на обврските со договорна преостаната рочност до една година се движи во интервал од 25,9% до 63,7%.

Во третиот квартал на 2015 година, продолжи зголемувањето и на соодносот меѓу кредитите и депозитите на ниво на банкарскиот систем. Така, овој показател се зголеми на квартална и на годишна основа за 0,6 и 2,1 процентен поен, соодветно. Исто така, овој показател е над една стандардна девијација од неговиот петгодишен подвижен просек, што укажува дека **постои неусогласеност на темпото на раст на**

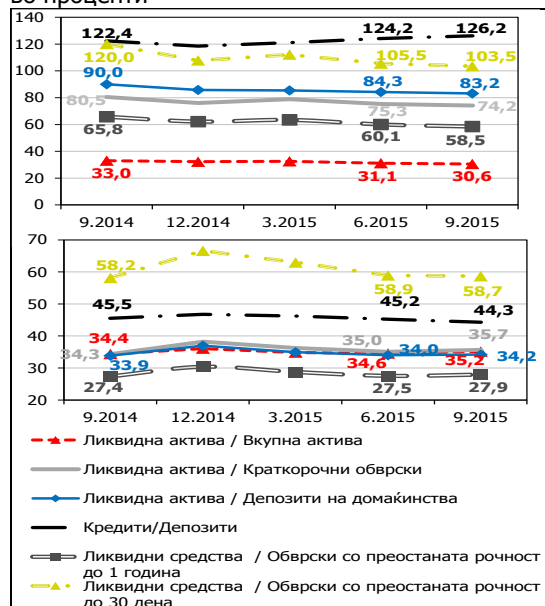
²² При пресметката на показателите за ликвидноста на ниво на банкарскиот систем не се земени предвид резидентните меѓубанкарски средства и обврски.

²³ Показателите по одделни банки се прикажани со исклучување на соодветните показатели за Македонската банка за поддршка на развојот АД Скопје, којашто поради специфичната природа на активностите, а особено поради законското ограничување за прибирање депозити од нефинансиски субјекти, има исклучително високи показатели за покриеноста на обврските со ликвидни средства.

Графикон бр. 33

Показатели за ликвидноста на банкарскиот систем според валутата - денари (горе) и девизи (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

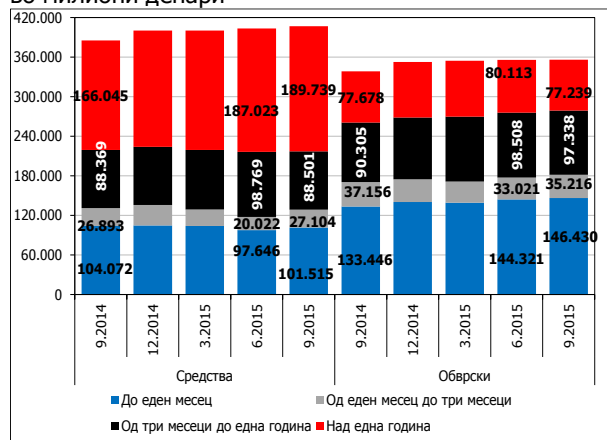
кредитите со растот на депозитите како главен извор на финансирање на банките. На 30.9.2015 година, соодносот меѓу кредитите и депозитите по одделни банки се движи во интервал од 67,1% до 130,5% (72,1% до 130,0% на 30.6.2015 година), при што кај седум банки (со заедничко учество во вкупните средства на банкарскиот систем од 26,9%), овој сооднос е поголем 100%. Стапките на ликвидност на банкарскиот систем²⁴ претставени како соодносот меѓу средствата и обврските коишто достасуваат во следните 30 дена и 180 дена, на крајот од третиот квартал на 2015 година се над пропишаното минимално ниво од 1.

Со оглед дека ликвидните средства во денари беа главен двигател на кварталниот пад на ликвидните средства, во третиот квартал на 2015 година, **показателите за денарската ликвидност имаа малку поизразено намалување во споредба со показателите за девизната ликвидност.** Воедно, банките и понатаму ги одржуваат показателите за ликвидноста во денари на прилично повисоко ниво во споредба со показателите за ликвидноста во девизи.

Графикон бр. 34

Структура на средствата и обврските на банките според нивната договорна преостаната рочност

во милиони денари

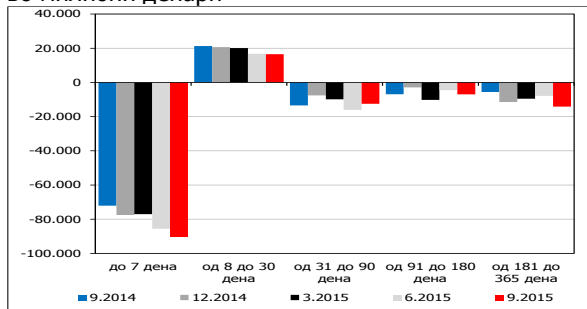
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1.3 Рочна структура на средствата и обврските

Намалувањето на ликвидните средства на банките во третиот квартал на 2015 година не предизвика позабележителни промени во структурата на средствата на банките според нивната преостаната договорна рочност. Промените во договорната рочна структура на средствата се скромни и се однесуваат на зголемување на учеството на средствата со преостаната рочност помала од три месеци, за сметка на намалувањето на учеството на средствата со преостаната рочност од три месеци до една година. Кај

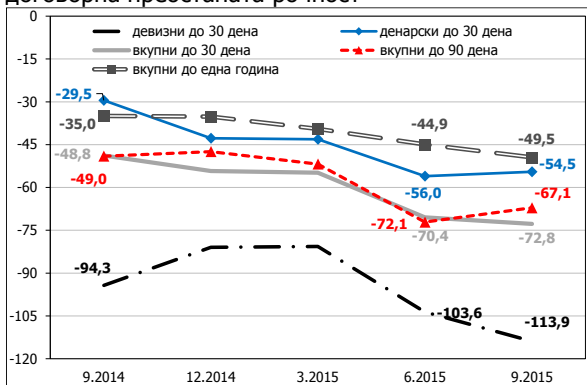
²⁴ Начинот на пресметка на стапките на ликвидност до 30 и до 180 дена е определен со Одлуката за управување со ликвидносниот ризик на банките („Службен весник на Република Македонија“ бр. 126/11, 19/12 и 151/13).

Графикон бр. 35
Договорна преостаната рочна (не)усогласеност меѓу средствата и обврските по рочни сегменти во милиони денари

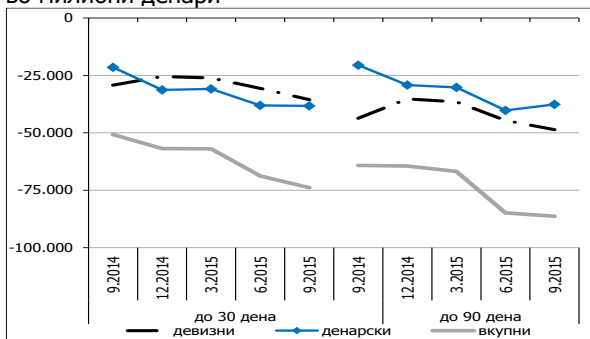
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 36
Релативно значење на збирната разлика меѓу средствата и обврските на банките според договорната преостаната рочност процент од кумулативните средства со истата договорна преостаната рочност

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 37
Разликата меѓу средствата и обврските според нивната договорна преостаната рочност до 30 дена и до 90 дена во милиони денари

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

обврските на банките, и во третиот квартал на 2015 година дојде до постепено намалување на учеството на обврските со подолга договорна рочност, за сметка на зголемувањето на обврските со помала преостаната рочност, првенствено поради постепено достасување на претходно орочените депозити, при отсуството на посилен раст на депозитите. Ваквата структура на средствата и обврските на банките според преостанатата договорна рочност предизвика продлабочување на негативната разлика меѓу средствата и обврските на банките со договорна преостаната рочност до седум дена (анекс бр. 29). Вообичаено, единствено во рочниот сегмент од 8 дена до еден месец се забележува позитивен јаз во договорната преостаната рочност на средствата и обврските, главно поради фактот што вложувањата на банките во благајничките записи на Народната банка се класифицирани во овој рочен сегмент.

Релативното значење на збирната негативна разлика меѓу средствата и обврските според нивната договорна преостаната рочност до 30 дена, изразен преку соодносот на оваа разлика со вкупните средства со истата преостаната рочност, во третиот квартал на 2015 година забележа скромно продлабочување од 2,4 процентни поени. Продлабочувањето на овој збирен јаз произлегува од јазот меѓу девизните средства и обврски со преостаната рочност до 30 дена, додека кај јазот меѓу денарските средства и обврски до 30 дена се забележува скромно намалување. Намалување на квартална основа за пет проценти поени се забележува и кај јазот меѓу средствата и обврските со преостаната рочност до 90 дена.

Апсолутната големина на неусогласеноста меѓу средствата и обврските до 30 дена е речиси идентична според нивните валутни карактеристики, додека за договорната преостаната рочност до 90 дена

е малку поголема кај девизната компонента. Од друга страна, релативното значење кај јазот меѓу девизните средства и обврски е речиси двојно поизразено во споредба со јазот меѓу денарските средства и обврски.

Банките и натаму очекуваат задржување на стабилноста на своите депозити. На крајот од третиот квартал на 2015 година, банките очекуваат 83,1% од орочените депозити со преостаната рочност до три месеци (82,0% на 30.6.2015 година) да останат кај нив и во следните три месеци. Кај депозитите по видување, вклучувајќи ги и средствата на трансакциските сметки, очекуваниот процент на стабилност според банките изнесува 83,4% (82,0% на 30.6.2015 година). Збирната разлика меѓу средствата и обврските според нивната очекувана рочност е позитивна во сите рочни сегменти (анекс бр. 30).

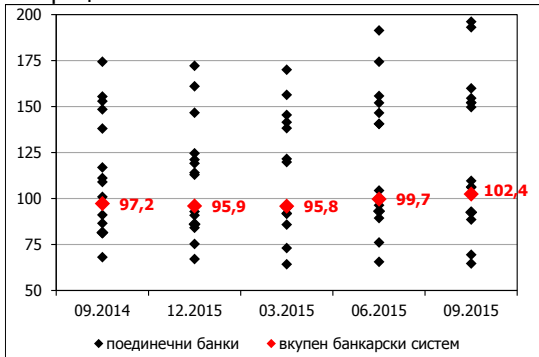
2.1.4 Стрес-симулации за ликвидносни шокови

Намалувањето на ликвидните средства предизвика послаби резултати на банките при тестирањето на екстремната симулација за комбинирано одливање надвор од банкарскиот систем на определени извори на финансирање²⁵. Имено, на 30.9.2015 година, резултатите од комбинираниот ликвидносен одлив покажуваат целосна апсорпција на ликвидните средства на банките. При поединечни претпоставени ликвидносни шокови, македонските банки имаат доволно ликвидни средства за да ги отплатат

²⁵ При симулацијата се претпоставува одлив на депозитите на дваесетте најголеми депоненти, на 20% од депозитите на населението, на обврските кон матичните субјекти со исклучок на обврските врз основа на субординирани инструменти и хибридни капитални инструменти коишто се исклучени од симулацијата, бидејќи согласно со регулативата за пресметка на адекватноста на капиталот, нивната евентуална предвремена исплата е предмет на ограничување, на 50% од обврските кон нерезидентите (со исклучок на обврските коишто се веќе опфатени со претходните симулации) и целосна конверзија на определени вонбилансни обврски на банките (непокриени акредитиви, неотповикливи кредитни линии и неискористените лимити врз основа на кредитни картички и одобрени пречекорувања на трансакциски сметки) во билансни побарувања. При спроведувањето на симулациите за ликвидносни шокови изземена е Македонската банка за поддршка на развојот АД Скопје, поради законското ограничено присуство на депозитниот пазар. При симулациите се претпоставува дека одливите кај одделните шокови се пропорционални на договорната рочна структура на одделните извори на финансирање за кои е претпоставен одливот на 30.09.2015 година. Вака добиената рочна структура на претпоставените одливи, служи за пресметка на краткорочните обврски по симулираните одливи.

Графикон бр. 38
Намалување на ликвидните средства
при симулацијата за комбинирани
ликвидносни шокови
во проценти

Извор: пресметки на Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

одливите. Но, при комбинација на повеќе различни ликвидносни шокови и истовремен ликвидносен одлив, банкарскиот систем би ги искористил сите ликвидни средства за одговор на ваков екстреман ликвидносен удар и би му била потребна дополнителна ликвидност во износ од 2.913 милиони денари, којашто банките би можеле да ја покријат со одредени финансиски инструменти²⁶ во нивна сопственост, за кои се претпоставува дека во временски хоризонт од 30 дена лесно можат да се конвертираат во ликвидни средства. Со вклучување на овие средства, намалувањето на ликвидните средства на ниво на банкарскиот систем при комбинирани симулации би било 91,7% (88,7% на 30.6.2015 година). Од поединечните ликвидносни шокови што се комбинираат за потребите на оваа симулација, вообичаено како поединечно најзначаен е одливот на депозитите на 20-те најголеми депоненти (предизвикува 37,5% од вкупниот симулиран одлив), по што следи одливот на 20% од депозитите на населението (34,7% од вкупниот симулиран одлив).

²⁶ При ова проширување на опфатот на ликвидните средства, покрај финансиските инструменти што ги сочинуваат ликвидните средства, се додаваат и следниве финансиски инструменти од билансот на банките: долгорочните депозити во странски банки, инструменти на пазарот на пари издадени од нерезиденти, странски државни обврзници, кредити со договорна преостаната рочност до 30 дена, како и ефектот од намалувањето на задолжителната резерва за девизните обврски на банките којашто е издвоена во девизи заради одливот на девизните депозити на населението.

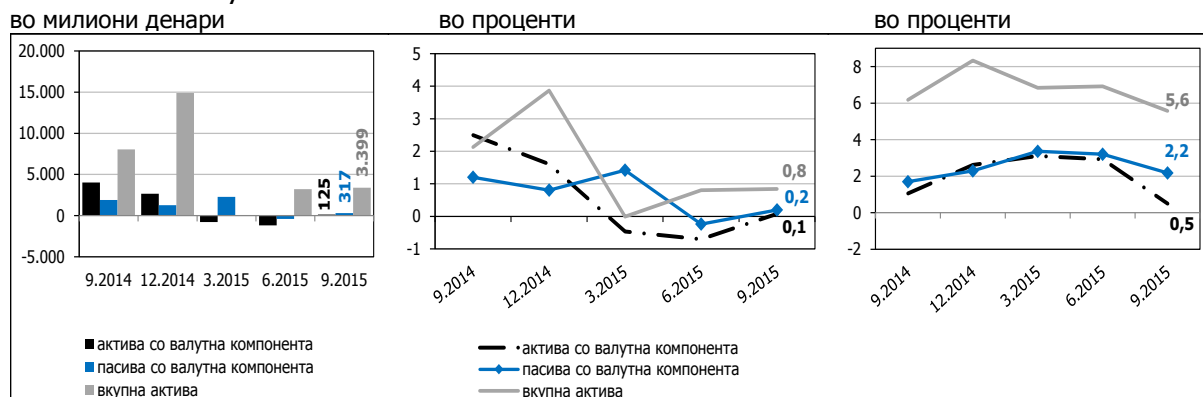

3. Валутен ризик

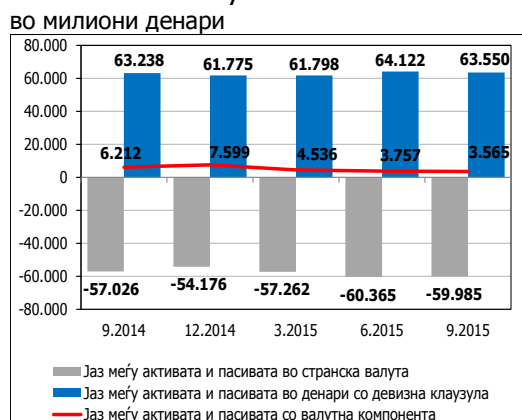
Монетарната стратегија на Народната банка за одржување фиксен девизен курс на денарот во однос на еврото го намалува значењето на валутниот ризик за домашните банки, коишто воедно одржуваат и релативно ниска изложеност на овој ризик. Во третиот квартал од 2015 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента се стесни, а исто така се намали и неговото учество во сопствените средства на банките, што е показател за натамошно намалување на изложеноста на банките на валутниот ризик. Вредноста на американскиот долар и на британската фунта и понатаму се зголемува, меѓутоа овие движења немаа позначителни ефекти врз домашниот банкарски систем, поради нивната мала застапеност во билансите на банките. На 30.9.2015 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит за агрегатната отворена девизна позиција, којшто изнесува 30% од сопствените средства.

Графикон бр. 39 Квартална (лево и средина) и годишна (десно) промена на активата и пасивата со валутна компонента

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 40 Јаз меѓу активата и пасивата со валутна компонента

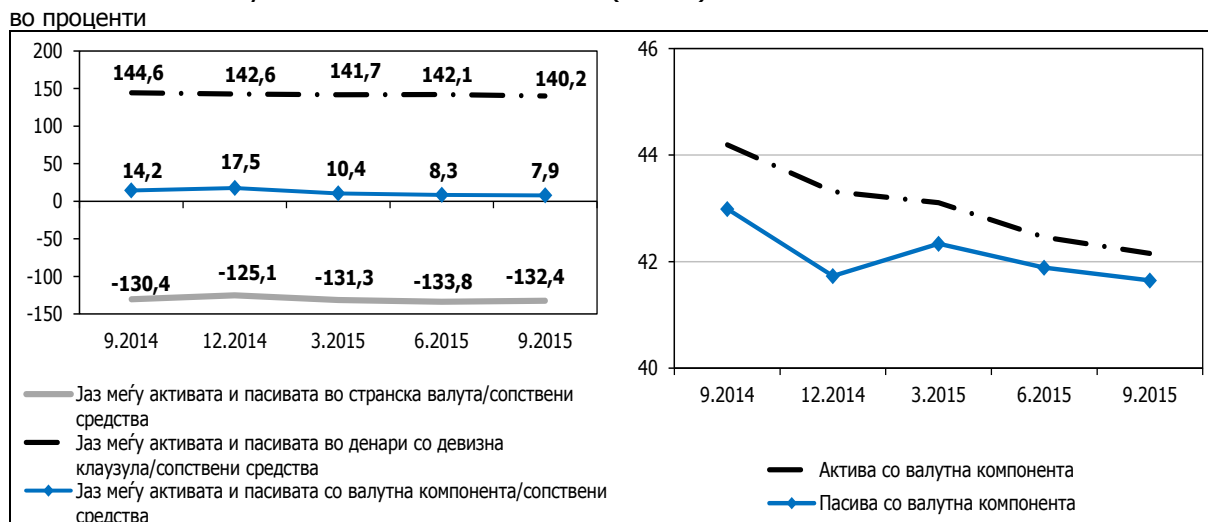
Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2015 година, јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента изнесуваше 3.565 милиони денари. Активата и пасивата со валутна компонента бележат структурни промени, меѓутоа јазот меѓу нив се намали за само 192 милиона денари во однос на 30.6.2015 година. Стеснувањето на јазот се должи на поголемиот раст на пасивата со валутна компонента (којшто изнесува 317 милиони денари), во однос на растот на активата со валутна компонента (којшто изнесува 125 милиони денари). Стеснувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента од една страна и растот на сопствените средства од друга страна (210 милиони денари),

придонесоа за намалување на учеството на овој јаз во сопствените средства на банките за 0,5 процентни поени.

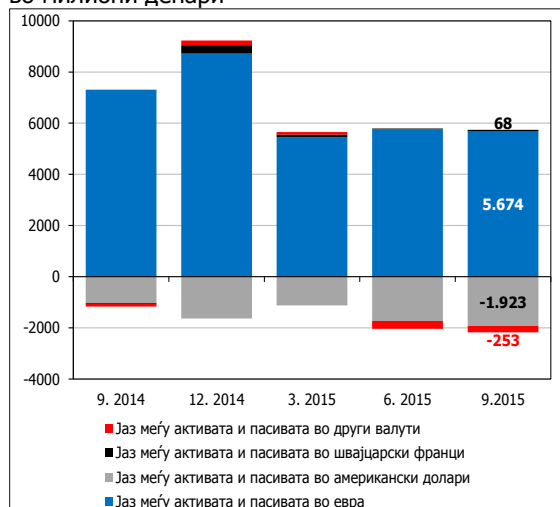
Графикон бр. 41 Учество на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента во сопствените средства на банките (лево) и учество на активата* и пасивата со валутна компонента во вкупната актива на банките (десно) во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

* Активата со валутна компонента е намалена за износот на извршената исправка на вредноста. Исклучена е „МБПР“ АД Скопје.

Графикон бр. 42 Динамика и структура на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента, по валути во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во услови на мал раст на активата и пасивата со валутна компонента во однос на значително поголемиот раст на вкупната актива, **учеството на активата и пасивата со валутна компонента во вкупната актива се намали** за 0,3 и 0,2 процентни поена, соодветно и на 30.9.2015 година изнесуваше 42,2% и 41,6%, соодветно.

На 30.9.2015 година, американскиот долар најмногу придонесе за стеснувањето на јазот меѓу активата и пасивата со валутна компонента. Во третиот квартал од 2015 година, физичките лица ги зголемија депозитите во американски долари, но на ниво на банкарскиот систем, нивното учество и натаму е многу ниско. Еврот сè уште е најзастапената валута во валутната структура на активата и пасивата со валутна компонента и во јазот меѓу нив.

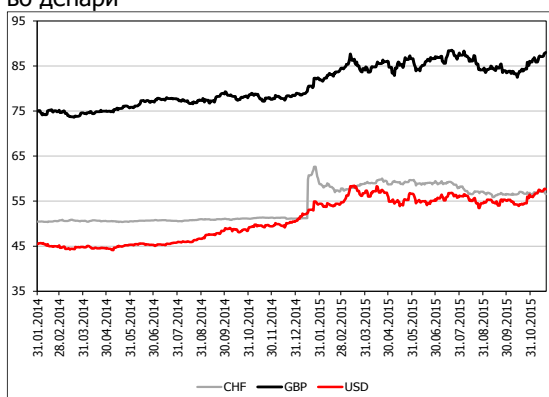

Табела бр. 1 Валутна структура на активата и пасивата со валутна компонента во проценти

Валута	30.6.2015		30.9.2015	
	Актива	Пасива	Актива	Пасива
Евро	89,5	88,0	89,2	87,6
Американски долар	6,6	7,8	6,8	8,1
Швајцарски франк	1,5	1,5	1,5	1,5
Останато	2,5	2,8	2,5	2,7
Вкупно	100,0	100,0	100,0	100,0

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

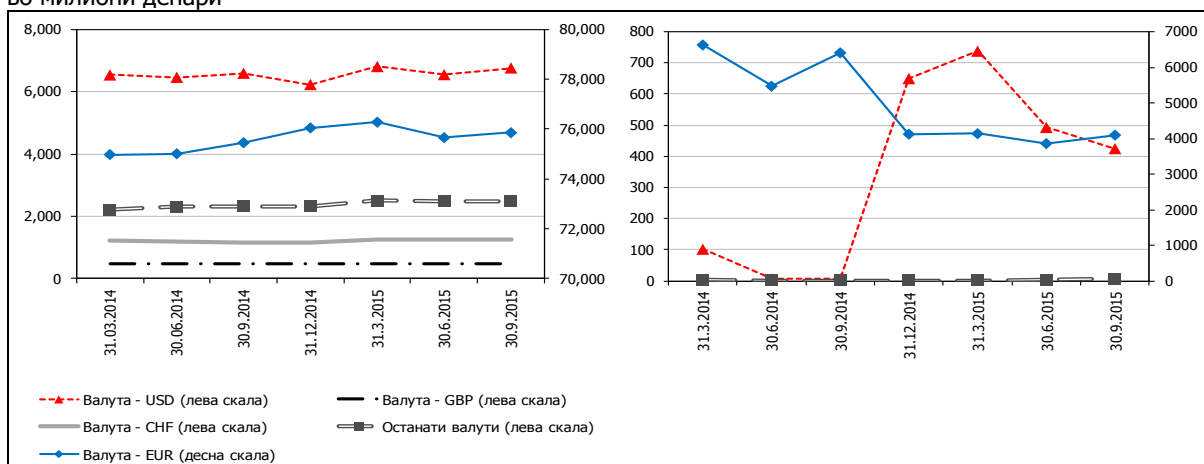
Графикон бр. 43 Движење на курсот на денарот во однос на американскиот долар, швајцарскиот франк и британската фунта во денари

Извор: НБРМ

На меѓународните девизни пазари, вредноста на американскиот долар и британската фунта и натаму се зголемува, меѓутоа овие движења немаат позначително влијание врз стабилноста на македонскиот банкарски систем, поради малата застапеност на овие две валути во билансите на банките.

Графикон бр. 44 Депозити во странска валута* на физичките лица (лево) и на нефинансиските друштва (десно) во милиони денари

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во депозитите не се опфатени тековните сметки на физичките лица и на нефинансиските друштва.

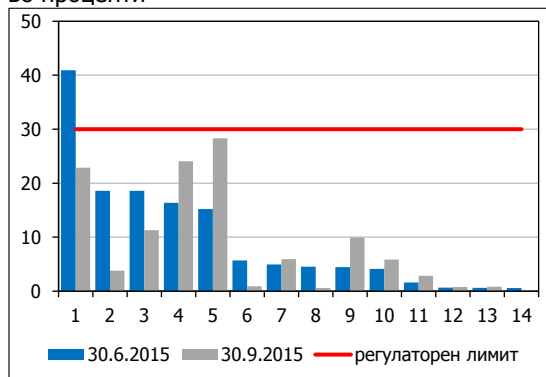

Табела бр. 2 Распределба на банките според учеството на отворената девизна позиција по одделни валути и агрегатната девизна позиција во сопствените средства

Опис	Број на банки								Агрегатна девизна позиција / сопствени средства
	Отворена девизна позиција по одделни валути / сопствени средства								
	Евро		Американски долар		Швајцарски франк		Останато		
	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	Долга	Кратка	
под 5%	5	2	8	6	9	4	10	3	7
од 5% до 10%	2	1							3
од 10% до 20%	1						1		1
од 20% до 30%	2	1							3
над 30%									

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 45 Сооднос на агрегатната девизна позиција и сопствените средства, по одделни банки во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На 30.9.2015 година, сите банки беа усогласени со пропишаниот лимит за агрегатната девизна позиција, којшто изнесува 30% од сопствените средства.

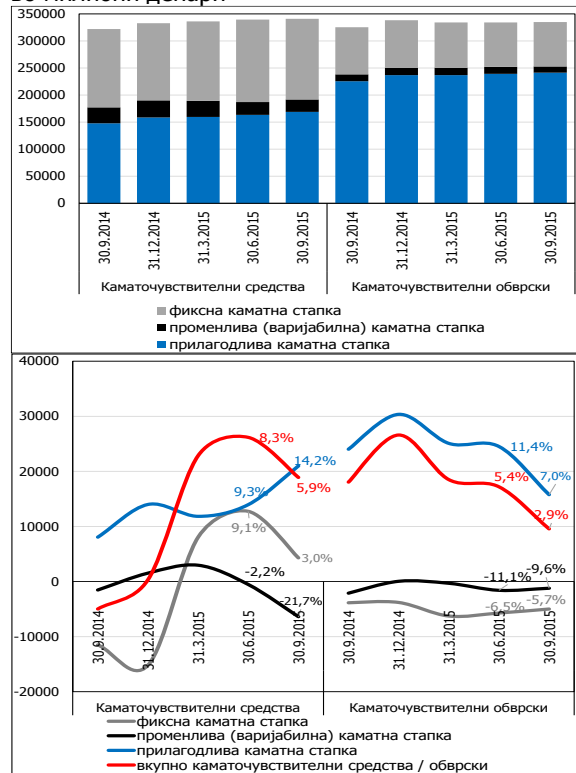
4. Ризик од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности

Изложеноста на банките во Република Македонија на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности не забележа промена во однос на претходниот квартал. Овој ризик и понатаму има маргинално значење во споредба со изложеноста на останатите ризици. За тоа, придонесува нискиот сооднос помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности и сопствените средства, како и примената на прилагодливите каматни стапки од страна на банките. Овој тип каматни стапки претставуваат еден вид алатка на банките за минимизирање на ризикот од промена на каматните стапки во портфолиото на банкарски активности, но од друга страна, тие се доста нетранспарентни како цена на банкарските продукти за клиентите на банките.

Графикон бр. 46

Структура (горе) и годишна промена (долу) на каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматните стапки

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

На крајот на третиот квартал од 2015 година, вкупните каматочувствителни средства и обврски на банкарскиот систем достигнаа 340.899 и 334.974 милиони денари, соодветно, и забележаа извесно забавување на годишниот и кварталниот раст. Каматочувствителните средства и обврски се зголемија за 0,4% и 0,2%, соодветно како резултат на позициите со прилагодлива каматна стапка²⁷.

Анализирано според типот на каматните стапки, кредитите со прилагодлива каматна стапка имаат највисок квартален раст (1,8%), но двојно помал во споредба со растот остварен во претходниот квартал од годината (3,5%). Кај средствата со прилагодлива каматна стапка второстепено пораснаа орочените депозити во домашни банки во странска валута (најмногу кај една голема банка). Кај средствата со фиксни каматни стапки²⁸ без најзастапени кредитите коишто незначително пораснаа (за 1,4%), додека вложувањата во државни хартии од вредност забележаа квартално намалување (за 5,2%).

²⁷ Прилагодлива каматна стапка - каматна стапка чијашто висина се менува врз основа на одлука на банката, а не врз основа на одредена референтна каматна стапка или индекс. Со еднострано прилагодливите каматни стапки, банките го пренесуваат сопствениот ризик од промена на каматните стапки, врз своите клиенти, а можат да служат и како инструмент за управување со ликвидноста и профитабилноста од страна на банките.

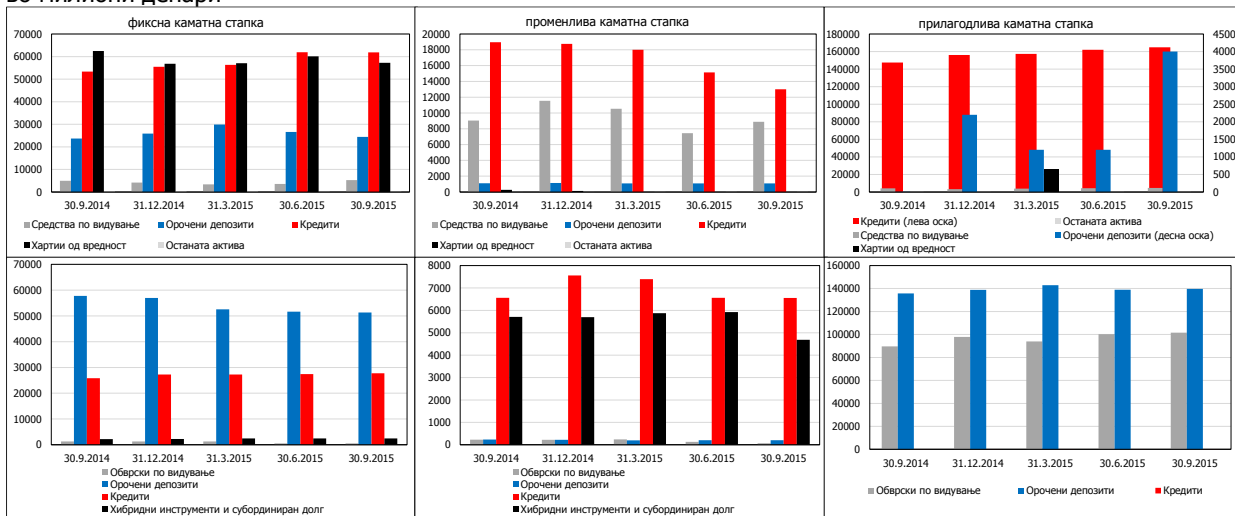
²⁸ Фиксна каматна стапка - каматна стапка којашто за целиот период останува непроменета, односно банката нема право да ја менува висината на каматната стапка, којашто е номинално утврдена во договорот.

За кварталниот раст на каматочувствителните обврски на банките придонесоа обврските со прилагодлива каматна стапка коишто забележаа раст од 0,9%. Во нивни рамки, најмногу растеа средствата на сметките по видување (трансакциските сметки) и орочените депозити, за 1,3% и 0,9%, соодветно.

Графикон бр. 47

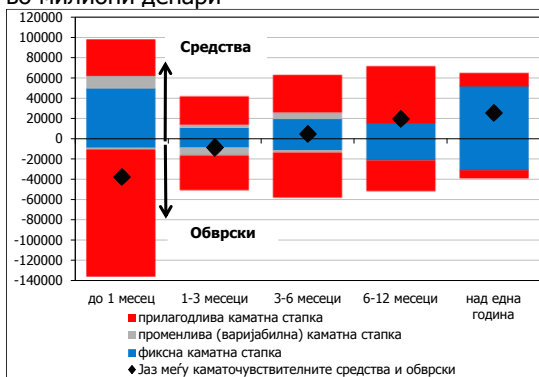
Состојба на каматочувствителните средства (горе) и обврски (долу), според ставките во билансот на состојба и типот на каматните стапки во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 48

Состав на каматочувствителните средства и обврски, според рочноста и типот на каматната стапка во милиони денари

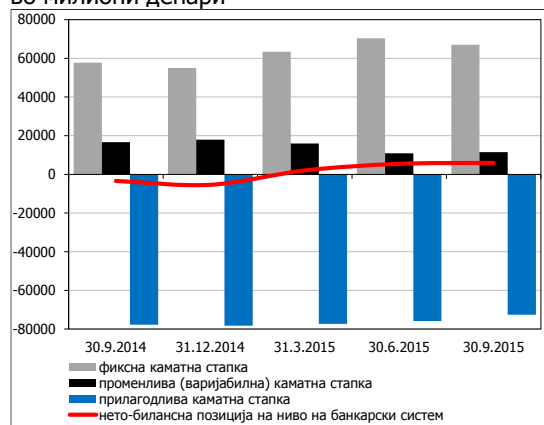

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Според рочноста, прилагодливите каматни стапки го имаат главното место во каматочувствителните средства и обврски во рочните сегменти до една година. Средствата и обврските со фиксна каматна стапка преовладуваат на подолг рок (над 1 година). Кај средствата тоа се должи на кредитите со фиксна каматна стапка (поради примената на фиксната каматна стапка во првите неколку години). Во пасивата со фиксни каматни стапки (над 1 година), преовладуваат орочените депозити и обврските врз основа на кредити на банките.

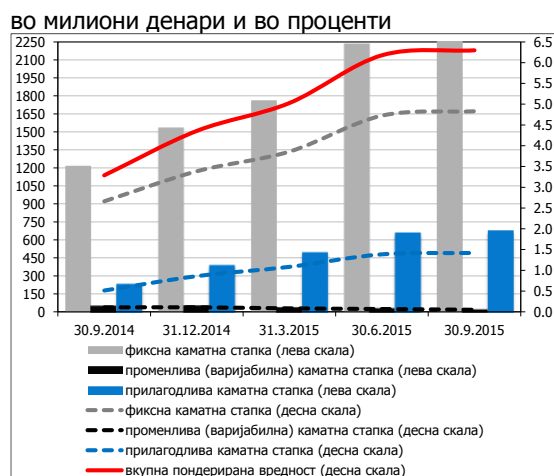

Графикон бр. 49
Јаз помеѓу каматочувствителните средства и обврски, според типот на каматната стапка
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 50
Пондерирана вредност (лева скала) и однос на вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности и сопствените средства (десна скала), според типот на каматната стапка

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Јазот помеѓу каматочувствителните средства и обврски во третиот квартал се зголеми за 9,2% како резултат на растот на кредитите на страната на активата во однос на забавениот раст на орочените депозити во пасивата. Ова се должи на зголемениот јаз меѓу позициите со прилагодливи и променливи каматни стапки, притоа најголемиот износ на јаз (негативен) произлегува од позициите со прилагодлива каматна стапка, каде што има висока застапеност на депозитите со прилагодливи каматни стапки. Јазот кај позициите со фиксни каматни стапки се стесни како резултат на намалените вложувања во хартии од вредност (за 2,8 милиони денари) на страната на активата, наспроти намалените орочени депозити (за 1 милион денари) во пасивата.

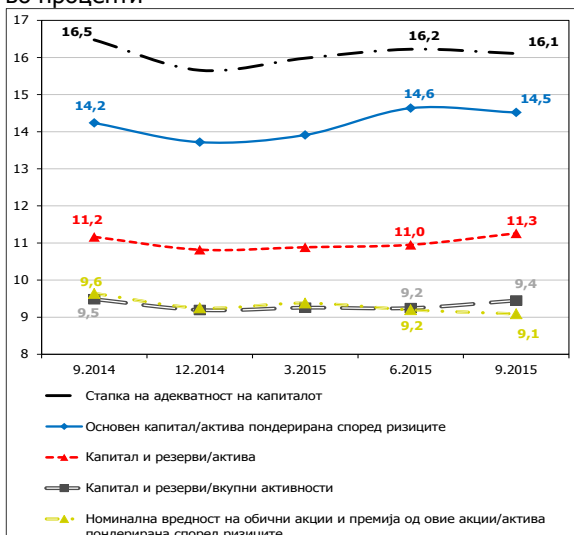
Во третиот квартал, соодносот помеѓу вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарските активности²⁹ и сопствените средства не се промени во однос на вториот квартал (6,3%), со што и понатаму е под определениот максимум (20%).

²⁹ Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности ја прикажува промената на економската вредност на ова портфолио како резултат на оцената за промената на каматните стапки со користење стандарден каматен шок (паралелна позитивна или негативна промена на каматните стапки за 200 основни поени). Вкупната пондерирана вредност на портфолиото на банкарски активности на ниво на банкарскиот систем се добива со агрегирање на пондерираните вредности на портфолиото на банкарски активности на одделните банки.

5. Ризик од несолвентност

Во третиот квартал од 2015 година, стапките на капитализираност на банкарскиот систем бележат извесно зголемување, додека адекватноста на капиталот и соодносот меѓу основниот капитал и активата пондерирана според ризиците минимално се намалија. Сопствените средства на банкарскиот систем забележаа раст, што е најмногу условено од намалената тековна загуба во третиот квартал од 2015 година. Новиот износ на сопствени средства беше, во целост, „искористен“ за исполнување на дополнителните капитални барања за покривање на кредитниот ризик, коишто пак произлегуваат од зголеменото портфолио на мали кредити и повисокиот износ на побарувањата од други трговски друштва и на побарувањата покриени со станбени објекти. Резултатите од спроведеното стрес-тестирање се малку послаби во споредба со претходниот квартал, што е условено од минималното намалување на адекватноста на капиталот на банкарскиот систем во третиот квартал од 2015 година.

Графикон бр. 51
Показатели за солвентноста
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

5.1.1 Показатели за солвентноста и капитализираноста на банкарскиот систем и ниво на ризичност на активностите

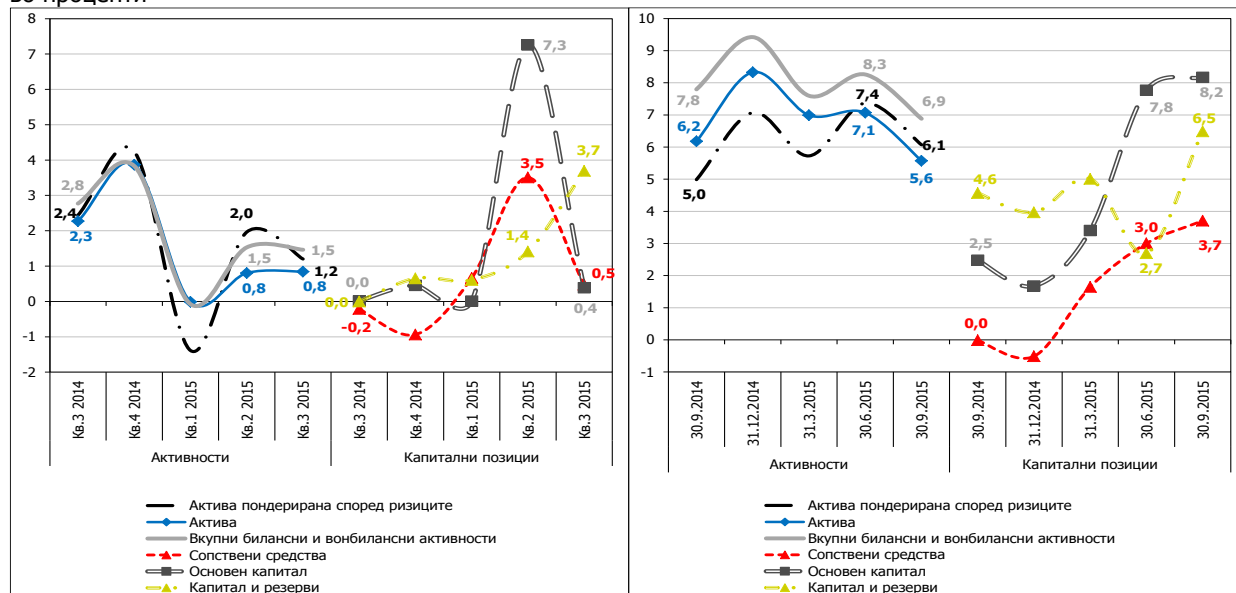
Во третиот квартал од 2015 година, стапките на капитализираност на банкарскиот систем бележат извесно зголемување, додека адекватноста на капиталот и соодносот меѓу основниот капитал и активата пондерирана според ризиците се намалија за, минимални, 0,1 процентен поен.

Графикон бр. 52

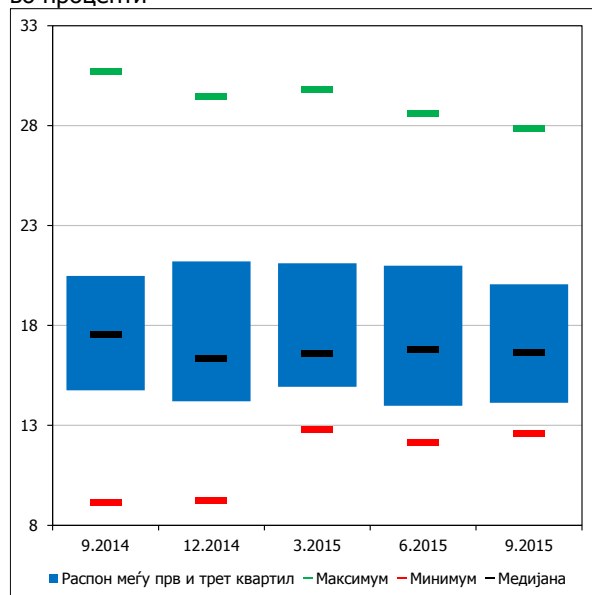
Квартални (лево) и годишни стапки на промена (десно) на компонентите на показателите за солвентноста во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 53

Мерки за распределба на стапката на адекватност на капиталот во банкарскиот систем во проценти

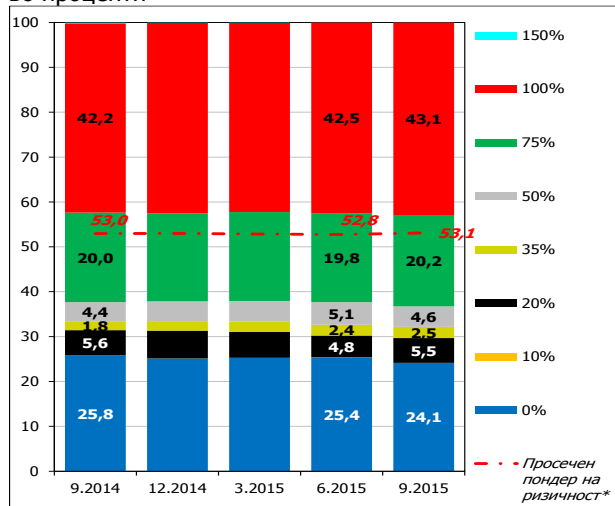
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Подобрувањето на стапките на капитализираност произлегува од кварталниот раст на капиталот и резервите кај една банка од групата големи банки којашто ја реинвестираше добивката остварена во 2014 година. Задржувањето на добивката на позиции во капиталот, од каде што во иднина банката може потенцијално да ја исплати на своите акционери, оневозможува истовремено вклучување на задржаната добивка и во сопствените средства на банката, што пак го забави растот на сопствените средства на банкарскиот систем. Сепак, адекватноста на капиталот на банкарскиот систем и натаму е двојно повисока од законски минималното ниво и изнесува 16,1%. Анализирани по поединечна банка, на 30.9.2015 година, сите банки имаат стапка на адекватност на капиталот повисока од 12%.

Графикон бр. 54

Структура на вкупната билансна и вонбилансна изложеност, според пондерите на ризици во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: *Пресечниот пондер на ризициост на вкупната билансна и вонбилансна изложеност се пресметува како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и нето билансната и вонбилансната изложеност на банките.

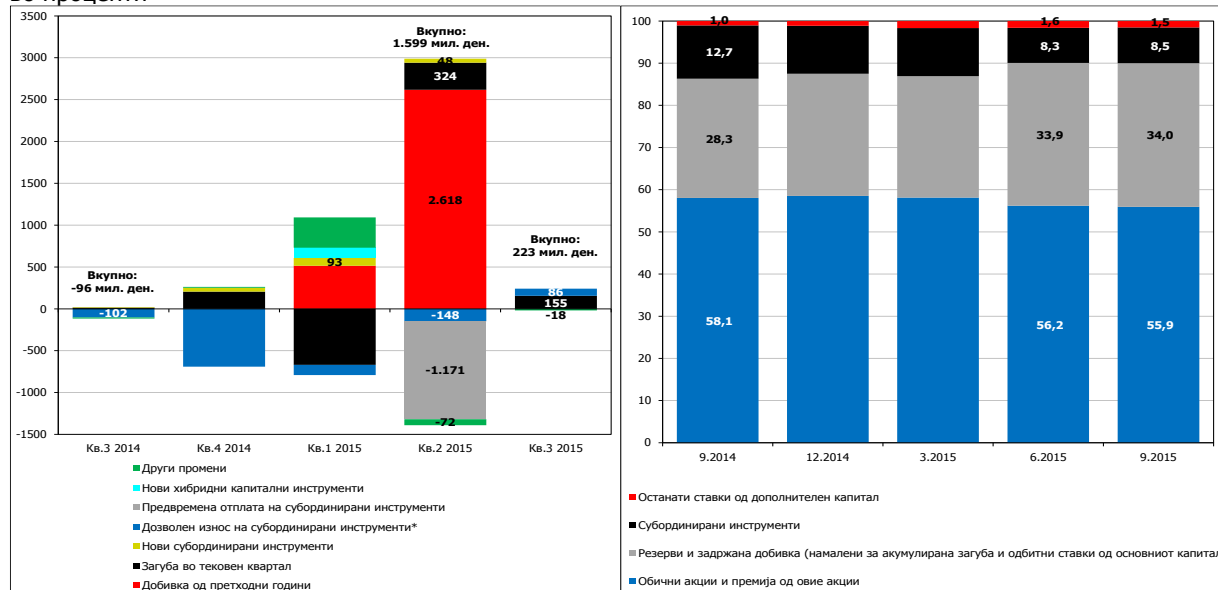
Во услови на забавен кредитен раст и квартално намалување на ликвидната актива на банкарскиот систем, активата пондерирана според ризиците, исто така, го забави кварталниот раст, додека нивото на ризициост на банкарските активности (мерено како сооднос меѓу активата пондерирана според кредитниот ризик и вкупната билансна и вонбилансна изложеност) забележа зголемување од 0,3 процентни поени и достигна ниво од 53,1%. Во третиот квартал од 2015 година, активата пондерирана според ризиците растеше со стапка од 1,2%, што е речиси двојно пониско во споредба со стапката на раст забележана во второто тримесечје од 2015 година. Во структурата на вкупната билансна и вонбилансна изложеност на банкарскиот систем, учествата на активностите на банките, коишто во пресметката на активата пондерирана според ризиците се вклучуваат со пондери на ризициост од 75% и 100%, бележат зголемување, за сметка на намалувањето на учеството на активностите коишто во утврдувањето на активата пондерирана според ризиците се вклучуваат со пондер на ризициост од 0%. Исто така, се забележува извесно зголемување и на учеството на активностите со пондер на ризициост од 20%, како резултат на зголемените побарувања од банки.

Графикон бр. 55

Структура на кварталните промени (лево) и на состојбата на сопствените средства (десно)

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешки: * Се мисли на промените во износот на веќе издадените субординирани инструменти, коишто произлегуваат од исполнувањето / неисполнувањето на регулаторните правила за вклучување на овие инструменти во пресметката на сопствените средства.

5.1.2 Движења и квалитет на сопствените средства на банкарскиот систем

Сопствените средства на банкарскиот систем се зголемија за 223 милиони денари (или за 0,5%), што најмногу произлегува од намалувањето на тековната загуба во третиот квартал од 2015 година, пред сè условено од промените кај една банка. Еден дел од растот на сопствените средства произлегува и од зголемувањето на дозволеният износ на субординираните инструменти коишто се вклучуваат во пресметката на сопствените средства кај една банка од групата големи банки³⁰. Учеството на основниот капитал во вкупните сопствени средства (пред

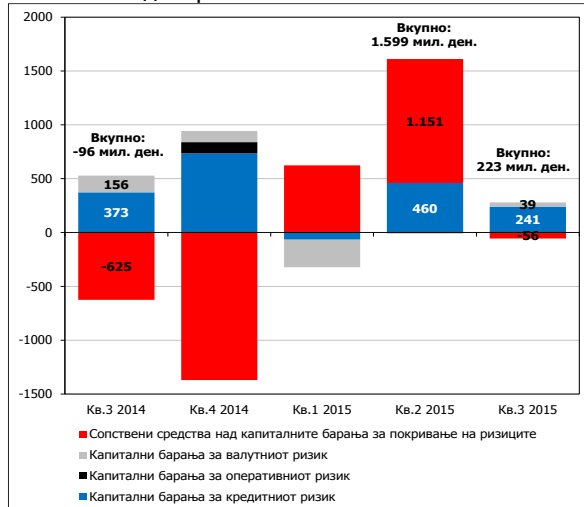
³⁰ Банката ја пролонгира рочноста на еден од издадените субординирани инструменти, со што тој го исполни условот за целосно вклучување во пресметката на сопствените средства. Пред продолжувањето на рочноста на инструментот, тој беше вклучен во пресметката на сопствените средства со определен дисконт, бидејќи преостанатата рочноста на субординираниот инструмент беше помала од пет години.

одбитните ставки од основниот и дополнителниот капитал) се намали за 0,2 процентни поена, но и натаму е високо (на 30.9.2015 година изнесува 89,9%).

Графикон бр. 56

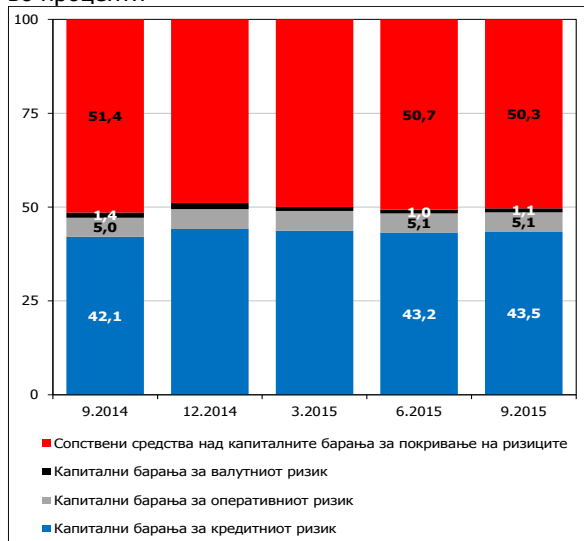
Структура на кварталните промени на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 57

Структура на сопствените средства, според употребата за покривање на одделните ризици во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повеќе детали во врска со нивото на сопствените средства на одделните групи банки се прикажани во анексот бр. 34.

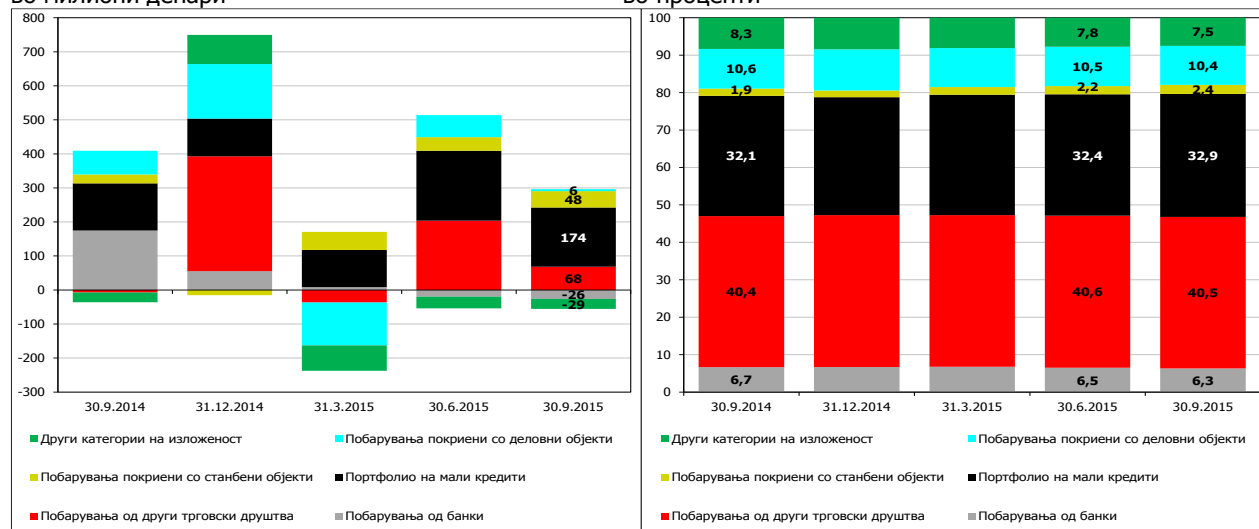
5.1.3 Движења и структура на капиталните барања и слободниот капитал на банкарскиот систем

Новиот износ на сопствени средства беше, во целост, „искористен“ за капиталните барања за покривање на ризиците. Истовремено, и еден дел од „слободниот“ капитал над минималното потребно ниво беше „употребен“ за покривање на ризиците. Во третиот квартал од 2015 година, капиталните барања за покривање на ризиците се зголемија за 280 милиони денари, или за 1,2%. Најголем дел од растот на капиталните барања е условен од зголемувањето на регулаторниот капитал за покривање на кредитниот ризик (за 241 милион денари, или за 1,2%), што пак најмногу произлегува од зголеменото портфолио на мали кредити и повисокиот износ на побарувањата од други трговски друштва и на побарувањата покриени со станбени објекти. Еден дел од кварталниот раст на капиталните барања отпаѓа и на зголемувањето на регулаторниот капитал за покривање на валутниот ризик, којшто се зголеми за 39 милиони денари, или за 8,2%. Сопствените средства над минималното ниво потребно за покривање на ризиците претставуваат повеќе од половината од вкупните сопствени средства.

Графикон бр. 58

Квартални промени (лево) и структура (десно) на капиталните барања за покривање на кредитниот ризик, по одделни категории на изложеност во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Повеќе детали за капиталните барања за покривање на ризиците и стапката на адекватноста на капиталот, по одделни групи банки, се прикажани во анексот бр. 35.

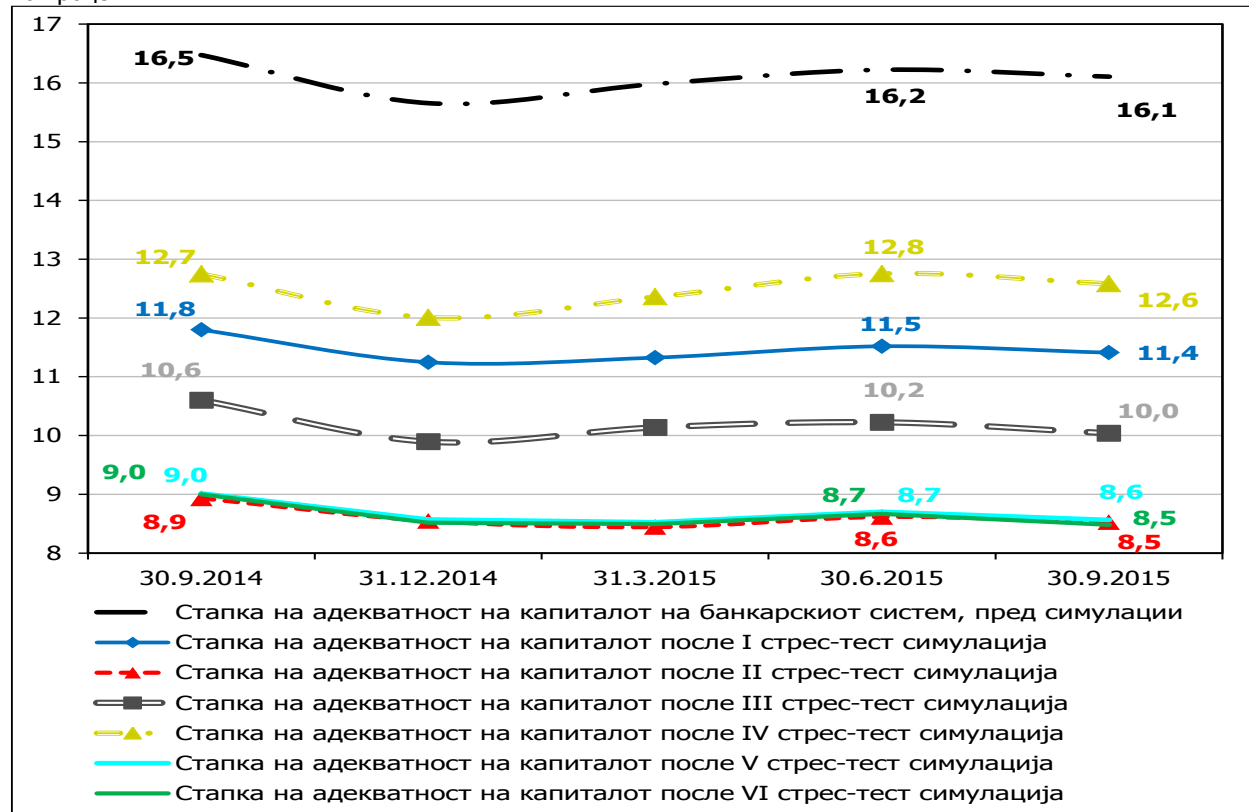
5.1.4 Стрес-тестирање на отпорноста на банкарскиот систем на хипотетички шокови

Спроведеното тестирање на отпорноста на банкарскиот систем и на одделните банки во Република Македонија на симулирани шокови упатува на минимално послаби резултати во споредба со 30.6.2015 година. Ваквите резултати од стрес-тестот се најмногу условени од минималното намалување на адекватноста на капиталот на банкарскиот систем, во третиот квартал од 2015 година (пред симулациите). Адекватноста на капиталот на банкарскиот систем не се намалува под 8%, при ниту една од симулациите, иако кај поединечни банки се воочува хипотетичка потреба за докапитализација при симулираните екстремни шокови.

Графикон бр. 59

Споредба на резултатите од симулации на кредитни и комбинирани шокови во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Стрес-тестирањето ги опфаќа следниве симулации:

I симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 50%;

II симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80%;

III симулација: Премин на 10% од редовната кон нефункционална кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти;

IV симулација: Прекласификација во категоријата „B - нефункционално“ на петте најголеми кредитни изложености кон нефинансиските субјекти (вклучувајќи ги и поврзаните субјекти);

V симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

VI симулација: Зголемување на нефункционалната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти за 80%, депрецијација на курсот на денарот за 30% и зголемување на каматните стапки од 1 до 5 п.п.;

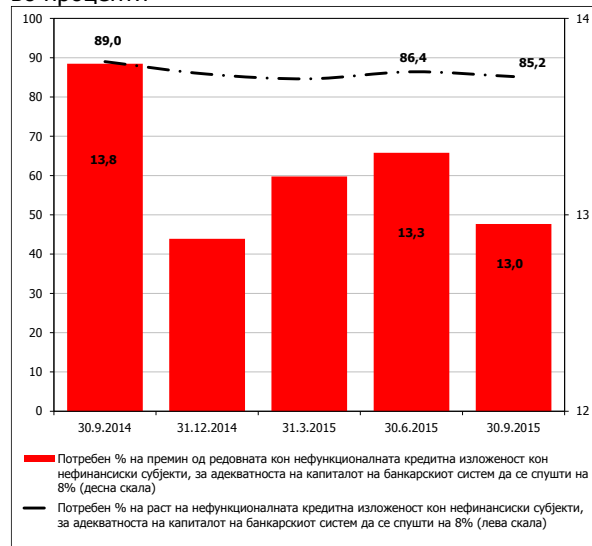
**Забелешка: Кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти ја вклучува вкупната кредитна изложеност намалена за изложеноста на банките кон финансиските институции и државата, односно кон клиентите од дејностите „финансиски дејности и дејности на осигурување“ и „јавна управа и одбрана и задолжително социјално осигурување“.

Хипотетичките шокови на страната на кредитниот ризик имаат најголемо влијание врз стабилноста на банкарскиот систем. Во рамки на кредитната изложеност кон нефинансиските субјекти, симулациите покажуваат дека е потребен раст од 85,2% на нефункционалната кредитна изложеност, односно премин на 13% од редовната кон нефункционалната кредитна изложеност, за

Графикон бр. 60

Потребно влошување на квалитетот на кредитната изложеност за да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на 8% во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

да може адекватноста на капиталот на банкарскиот систем да се спушти на законски минималното ниво од 8%. Овие симулации би довеле до речиси двојно зголемување на учеството на нефункционалната во вкупната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти (од тековните 10,1%, на 18,6%). Сепак, станува збор за прилично екстремни и помалку веројатни симулации, особено на краток рок. За споредба, во третиот квартал од 2015 година, само 1% од редовната кредитна изложеност кон нефинансиските субјекти премина во изложеност со нефункционален статус (во последните шест години, историскиот максимум за овој податок изнесува 2,1% и беше достигнат во вториот квартал од 2009 година).

III. СТРУКТУРНИ КАРАКТЕРИСТИКИ, ПОЗНАЧАЈНИ БИЛАНСНИ ПРОМЕНИ И ПРОФИТАБИЛНОСТ НА БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ

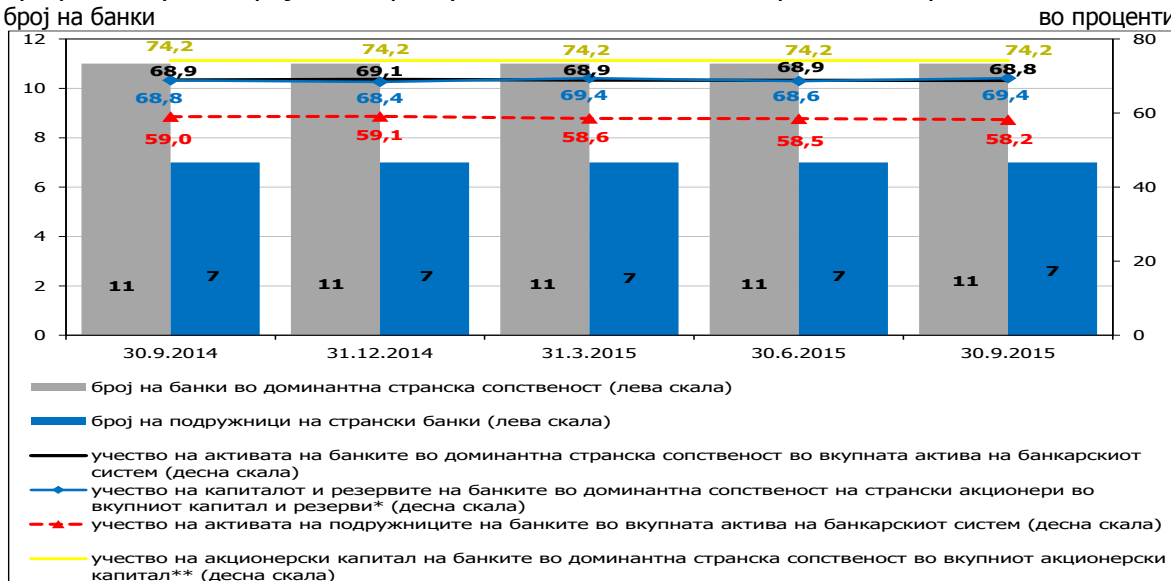

1. Број на банки и сопственичка структура на банкарскиот систем

На 30.9.2015 година, банкарскиот систем во Република Македонија го сочинуваат петнаесет банки и три штедилници³¹. Бројот на овие институции е непроменет во однос на претходниот квартал. Исто така, непроменет е и бројот на банки коишто се во претежна сопственост на странски акционери (единаесет банки), како и бројот на подружници на странски банки (седум).

Графикон бр. 61 Број и пазарно учество на банките во претежна странска сопственост
број на банки

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

*Акционерскиот капитал ја опфаќа номиналната вредност на уплатените обични и приоритетни акции.

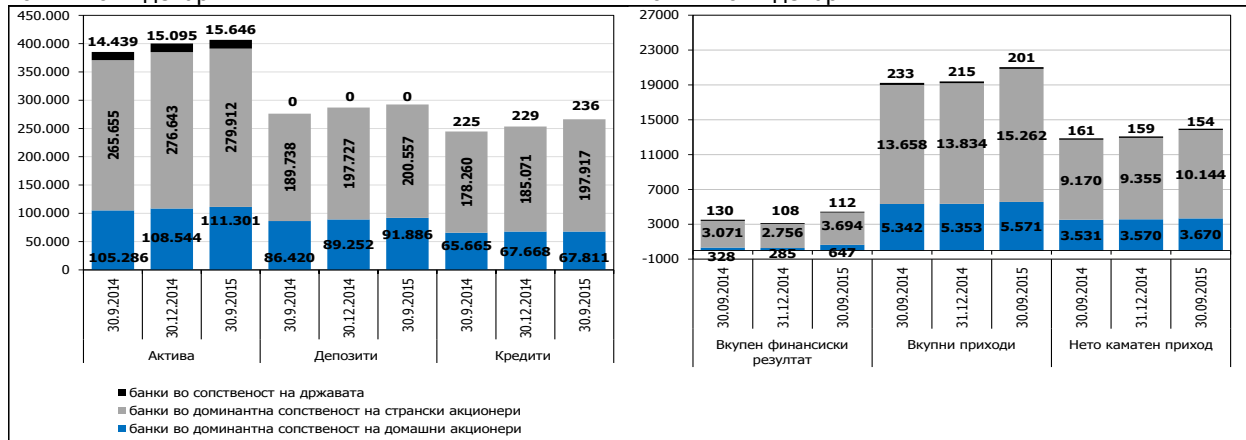
**Капиталот и резервите ги опфаќаат акционерскиот капитал и премиите врз основа на уплатените акции, резервниот фонд, задржаната добивка (акумулираната загуба) и ревалоризациските резерви. Капиталот и резервите се намалени за тековната загуба.

Банките во претежна сопственост на странски акционери и понатаму се најзастапени во домашниот банкарски систем. Нивното учество во сите поважни позиции од билансите на банките е речиси непроменето, со мал исклучок кај учеството во позицијата „капитал и резерви“ коешто се зголеми за 0,8 процентни поени. Зголеменото учество во оваа позиција се должи на една голема банка којашто во третиот квартал од 2015 година изврши реинвестирање на добивката од 2014 година (1.512 милиони денари).

³¹ Анализата на штедилниците не е опфатена во овој извештај поради нивната незначителна улога во банкарскиот систем, со учество од само 0,7% во вкупната актива (банки и штедилници) и 0,9% и 0,3% во вкупните кредити и вкупните депозити на нефинансиските субјекти. Профилот на ризициност и обемот на активностите на штедилниците се анализира во извештаите за финансиската стабилност на Република Македонија.

Графикон бр. 62 Структура на поважните позиции од билансите на банките според претежната сопственост на банките во милиони денари

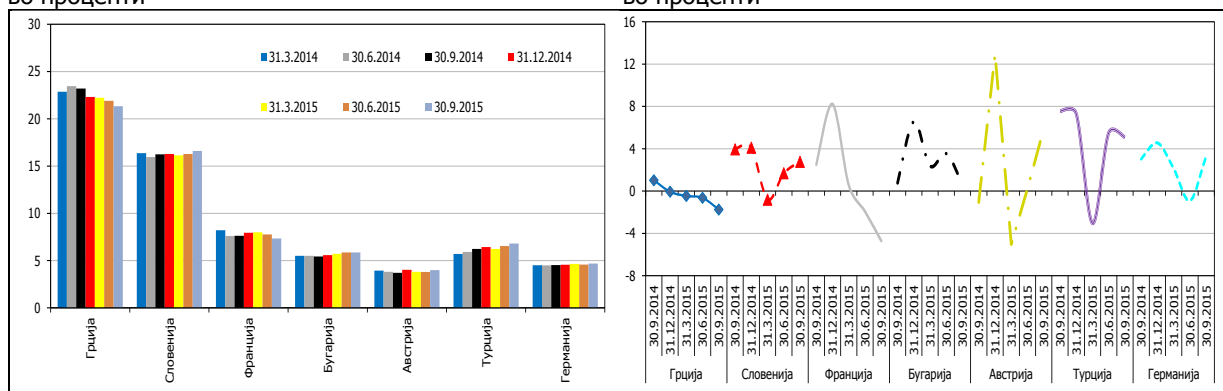

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Забелешка: Категориите од билансот на успех се ануализирани. Ануализирањето е направено со збир на вредностите од последните дванаесет месеци за соодветните категории од билансот на успех.

Во последните пет квартали, пазарното учество на банките со претежен акционер од Грција бележи постојано намалување, додека банката со претежен акционер од Турција главно го зголемува своето пазарно учество. Во третиот квартал од 2015 година, учеството во вкупната актива на банкарскиот систем на банките со претежен акционер од Грција и Франција се намали, додека учеството на банките со претежен сопственик од Турција, Словенија и Австрија се зголеми.

Графикон бр. 63 Пазарно учество на банките според активата (лево) и стапка на раст на активата (десно), според земјата на потекло на претежниот странски акционер* во проценти

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

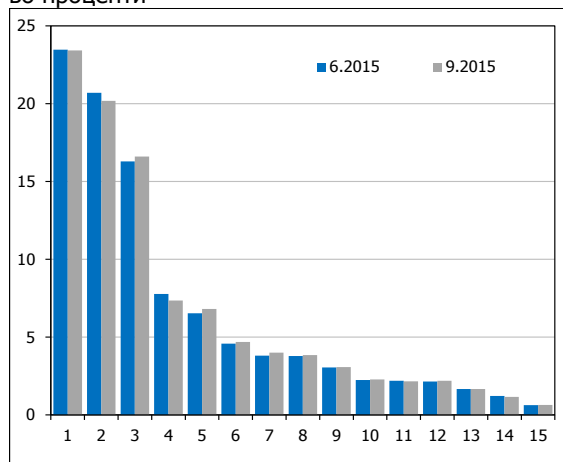
*Банката којашто е во домашна сопственост, како и банките коишто немаат претежен сопственик не се вклучени во графиконот.

Три банки имаат претежни акционери од Бугарија, две од Грција, додека пет банки имаат претежен акционер од Словенија, Франција, Австрија, Турција и Германија.

Графикон бр. 64

Учество на поединечните банки во вкупната актива на банкарскиот систем во проценти

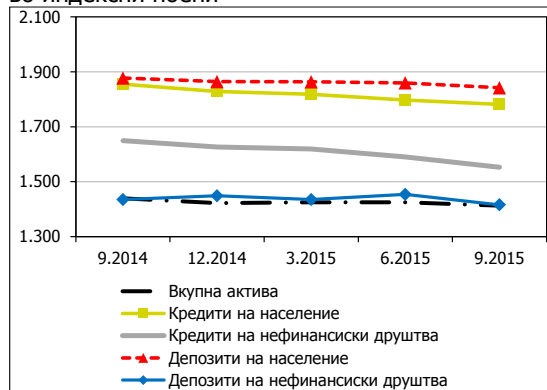

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 65

Херфиндалов индекс

во индексни поени

Извор: НБРМ, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Пазарното учество на одделните банки, како и Херфиндаловиот индекс³² за банкарскиот систем во Република Македонија покажуваат значителна, но опаѓачка концентрација во банкарскиот систем. Трите најголеми банки сè уште зафаќаат малку повеќе од 60% од вкупната актива на банкарскиот систем, додека десет банки имаат поединечно учество помало од 5%, и покрај тоа што речиси сите од нив бележат мал раст на пазарното учество.

Херфиндаловиот индекс на депозитите на населението е над прифатливите граници, меѓутоа во анализираниот период бележи постојано намалување. Кај останатите анализирани позиции, овој индекс е во рамките на прифатливото ниво и исто така бележи претежно тренд на намалување.

³² Херфиндаловиот индекс се пресметува според формулата $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, каде што S е учеството на секоја банка во

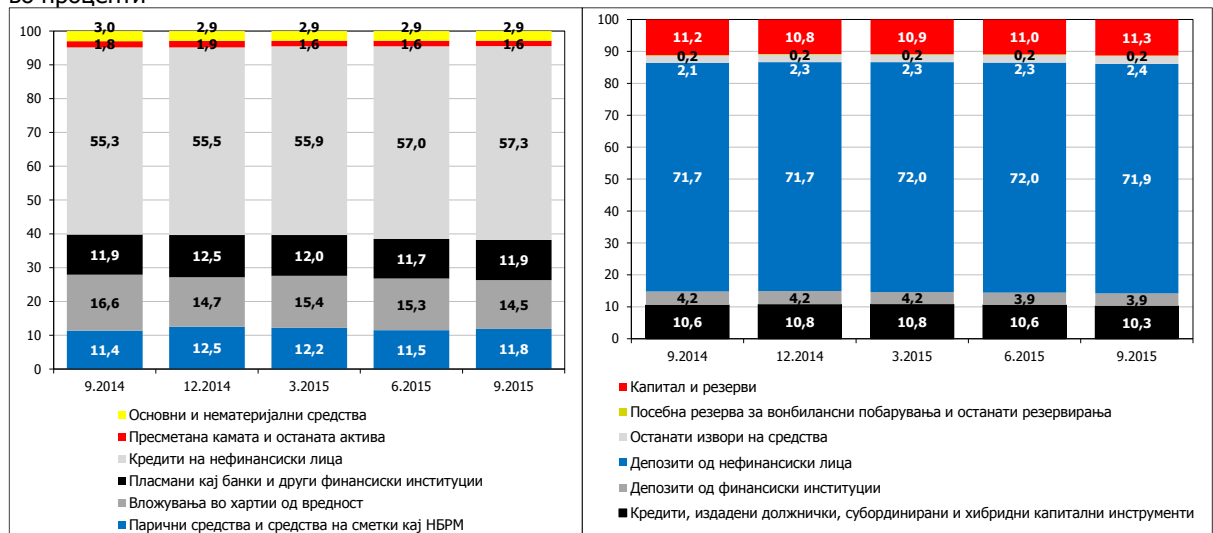
вкупниот износ на категоријата којашто се анализира (на пример: вкупна актива, вкупни депозити итн.), а n е вкупниот број на банки во системот. Кога индексот се движи во интервал од 1.000 единици до 1.800 единици, нивото на концентрација во банкарскиот систем се смета за прифатливо.

2. Активности на банките

Во третиот квартал од 2015 година, во услови на натамошен солиден економски раст и постепено стивнување на влијанието од домашните политички случувања и неизвесноста во врска со финансиската позиција на Грција, активностите на домашниот банкарски систем и натаму растат, но забавено. Зголемувањето на депозитниот потенцијал на банките во целост произлезе од новото штедење на секторот „домаќинства“, при пад на корпоративните депозити, што соодветствува и со движењата на кредитниот пазар во овој период. Имено, во третиот квартал од 2015 година, кредитната поддршка на секторот „домаќинства“ и натаму расте, додека корпоративните кредити бележат минимално намалување, што е спротивно на остварувањата во претходниот квартал. Од рочен и валутен аспект, долгорочните и денарските кредити во целост придонесуваат за оствареното квартално зголемување на вкупните кредити. Кај депозитите, од валутен и рочен аспект, растот во третиот квартал произлегува од депозитите во девизи и од депозитите по видување. И покрај знаците за одредено забавување на денаризацијата на депозитите, сепак повеќе од половината од вкупната депозитна база му припаѓа на денарското штедење.

Графикон бр. 66

Структура на активата (лево) и на пасивата (десно) на банкарскиот систем во проценти

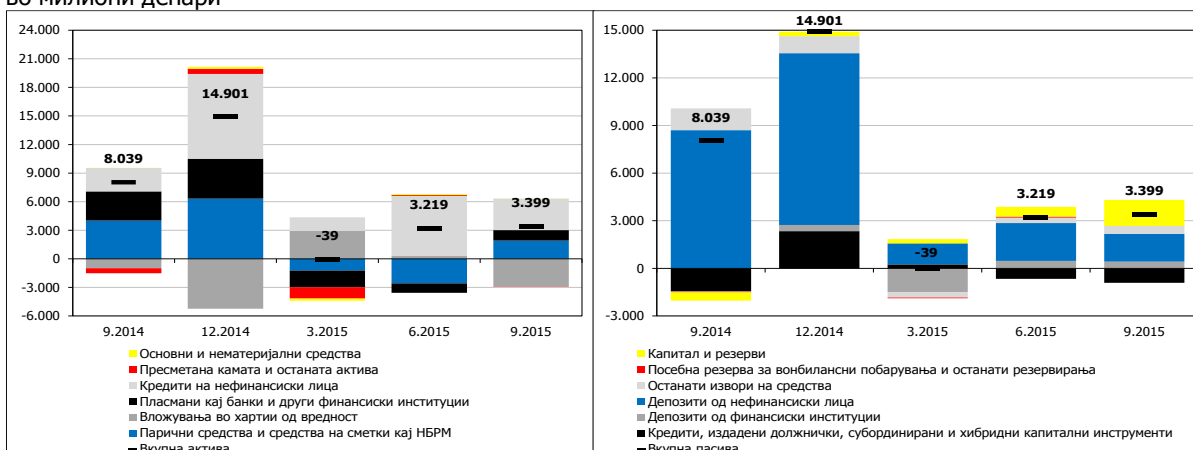

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 67

Апсолутна квартална промена на компонентите на активата (лево) и на пасивата (десно) на банкарскиот систем во милиони денари

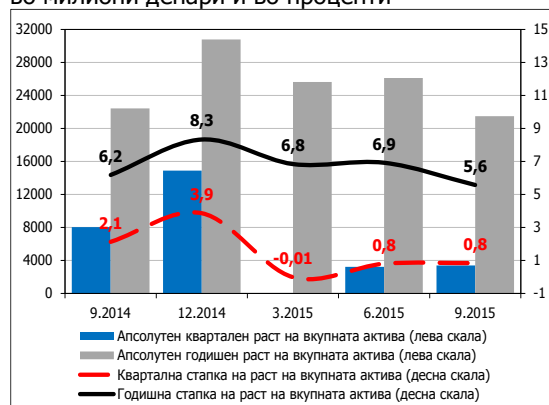

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 68

Промена на активата на банкарскиот систем

во милиони денари и во проценти

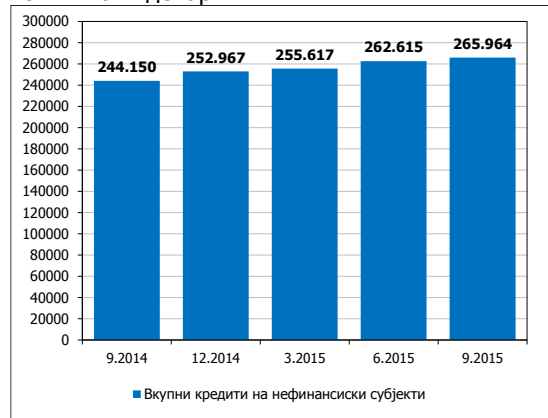
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Во третиот квартал од 2015 година, вкупната актива на банкарскиот систем достигна 406.860 милиони денари. Нејзиниот раст забави на годишно ниво. На квартална основа, растот на активата беше речиси идентичен со растот остварен во претходниот квартал, којшто подеднакво се должи на растот на депозитната активност и на капиталот и резервите кај една голема банка (којашто ја реинвестира добивката остварена во 2014 година). Во рамки на активата, кредитите на нефинансиските субјекти, остварија повеќе од двојно повисока стапка на раст, во споредба со стапката на раст на депозитите. Останатите позначајни промени во активата се зголемувањето на паричните средства и средствата на сметки кај Народната банка, зголемувањето на пласманите кај банките и другите финансиски институции и намалувањето на вложувањата на банките во хартии од вредност.

Графикон бр. 69
Износ на кредитите на нефинансиските субјекти

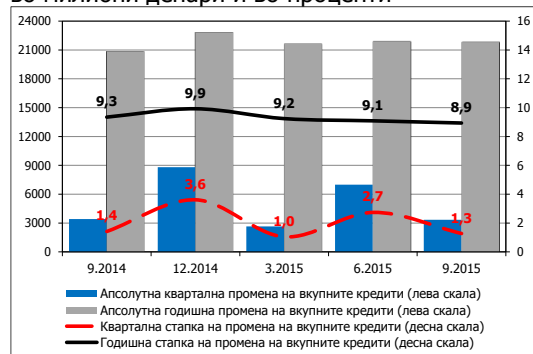
во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 70
Промена на кредитите на нефинансиските субјекти

во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1.1 Кредити на нефинансиските субјекти

Во третиот квартал од 2015 година, растот на кредитната активност на банките кон нефинансискиот сектор³³ продолжи, но забавено (и на квартална и на годишна основа). Вкупните кредити одобрени на нефинансиските субјекти, на квартална основа, се поголеми за 3.349 милиони денари (или, за 1,3%), што е двојно помалку од растот остварен во претходниот квартал од годината (за 6.998 милиони денари, или за 2,7%). Забавувањето на кредитната активност на банките кон нефинансискиот сектор во најголем дел се согледува преку **намалената кредитна поддршка на нефинансиските друштва**³⁴, чиешто квартални движења во изминатите неколку години, се мошне променливи. И во третиот квартал од 2015 година, кредитирањето на нефинансиските друштва и натаму е поддржано од нестандартната мерка на монетарната политика за поттикнување на кредитната активност за нето-извозниците и производителите на електричната енергија³⁵.

Од друга страна, **кредитната поддршка на банките кон секторот „домаќинства“ и понатаму расте, но забавено на квартална основа (за 3.799 милиони денари, или за 3,5%)**. На годишно ниво, за разлика од забавениот раст кај нефинансиските друштва, стапката на раст на кредитите кон домаќинствата е највисока во изминатите неколку години.

³³ Кредитите кон нефинансиските субјекти ги вклучуваат кредитите на нефинансиските лица – резиденти и нерезиденти, и тоа кредитите на приватните и јавните нефинансиски друштва, централната влада, локалната самоуправа, непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата (кредити на други клиенти), самостојните вршители на дејност и физичките лица (кредитите на домаќинствата).

³⁴ Кредитирањето на нефинансиските друштва на квартална основа се намали за 670 милиони денари, или за 0,4% (за споредба, во вториот квартал од 2015 година, придонесот на корпоративните кредити во вкупниот кредитен раст достигна 34,1%).

³⁵ Примената на нестандартната мерка за намалување на основата за задолжителна резерва на банките за износот на новоодобрените кредити на нето-извозниците и на домашните производители на електрична енергија, е продолжена до 31 декември 2015 година.

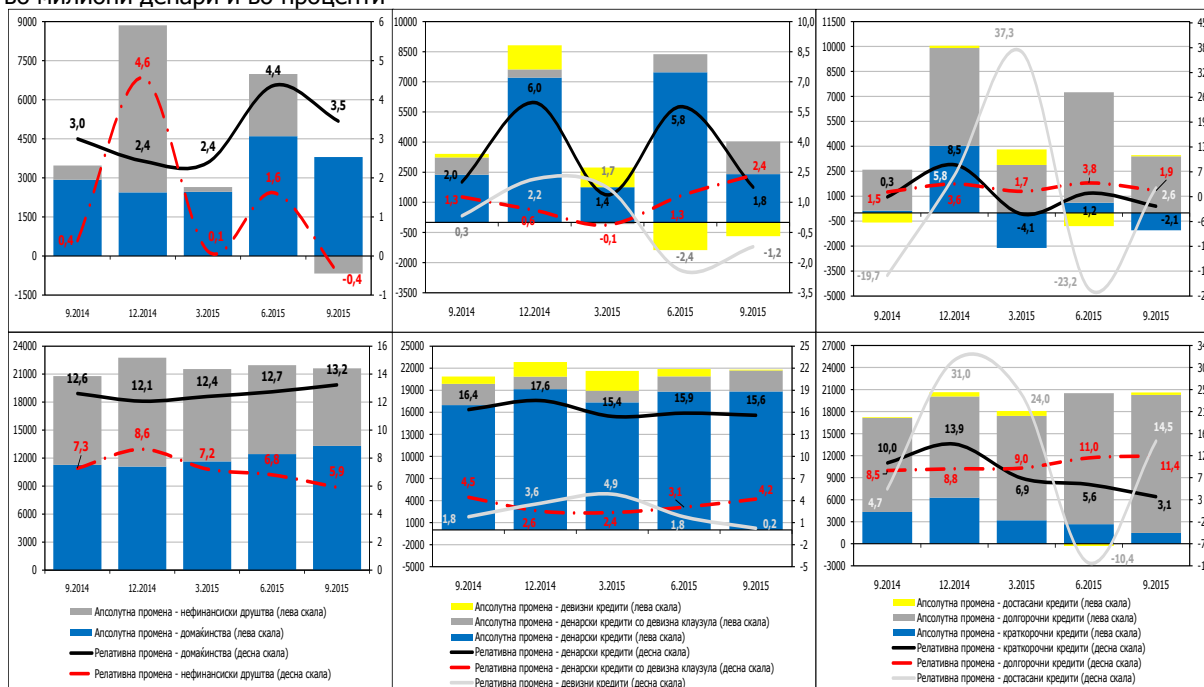

Со тоа, придонесот на кредитирањето кон секторот „домаќинства“³⁶, во годишниот пораст на вкупната кредитна активност на банките кон нефинансиските субјекти, достигна 61,0% (од 54,0%, во истиот период претходната година).

Графикон бр. 71

Квартална (горе) и годишна (долу) промена на кредитите, според секторот, валутата и рочноста

во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Од валутен аспект, најголем дел од кварталниот раст на вкупните кредити произлегува од денарските кредити³⁷. Растот на денарските кредити во целост произлегува од растот на кредитите на домаќинствата (за 2.583 милиони денари, или 4,4%), наспроти денарските кредити на нефинансиските друштва, коишто бележат квартално намалување. Од друга страна, во третиот квартал од 2015 година, кредитите во странска валута и натаму се намалуваат, но со двојно помала стапка на намалување (за 1,2%) од стапката остварена во

³⁶ Потрошувачките кредити и кредитите за набавка и реновирање станбен простор се најкористените кредитни производи кај домаќинствата.

³⁷ Кварталниот раст на денарските кредити изнесува 2.402 милиона денари, или 1,8%.

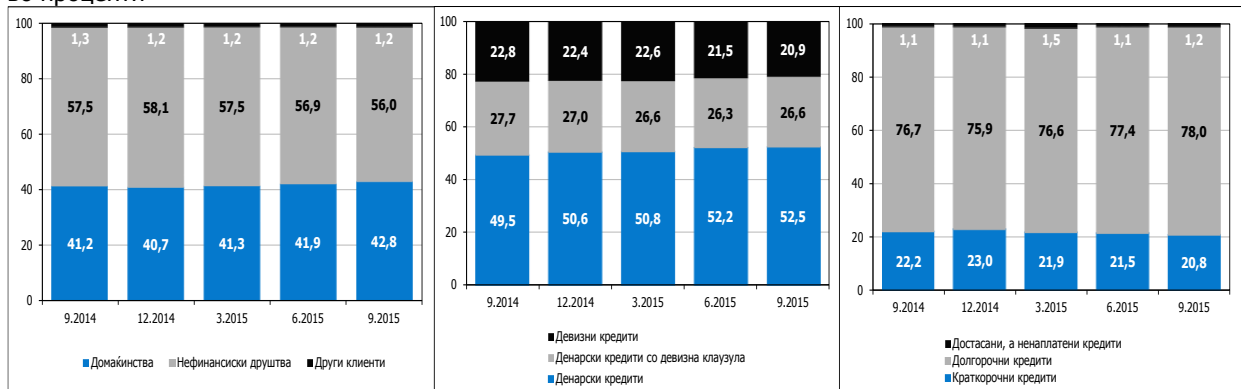

претходниот квартал (за 2,4%). Намалувањето на кредитите во странска валута и во овој квартал од годината во целост произлегува од нефинансиските друштва.

Од аспект на рочноста, долгорочното кредитирање и понатаму е главниот двигател на целокупното квартално зголемување на вкупните кредити на нефинансиските субјекти, и покрај забавениот раст во третиот квартал од 2015 година.

Графикон бр. 72

Структура на вкупните кредити, според секторот (лево) и валутата (средина) и на редовните кредити, според рочноста (десно) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 73

Состојба на депозитите на нефинансиските субјекти во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

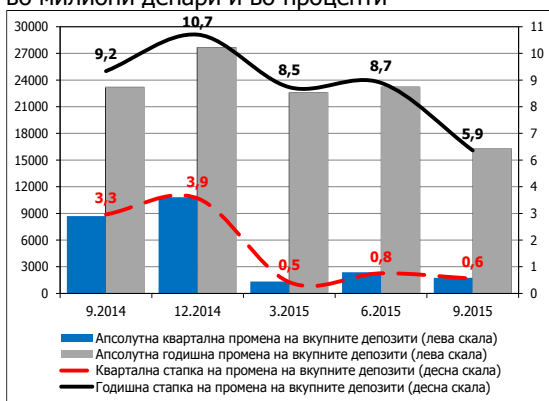
2.1.2 Депозити на нефинансиските субјекти

Во третиот квартал повторно се чувствуваа ефектите од согледувањата на јавноста за зголемените ризици поради внатрешнополитичките случувања и случувањата во Грција од претходниот квартал од годината, што се согледа преку послабите остварувања кај депозитната база. Во третиот квартал од 2015 година, во услови на посилно зголемување на депозитите на домаќинствата, при негативен придонес на депозитите на нефинансиските друштва, вкупниот депозитен потенцијал на банкарскиот систем растеше, но забавено, и

Графикон бр. 74
Промена на депозитите на
нефинансиските субјекти
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

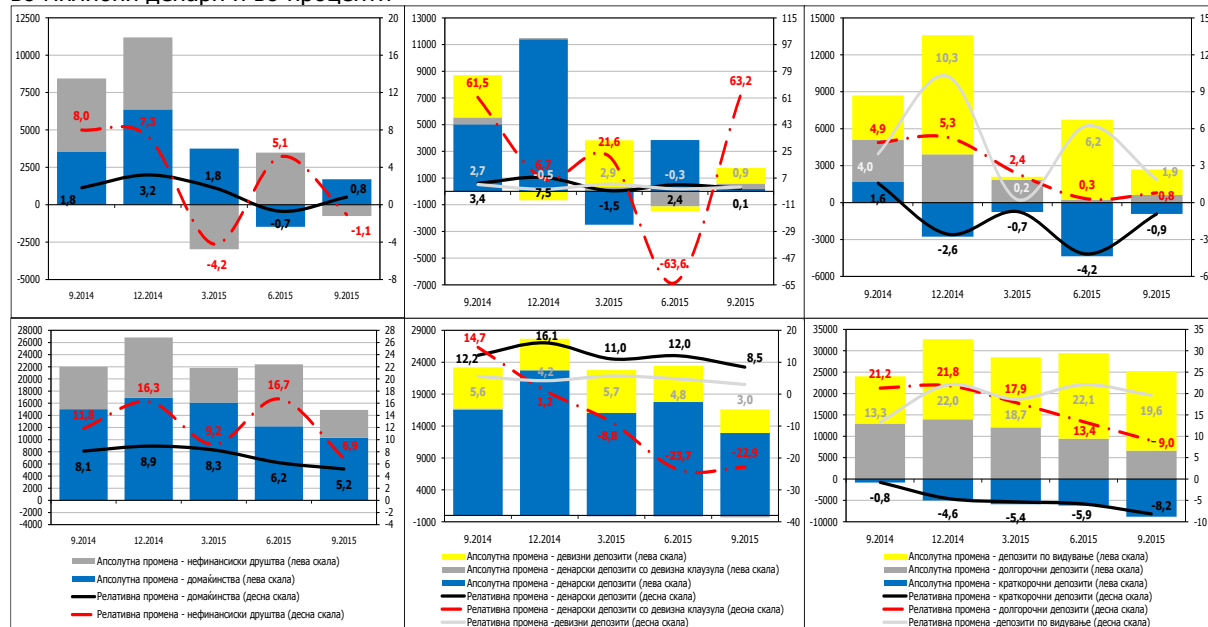
во однос на претходниот квартал, и во однос на истиот период претходната година. Во септември 2015 година, вкупните депозити на нефинансиските субјекти остварија годишен раст од 5,9%, што претставува забавување во споредба со годишниот раст од 9,2%, остварен во септември 2014 година, односно во однос на годишниот раст од 8,7%, остварен во јуни 2015 година³⁸. Во услови на извесно ослабување на влијанието од домашните политички случувања и случувањата во Грција, во третиот квартал од 2015 година, депозитите на секторот „домаќинства“ остварија раст од 0,8%, на квартална основа. Депозитите од нефинансиските друштва по својата природа се попроменливи и квартално се намалија за 1,1%. Сепак депозитите од нефинансиските субјекти и натаму се главен извор на средства за банките и зафаќаат 71,9% од вкупните средства (депозитите на населението се најзастапени во вкупните депозити, со учество од 72,0%).

Од валутен аспект, за разлика од претходниот квартал кога растот на депозитното јадро на банките во целост произлезе од денарските депозити на нефинансиските друштва, **во третиот квартал од 2015 година, најголем придонес (од 77,5%) во вкупниот депозитен раст имаа девизните депозити на домаќинствата** (наспроти нивното посилно намалување во вториот квартал од годината).

³⁸ И на квартална основа, во третиот квартал од 2015 година, растот на депозитите на нефинансиските субјекти забави на 0,6%, во споредба со претходниот квартал, кога изнесуваше 0,8%.

Графикон бр. 75 Квартална (горе) и годишна (долу) промена на депозитите, според секторот, валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталниот пад на денарските депозити на нефинансиските друштва услови значително забавување на кварталната стапка на раст на вкупните денарски депозити (од 2,4% во претходниот квартал, на само 0,1% во овој квартал од годината), а значително забави и нивната годишна стапка на раст (за 3,6 процентни поени), што упатува на **извесно забавување на процесот на денаризација на депозитната активност на македонскиот банкарски систем**. Сепак, најголем дел (или повеќе од 55%) од вкупната депозитна база и понатаму отпаѓа на денарските депозити, од кои 65% се депозити на домаќинствата. За поттикнување на штедењето на домаќинствата во домашна валута (и на подолг рок) придонесуваат и последните измени на Одлуката за задолжителната резерва³⁹, чијашто примена започна на 1.9.2015 година.

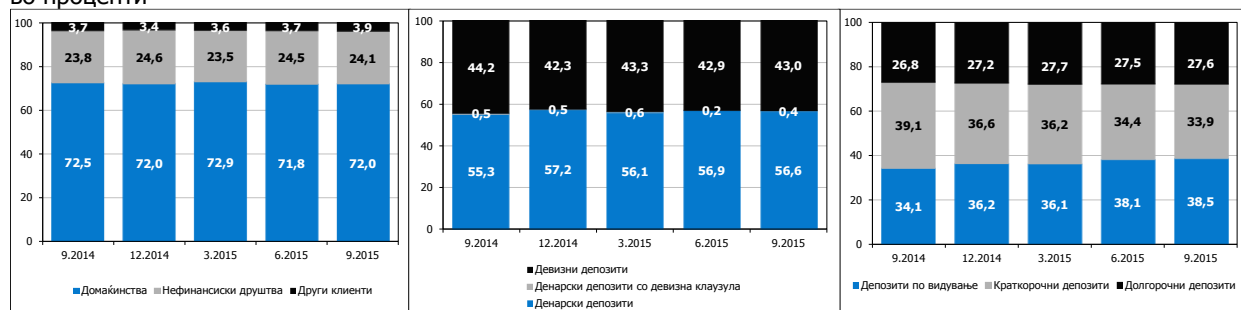
³⁹ Со измените се изврши намалување на стапката на задолжителната резерва за обврските на банките кон физички лица во домашна валута со договорна рочност над една година, од 8% на 0%, со што овие обврски добиваат ист третман како и обврските (и денарски и девизни) над две години, за кои веќе околу три години се применува стапка од 0%.

Од аспект на рочноста, растот на депозитите на домаќинствата, а и на вкупниот депозитен потенцијал на банкарскиот систем, **во најголем дел произлегува од депозитите по видување**, чијашто стапка на раст на квартална основа, повеќекратно порасна⁴⁰. Притоа, продолжи постојаниот раст на долгорочните депозити на домаќинствата, и тоа забрзано на квартално ниво, додека пак придонесот на краткорочните депозити на домаќинствата повторно е негативен, и покрај тоа што падот на овие депозити е речиси преполовен во споредба со претходниот квартал. Кај нефинансиските друштва, единствено растат краткорочните депозити (за 309 милиони денари, или за 2,5%), наспроти нивниот квартален пад од

Графикон бр. 76

Структура на вкупните депозити, според секторот, валутата и рочноста во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

9,5% во првиот квартал, односно од 14,0% во вториот квартал од годината.

Графикон бр. 77

Структура на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

2.1.3 Останати активности

За разлика од растот во изминатите два квартала, **портфолиото на хартии од вредност на банките во третиот квартал од 2015 година забележа намалување** (за 2.901 милион денари, или за 4,7%), во најголем дел како последица на намалените вложувања во државни обврзници⁴¹.

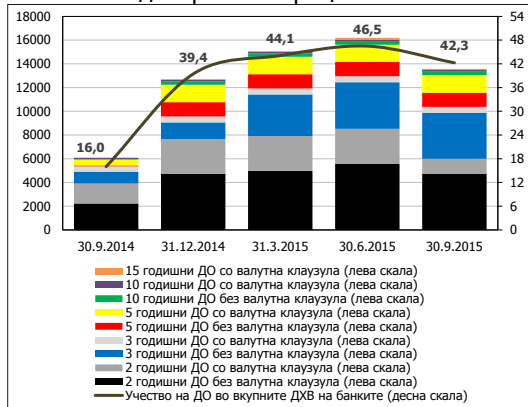
⁴⁰ Кварталната стапка на раст на депозитите по видување на домаќинствата на крајот на септември изнесуваше 3,7%, наспроти 0,7%, на крајот на јуни 2015 година.

⁴¹ На 30.9.2015 година вложувањата на банките во државни обврзници изнесуваат 13.196 милиони денари, што е помалку

Графикон бр. 78

Состојба на вложувањата на банките во државни обврзници (номинална вредност), според валутата и рочноста во милиони денари и во проценти

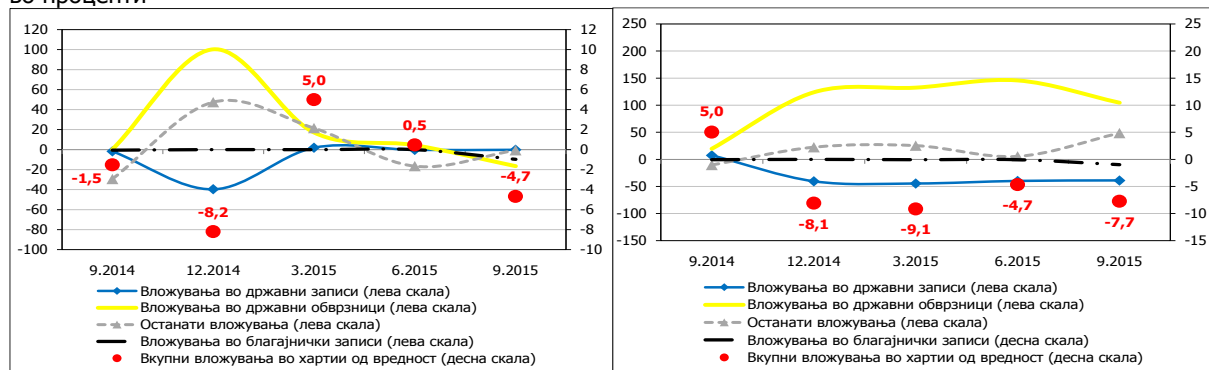
Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Кварталното намалување на вложувањата на банките во државните записи беше минимално (за 32,7 милиони денари, или за 0,2%). Во услови на непроменета каматна стапка и понуда на благајничките записи од страна на Народната банка, вложувањата на банките во благајнички записи се речиси непроменети.

Пласманите кај банки и други финансиски институции, на квартална основа се зголемија (за 1.336 милиони денари, или за 2,9%), со што нивното учество во вкупната актива на банките се зголеми на 11,7% (од 11,4% во јуни 2015 година). Зголемувањето на орочените депозити во домашните банки во странска валута од еден до три месеци, како и зголемувањето на средствата на редовните сметки во странска валута во странски банки условија најголем дел од кварталното зголемување на вкупните пласмани кај банките и другите финансиски институции.

Графикон бр. 79

Квартална (лево) и годишна (десно) промена на портфолиото на хартии од вредност во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

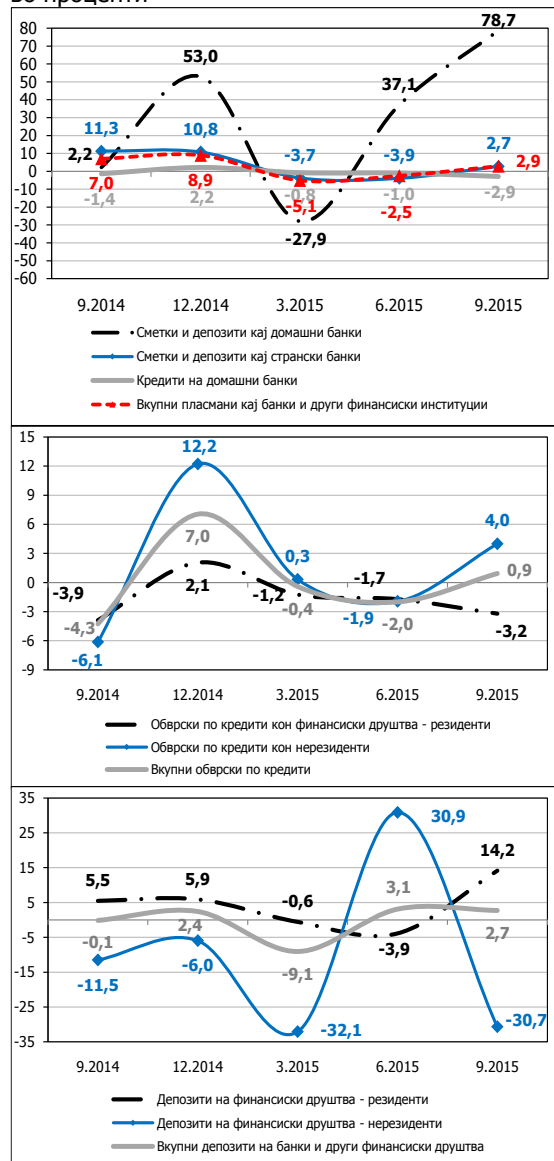
Во рамки на пасивата, **обврските врз основа на кредити** квартално пораснаа, што во целост произлезе од зголемените обврски врз основа на кредитите од нерезидентите - финансиски друштва, како резултат на зголемените обврски врз основа

за 2.610 милиони денари, или за 16,5% во однос на 30.6.2015 година.

Графикон бр. 80

Квартална промена на пласманите кај финансиските институции (горе), обврските врз основа на кредити (средина) и на депозитите на финансиските друштва (долу) во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

на кредитните линии пласирани преку „МБПР“ АД Скопје.

Депозитите од банки и останати финансиски институции се многу мал извор на финансирање на банките (3,9% од вкупните извори на финансирање), коишто во третиот квартал од 2015 година, забележаа раст главно заради зголемените краткорочни депозити на домашните банки⁴².

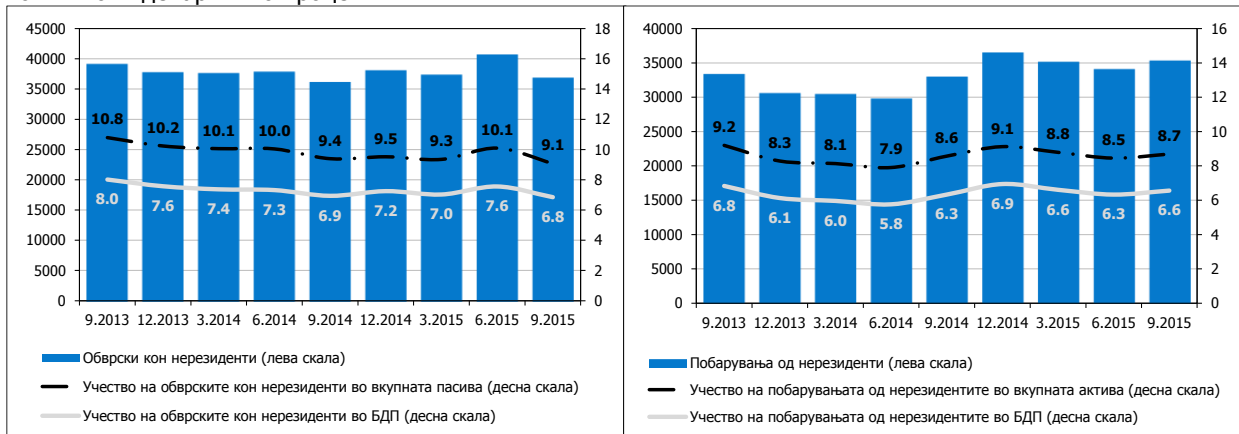
Банките во Република Македонија ги вршат своите активности претежно на домашниот пазар. Нивните **побарувања и обврски кон нерезидентите и натаму се на ниско и на вообичаеното ниво од околу 10% во вкупните средства и 9% во вкупните обврски**⁴³.

⁴² Краткорочните депозити во странска валута на домашните банки (од еден до три месеци) на квартална основа неколкукратно пораснаа и достигнаа износ од 771 милион денари (од 185 милиони денари, во претходниот квартал).

⁴³ Анализирано по поединечна банка, учеството на побарувањата на банките од нерезидентите во вкупната актива се движи во интервал од 1,2% до 19,2%, додека учеството на обврските на банките кон нерезидентите во вкупната пасива се движи во интервал од 0,3% до 20,7%. „МБПР“ АД Скопје е исклучена од оваа анализа.

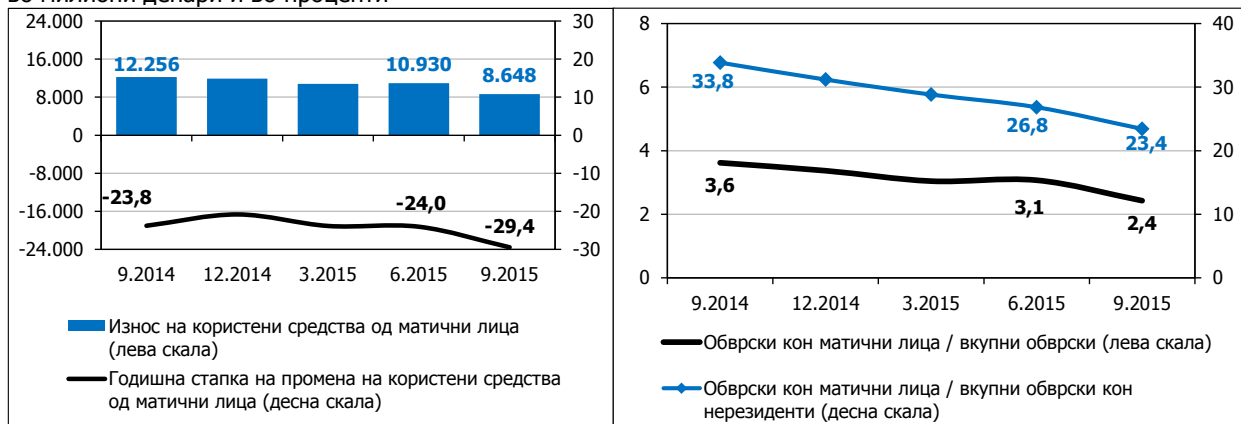
Графикон бр. 81
Обврски (лево) кон и побарувања (десно) од нерезидентите
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

За македонскиот банкарски систем е карактеристично постепено намалување на значењето на изворите на финансирање обезбедени од матичните лица. Така, уделот на обврските кон матичните лица (вклучително и субординираните обврски и хибридни капитални инструменти) во вкупните обврски на домашниот банкарски систем, како и во обврските кон нерезидентите постојано се намалува и во третиот квартал од 2015 година се сведе на 2,4% и 23,4%, соодветно.

Графикон бр. 82
Обврски кон матичните лица на банките
во милиони денари и во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

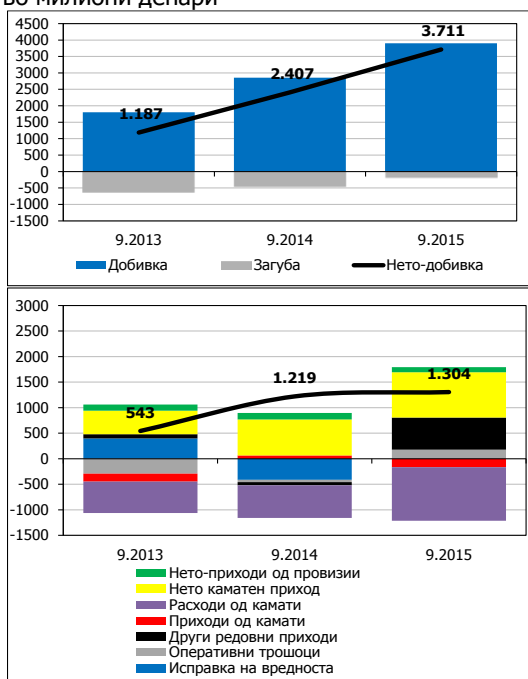

3. Профитабилност

Профитабилноста на банкарскиот систем и натаму јакне, при што добивката остварена во првите девет месеци од 2015 година е поголема за 54,2% од добивката остварена во истиот период претходната година. Причина за зголемената добивка се намалените каматни расходи што условија раст на нето каматниот приход, како и растот на другите редовни приходи. Показателите за профитабилноста се подобри, а зголемена е и оперативната способност на банките за создавање приходи коишто ги покриваат расходите од нивното работење. Во споредба со септември 2014 година, бројот на банките коишто остварија добивка е зголемен од девет на десет, а нивното учество во вкупната актива на банкарскиот систем од 68,6% се искачи на 90,7%. Носител на позитивниот финансиски резултат се поголемите банки, кај кои се концентрирани 86% од вкупниот финансиски резултат. Намалувањето на активните и пасивните каматни стапки продолжи и во првите девет месеци од 2015 година.

Графикон бр. 83

Нето-добивка по оданочувањето (горе) и годишна промена на главните приходи и расходи (долу) во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.1 Приходи, расходи и показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем

Во првите девет месеци од 2015 година, **вкупните приходи на банките** (вкупни редовни приходи⁴⁴ и вонредни приходи) пораснаа за 1.632 милиона денари, или за 11,6%, во споредба со претходната година и достигнаа 15.723 милиони денари. Најголем придонес (од 54,3%) има порастот на нето каматниот приход (за 885,4 милиони денари, или за 9,2%), којшто, пак, се должи на **намалувањето на расходите од камати** (за 1.050 милиони денари, или за 19,5%), при **незначително намалување на приходите од камати** (за 164,3 милиони денари, или за 1,1%). Дополнителен придонес (од 38,6%) кон зголемувањето на вкупните приходи имаа и другите редовни приходи, коишто пораснаа за 629,8 милиони денари⁴⁵, или за 44,3%. Останатите категории приходи (нето-приходите од провизии и вонредните

⁴⁴ Во вкупните редовни приходи се опфатени: нето каматниот приход, нето-приходите од провизии и другите редовни приходи (нето-приходите од тргување, нето-приходите од финансиски инструменти евидентирани по објективната вредност, нето-приходите од курсни разлики, приходите врз основа на дивиденди и капитални вложувања, нето-добивката од продажба на финансиски средства расположливи за продажба, капиталните добивки остварени од продажба на средства, ослободувањето на резервирањата за вонбилансни ставки, ослободувањето на останатите резервирања, приходи по други основи и приходите врз основа на наплатени претходно отпишани побарувања).

⁴⁵ Порастот на другите редовни приходи најмногу (околу 58%) се должи на капиталната добивка остварена од продажбата на средства кај една банка.

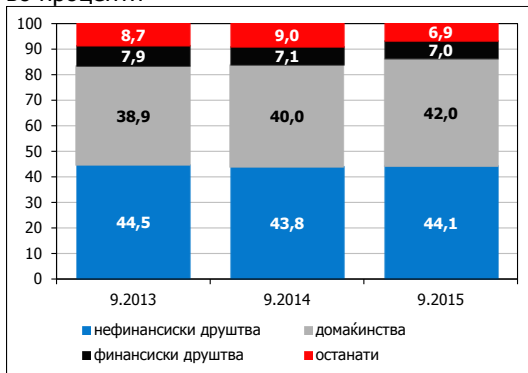

Графикон бр. 84
Структура на вкупните приходи
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 85
Секторска структура на приходите од камати
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

приходи) имаа помал придонес (од 6,2% и 0,9%, соодветно) во растот на вкупните приходи.

Овие движења предизвикаа незначителни промени во структурата на вкупните приходи во првите девет месеци од 2015 година во однос на претходната година. Така, **нето каматниот приход сè уште има најголемо учество во вкупниот приход на банките.**

Намалувањето на приходите од камати, според одделните сектори, во првите девет месеци од 2015 година, пред сè произлегува од намалувањето на приходите од камати од останатите субјекти, а во помал дел и од финансиските друштва. Падот на каматните приходи од останатите субјекти⁴⁶ за 316,7 милиони денари, или за 24,3%, соодветствува со речиси преполовените вложувања во државни записи. Каматните приходи од финансиските друштва, исто така, се намалија (за 22,4 милиони денари, или за 2,2%) поради намалените каматни стапки на расположливите депозити кај Народната преку ноќ и на седум дена⁴⁷.

Овој пад е ублажен со растот на приходите од камати од домаќинствата, а мал придонес има и растот на приходите од камати од нефинансиските друштва. **Растот на приходите од камати од домаќинствата** (за 274,9 милиони денари, или за 4,8%) главно се должи на кредитниот раст кон овој сектор, со оглед на фактот дека каматните стапки на кредитите на домаќинствата имаат различен тренд, но претежно во надолна насока⁴⁸. Приходите од

⁴⁶ Во оваа категорија се вклучени каматните приходи од вложувања во државни записи и хартии од вредност.

⁴⁷ Каматната стапка на расположливите депозити кај Народната банка преку ноќ се намали од 0,75% (септември 2014 година) на 0,25% (септември 2015 година), а на депозитите на 7 дена од 1,25% (септември 2014) на 0,5% (септември 2015 година).

⁴⁸ При споредба на состојбата во септември 2015 година и септември 2014 година, каматните стапки на сите видови кредити (денарски со/без валутна клаузула и девизни кредити) бележат намалување, со исклучок на каматните стапки на негативните салда на тековни сметки и кредитни картички коишто се зголемија. Каматните стапки кај сите видови новоодобрени кредити, со исклучок на долгорочните кредити бележат нагорен тренд. Подетално за текот на каматните стапки на интернет-страницата на Народната банка.

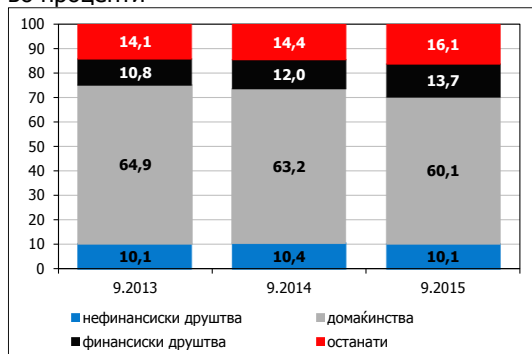

нефинансиските друштва минимално се зголемија, за 0,3%.

Графикон бр. 86
Секторска структура на расходите од камати

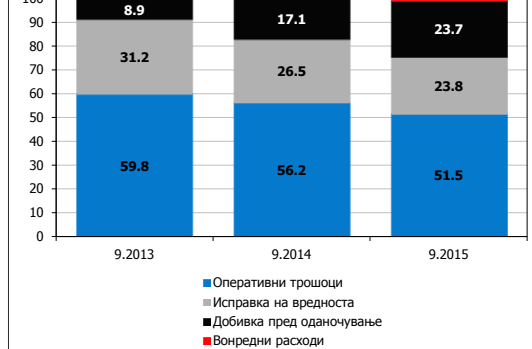
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 87
Користење на вкупните приходи

во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Најголем придонес (од 76,1%) во намалувањето на вкупните каматни расходи имаат каматните расходи од секторот „домаќинства“, коишто на годишна основа се помали за 798,6 милиони денари, или за 23,5%, при забавен пораст на депозитите на домаќинствата⁴⁹ и пад на каматните стапки⁵⁰ на примените депозити од овој сектор. И покрај намалувањето, **каматните расходи од секторот „домаќинства“ имаат најголемо учество во структурата на расходите од камати.** Придонес (од 11,5%) кон намалувањето на каматните расходи на банките имаше и намалувањето на каматните расходи од нефинансиските друштва (врз основа на орочени депозити)⁵¹, како и каматните расходи од останатите субјекти (главно расходите од камати за финансиските друштва – нерезиденти врз основа на обврски за кредити), коишто придонесоа со 7,5% за вкупното намалување. Каматните расходи од финансиските друштва (за орочени депозити на пензиските фондови и осигурителните друштва), исто така придонесоа (со 5,0%) за намалувањето на вкупните каматни расходи.

Оперативните трошоци⁵² и исправката на вредноста, и покрај нивното намалено учество, сè уште „трошат“ најголем дел од вкупните

⁴⁹ Подетално за движењата на депозитите во делот III. 2.1.2 Депозити на нефинансиските субјекти.

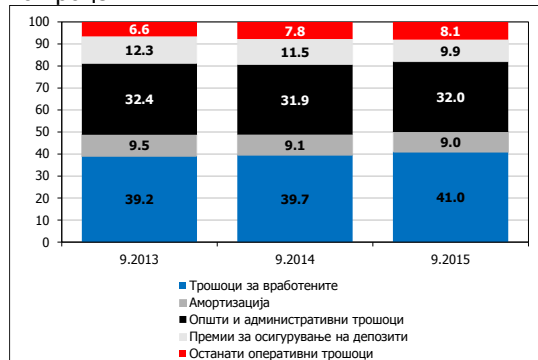
⁵⁰ При споредбата на состојбата во септември 2015 и септември 2014 година, каматните стапки на орочените денарските депозити на домаќинства, без и со валутна клаузула се намалени за 1,1 и 3,3 процентни поени, соодветно, а на орочените девизни депозити на домаќинства за 0,5 процентни поени. Во истиот период, каматните стапки на новопримените депозити, исто така бележат намалување, така што каматните стапки на орочените денарски депозити без валутна клаузула се намалени од 3,2% на 2,3%, со валутна клаузула од 6,2% на 2,0%, а на орочените девизни депозити од 1,3% на 1,2%.

⁵¹ Во споредба со септември 2014, надолен тренд забележаа сите каматни стапки на депозитите на нефинансиските друштва.

⁵² Оперативните трошоци на банките ги опфаќаат: трошоците за вработените, амортизацијата, општите и административните трошоци, премиите за осигурување на депозитите и останатите оперативни трошоци, со исклучок на вонредните расходи.

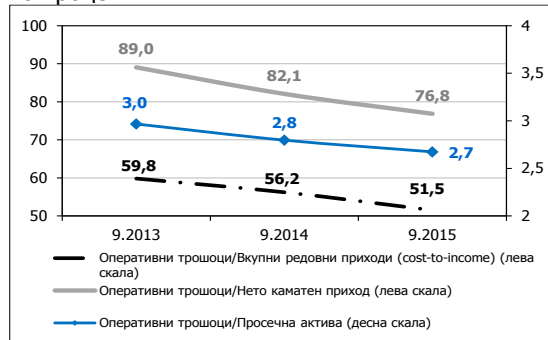

Графикон бр. 88 Структура на оперативните трошоци во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 89 Показатели за ефикасноста на банките во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

приходи на банките. Помалиот износ на вкупните редовни приходи којшто се троши за покривање на оперативните трошоци упатува на **подобрената оперативна ефикасност на банкарскиот систем**, којшто се потврдува и преку останатите показатели.

Сепак, и покрај намаленото учество во вкупните приходи, во првите девет месеци од 2015 година, оперативните трошоци на банките се зголемија за 176 милиони денари, или за 2,2%, во споредба со претходната година. Зголемувањето во најголема мера беше условено од растот на трошоците за вработените (за 176 милиони денари или за 5,6%), како и од растот на општите и административните трошоци, останатите оперативни трошоци⁵³ и амортизацијата. Наспроти тоа, во рамки на оперативните трошоци, има забележително намалување на премиите за осигурување депозити⁵⁴ (за 108 милиони денари, или за 11,9%) и кај посебната резерва за вонбилансна изложеност (за 31 милион денари, или за 8,8%).

Во структурата на оперативните трошоци не се забележаа поголеми промени. Главно учество и понатаму имаат трошоците за вработените и општите и административните трошоци (73,0%).

Во првите девет месеци од 2015 година, банките издвоија помалку исправка на вредноста, за финансиските средства, за 150 милиони денари, или за 4,9%⁵⁵. Намалувањето на

⁵³ Останатите оперативни трошоци ги сочинуваат: посебна резерва за вонбилансна изложеност, останати резервирања и расходи по други основи.

⁵⁴ Почнувајќи од 1.6.2014 година, стапката на премијата за осигурување на депозитите е пониска за 0,2 процентни поена и изнесува 0,5% на годишно ниво, но и падот на депозитите како основа за пресметка на премијата предизвика намалување на овие трошоци.

⁵⁵ За споредба, на крајот на септември 2014 година, нето-исправката на вредноста на финансиските средства (кредити и други слични побарувања) на годишна основа се намали за 587 милиони денари, или за 16,1%.

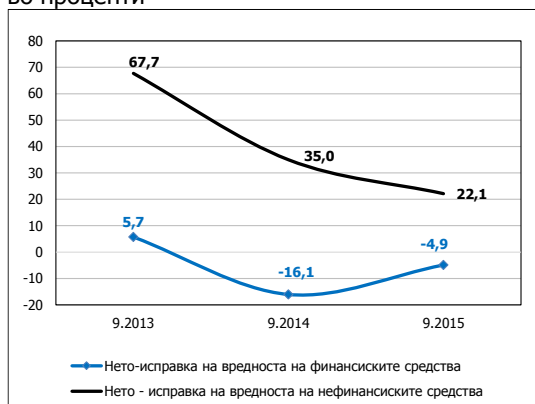
Графикон бр. 90 Исправка на вредноста на финансиските и нефинансиските средства

во милиони денари

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 91 Годишна стапка на промена на трошокот за исправка на вредноста во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

нето-исправката на вредноста се должи на посилното зголемување на ослободената исправка на вредноста отколку зголемувањето на бруто-исправката (што е поврзано и со забавениот раст на нефункционалните кредити)⁵⁶. Со тоа, и делот од нето каматниот приход којшто се троши за покривање на исправката на вредноста за финансиските средства се намали од 31,8% (30.9.2014 година), на 27,7% (30.9.2015 година).

Исправката на вредноста на нефинансиските средства (преземениот имот) и натаму расте, но забавено и на крајот на септември достигна износ од 818 милиони денари (за 148 милиони денари, или за 22,1% повеќе во споредба со истиот период минатата година). Ова зголемување главно се должи на задолжителното годишно оштетување на преземените средства од најмалку 20%.

Зголемената добивка на банкарскиот систем во 2015 година позитивно влијаеше врз основните показатели за профитабилноста на банките. Во споредба со претходната година, зголемени се стапките на поврат на активата и на капиталот, а исто така, значително е подобрена и профитната маргина⁵⁷ на банките.

⁵⁶ Во првите девет месеци од 2014 година, нефункционалните кредити имаа раст од 12,9%, додека растот во првите девет месеци од 2015 година се сведува на 8,5%.

⁵⁷ Профитната маргина претставува однос на добивката (загубата) од работењето и вкупните редовни приходи.

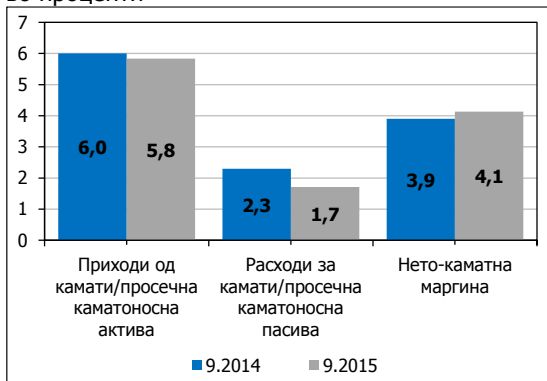

Табела бр. 3 Показатели за профитабилноста и ефикасноста на банкарскиот систем во проценти

	9.2014 година	9.2015 година
Стапка на поврат на просечната актива (ROAA)	0,9	1,2
Стапка на поврат на просечниот капитал (ROAE)	7,6	11,1
Оперативни трошоци /Вкупни редовни приходи (Cost-to-income)	56,2	51,5
Некаматни расходи/Вкупни редовни приходи	62,3	58,2
Трошоци за плати /Вкупни редовни приходи	22,3	21,1
Трошоци за плати /Оперативни трошоци	39,7	41,0
Исправка на вредноста за финансиски и нефинансиски средства / Нето каматен приход	38,8	35,5
Нето каматен приход /Просечна актива	3,4	3,5
Нето каматен приход /Вкупни редовни приходи	68,5	67,0
Нето каматен приход /Некаматни расходи	109,9	115,2
Некаматни приходи/Вкупни редовни приходи	37,6	39,7
Добивка (загуба) од работењето /Вкупни редовни приходи	17,1	23,6

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките. Показателите пресметани за одделните групи банки се дадени во анексот бр. 36.

Графикон бр. 92
Нето каматна маргина
во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

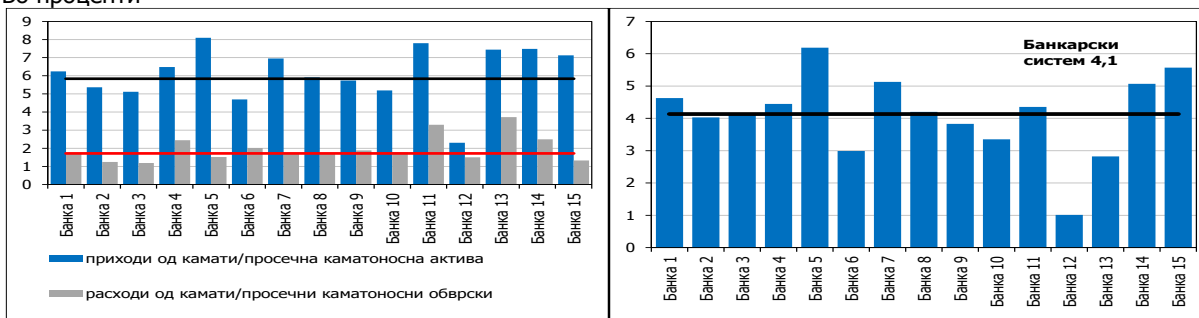
Годишното зголемување на нето каматната маргина⁵⁸ е одраз на поизразениот годишен раст на нето каматниот приход (за 9,2%) од растот на просечната каматносна актива (за 1,7%). Всушност, главниот причинител за зголемувањето на каматната маргина е намалувањето на каматните расходи, коишто истовремено придонесоа и за годишно намалување на расходите од камати по единица каматносна пасива. Од друга страна, намалените активни каматни стапки, предизвикаа мало намалување на приходите од камати по единица каматносни средства. Анализирano по поединечна банка, од вкупно петнаесет банки, шест банки остварија повисока нето каматна маргина од нето каматната маргина на ниво на банкарскиот систем, којашто на 30.09.2015 година изнесува 4,1%.

⁵⁸ Нето каматната маргина е пресметана како сооднос меѓу нето каматниот приход и просечната каматносна актива. Просечната каматносна актива е пресметана како аритметичка средина од износите на каматносна актива на крајот на првите шест месеци од тековната година и на крајот на претходната година.

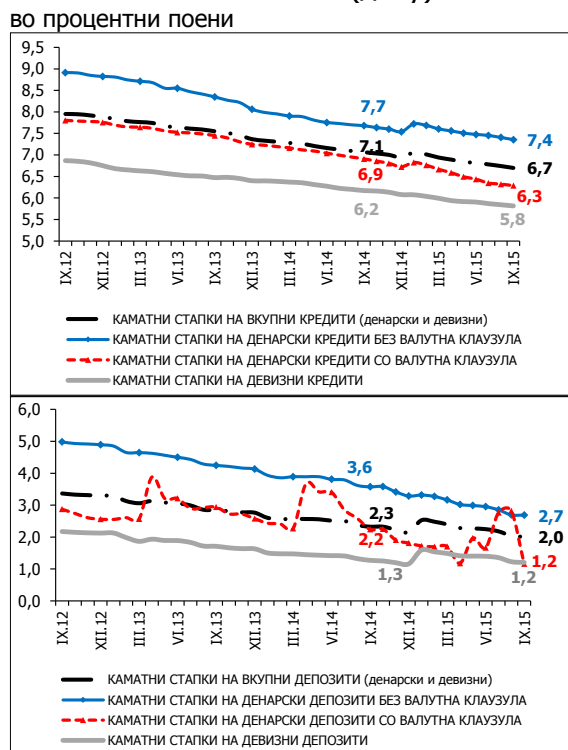
Графикон бр. 93 Приходи/расходи во однос на каматносноста актива/пасива (лево) и нето каматната маргина, по банки (десно)

Во проценти

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 94 Активни (горе) и пасивни каматни стапки (долу) во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

3.2 Движење на каматните стапки и на каматниот распон⁵⁹

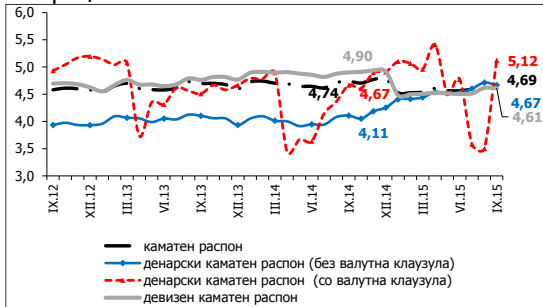
Намалувањето на активните и пасивните каматни стапки продолжи и во првите девет месеци од 2015 година, при непроменето ниво⁶⁰ на основната каматна стапка на Народната банка, но одредено олабавување на останатите инструменти. При оваа анализа треба да се има предвид дека од јануари 2015 година, податоците за каматните стапки на банките и штедилниците се прибираат според нова методологија (податоците според новата и претходната методологија не можат целосно да се споредат, така што годишната разлика за 9.2015 година во однос на 9.2014 година, покрај од промената на соодветната камата, во себе го вклучува и ефектот од

⁵⁹ Анализата на каматните стапки и на каматните распони е врз основа на временска серија којашто ги опфаќа пондерираниите каматните стапки само на депозитите во евра и во долари, при што треба да се има предвид дека над 90% од депозитите во странска валута се во евра.

⁶⁰ Од последната промена во јули 2013 година, каматната стапка на благајничките записи (3,25%) е непроменета.

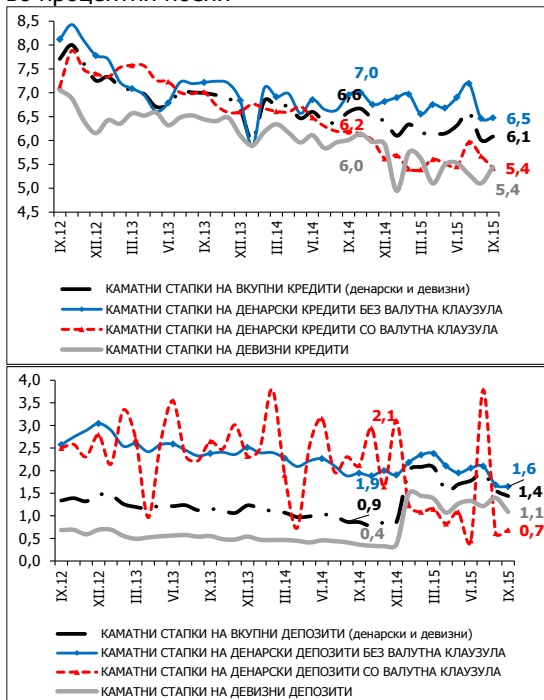

Графикон бр. 95
Каматен распон, според валутата
во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Графикон бр. 96
Активни (горе) и пасивни каматни
стапки (долу) на новоодобрените
кредити и новопримените депозити
во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

методолошките промени⁶¹. Во однос на септември 2014 година, **каматниот распон незначително се намали** (за 0,05 процентни поени), главно поради поизразеното намалување на активните од пасивните каматни стапки. Според валутата, **стеснување забележа девизниот каматен распон**, поради поголемото намалување на каматните стапки на девизните кредити (за 0,4 процентни поени), во однос на намалувањето на каматните стапки на девизните депозити (за 0,1 процентен поен). Од друга страна, **каматниот распон кај денарите се зголеми**, што е резултат на побрзиот пад на пасивните каматни стапки од активните каматни стапки.

Намалувањето на активните и пасивните каматни стапки е поизразено доколку во анализата се опфатат само новоодобрените кредити и новопримените депозити (а не состојбата на вкупните кредити и депозити). Притоа, каматниот распон се стесни за 1,1 процентен поен, главно поради растот на каматните стапки на вкупните депозити, при пад на каматните стапки на вкупните кредити. Свој ефект имаат и споменатите методолошки промени при утврдувањето на каматните стапки.

⁶¹ Позначајни разлики помеѓу новата и старата методологија се следниве: 1) како известувачи на податоци се опфатени банките и штедилниците, додека претходно известувачи беа само банките; 2) кај секторот „домаќинства“, покрај физичките лица и самостојните вршители на дејноста се опфатени и непрофитните институции коишто им служат на домаќинствата, што не беше случај со старата методологија; 3) вклучување на „финансискиот лизинг“ во рамки на финансискиот инструмент кредити; 4) каматните стапки на депозитите по видување и депозитите преку ноќ не се вклучени во пресметката на вкупните депозити како во старата методологија, туку се внесуваат во посебен образец; и 5) обновливите кредити не се вклучени во пресметката на каматните стапки на негативни салда на тековните сметки (што беше случај во старата методологија), туку се известуваат во посебен образец. Новата методологија за каматните стапки најмногу влијаеше врз нивото на пасивните камати, бидејќи каматните стапки на депозитите по видување и депозитите преку ноќ повеќе не се вклучуваат во пресметката на каматата на вкупните депозити.

Графикон бр. 97
Каматен распон, новоодобрени кредити и новопримени депозити во процентни поени

Извор: Народната банка, врз основа на податоците доставени од страна на банките.

Каматниот распон кај девизите се намали за 1,3 процентни поени, додека намалувањето на каматниот распон кај денарите (без валутната клаузула) беше послабо и изнесуваше 0,2 процентни поена. Овој тренд кај девизите е резултат на падот на каматните стапки кај новоодобрените девизните кредити (за 0,6 процентни поени), во однос на каматните стапки на новопримените девизните депозити, коишто забележаа раст за 0,7 процентни поени во однос на нивото во септември 2014 година. Кај денарскиот каматен распон, активните каматни стапки имаат побрз пад (за 0,5 процентни поени), во однос на пасивните каматни стапки (коишто паднале за 0,3 процентни поени). Каматниот распон во денари со валутна клаузула е многу променлив поради исклучително малиот износ на депозитите во денари со валутна клаузула.

АНЕКСИ